

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 781

6. TRAVNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

■ HRT vs Ištvančić: Prekid filma

5

Slabljenje umjesto jačanja
institucionalnog položaja
nacionalnih vijeća

**Depolitizacija –
najproblematičnija
odredba**

10

Odluka o Osnutku ZKVH-a

**Tijek dugog i
mukotrpno procesa**

12

Aleksandar Stanković,
novinar i urednik

**Intervju je najjača
forma u novinarstvu**

18

Izvanastavne aktivnosti
za 2018. godinu

Putujemo! Kamo?

22

Note za nezaborav

**Moj Sombore,
opjevani grade**

43

Nogometna utakmica ekipa
oženjenih i neoženjenih

**Presudilo iskustvo
oženjenih**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Blagi dani

Katolici, anglikanci, protestanti i drugi kršćani koji vrijeme računaju prema gregorijanskom kalendaru, proslavili su prošle nedjelje blagdan Uskrs, središnji događaj kršćanstva, a ove nedjelje Uskrs će slaviti i pravoslavni vjernici po julijanskom kalendaru, pa tako i Eskimi na Aljasci.

Oba ta blaga dana, kada se slavi i blaguje i kada se okupljaju obitelji, prilika su i za predah i oporavak od gledanja, slušanja, čitanja i razgovora o temama kao što su one o kompliciranom poslu, mijenjanju Ustava Srbije, promjeni naziva Zrenjanina u Petrovgrad, miješanju karti ususret rekonstrukciji Vlade Srbije, krizi ovdašnjih oporbenih političkih stranaka, aferi *Agrokor*, preimenovanju Trga maršala Tita u Zagrebu, ratifikaciji Istanbulske konvencije, borbe u HDZ-u, borbe u SDP-u... Mogao bih nabrajati još do sutra, na radost mazohista, ali neću.

Čujem od mnogih poznanika, prijatelja, susjeda, kolega da su im dojadile rasprave, nadgornjavanja, dokazivanja i opovrgavanja kojima nikad kraja, a čujem i sve više mišljenja o tome da su razni političari sve manje svjesni realnog stanja u društvu, kako u Srbiji, tako i u Hrvatskoj.

Za razne političare baš i ne brinem, oni će se snaći i bez dovoljne spomenute svjesnosti, a za nas, kojima je potreban predah od spomenutih i ovdje nespomenutih i nenabrojanih tema koje znaju okupirati i prezasiti mozak, kao i uvijek, postoje mogućnosti za duhovni odmor, jer postoji mnogo drugih sadržaja, misli, elemenata koji nas mogu duhovno ispuniti u razgovoru, čitanjem knjiga ili gledanjem filmova. Dakle, kažem predah, a ne povlačenje na pusti otok, mada nam je uvijek na raspolaganju i jezik tišine. I ne zaboravite: slušanje glazbe je besplatno, dok odlazak kod psihijatra nije, a tu je nadahvat uvijek i čarolija vida ljudske komunikacije koji zovemo humor.

I ovi uskrsni blagi dani će proći, a stižu dani koji često nisu blagi. E sad, ako uzmemo u obzir proračun Svjetske zdravstvene organizacije, a uzet ćemo ga, jer ni mi ovdašnji nismo cijepljeni protiv duševnih bolesti, više od trećine odraslih Europljana i Amerikanaca pati od nekog oblika mentalnih poremećaja, a do 2020. godine upravo će oni postati jedan od vodećih uzroka smrti.

Ovaj uznemirujući podatak, dijagnoza i prognoza takvog stanja javlja se u kontekstu činjenice da živimo u vremenu u kojem se, više nego ikad, govori o sreći i zadovoljstvu, potrebi da se ona osvoji i još više – postane trajno stanje. Glupost? Naravno, ali utrka za srećom – traje li traje. Pa je li danas magična formula, mantra koja se izgovara: Sretan sam, dakle postojim? Na stranu sad što se pojam sreće preselio iz oblasti filozofije i etike na adresu konzumerizma i tržišta, na stranu sad i to da se prema Nezavisnim hrvatskim sindikatima blagdanske košarice dijele na tri kategorije – bogatiju, srednju i skromnu, nego što ćemo s onim stanjem koje nas čini nesretnim? Žene to znaju reći na jednostavan i snažan način. »Malo mi za sriću treba / da me zove moja lipa / Da mi kažu zlato moje / Lipe usne te njegove ... otpjevala je baladu **Doris Dragović**, a tekst je napisla **Vjekoslava Huljić**. Čini se jednostavnim i ljekovitim. No, postoji tu i jedna kvaka. Do jednostavnosti se teško stiže, zar ne? No, s tim je zadovoljstvo veće.

Z. S.

Studenti, pripadnici hrvatskih manjina

U akademskoj godini 2018./19. posebne upisne kvote

Na inicijativu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a sukladno zaključku s III. Plenarne sjednice Savjeta Vlade RH za Hrvate izvan RH, održane 10. prosinca 2016. u Vukovaru, Senat Sveučilišta u Zagrebu je na 9. redovitoj sjednici u 349. akademskoj godini (2017./18.), održanoj 13. ožujka 2018., u sklopu Odluke o upisnim kvotama za upis studenata u I. godinu preddiplomskih i integriranih preddiplomskih i diplomskih studija na Sveučilištu u Zagrebu u ak. god. 2018./19. donio posebnu upisnu kvotu za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Posebna kvota (217 mjesta) odnosi se na dvije kategorije definirane člankom 2. Zakona o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan Republike Hrvatske (NN 124/11, 16/12): na pripadnike hrvatske manjine u europskim državama (u Austriji, Srbiji,

Sloveniji, Slovačkoj, Rumunjskoj, Makedoniji, Mađarskoj, Italiji, Crnoj Gori, Češkoj, na Kosovu i Bugarskoj) i na Hrvate iseljenike u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke.

Donošenjem posebnih upisnih kvota za Hrvate izvan Hrvatske ispunjen je jedan od glavnih ciljeva Sporazuma o suradnji u području obrazovanja i znanosti između Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske i Sveučilišta u Zagrebu kojim se dugoročno jača demografski, gospodarski i opći napredak hrvatskoga društva.

Tablicu upisnih mjesta i više o uvjetima upisa možete pronaći na sljedećoj poveznici: <http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/upisi-stipendije-priznavanja/upisne-kvot-i-natjecaji-za-upis/upisi-20182019/>.

ZKVH:

Što smo vam to napravili?

Upovodu 10 godina od osnutka, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priredio je izložbu vizualnih ostvarenja izdanja, nagrada, programa, kalendara, koja je otvorena u četvrtak, 5. travnja u prostorijama ZKVH. Autor postava pod nazivom *Što smo vam to napravili?* je prof. art. **Darko Vuković**, a izložbu je otvorila povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković-Dulić**.

Više o ovome čitajte u sljedećem broju *Hrvatske riječi*.

NDNV:

Nacionalistički natpisi na ploči

»**T**ijekom popodneva ili noći (3. travnja. prim. ur.) ponovno su, tko zna koji put, uništeni – ploča s natpisom Nezavisnog društva novinara Vojvodine i naše poštansko sanduče«, piše u priopćenju NDNV-a.

Kako navodi NDNV, ploča i poštansko sanduče su, kao što se vidi na fotografijama, prelijepljeni parolama na srpskom i na engleskom jeziku: »Dobrodošli u područje nacionalizma«!

»Ploča s natpisom NDNV-a, kao i naše poštansko sanduče, mnogo puta su bili na meti nasilnika, što prepoznavamo kao ozbiljnu prijetnju, pogotovo ako uzmemo u obzir činjenicu da su rukovodioci i suradnici našeg udruženja dugo već meta velikog broja direktnih prijetnji smrću i drugih verbalnih napada«, piše u priopćenju.

»I ovaj incident smo prijavili policiji i drugim nadležnim tijelima, ali nažalost moramo istaknuti da nemamo prevelika očekivanja da će počinitelj biti pronađen i primjereno kažnjen, s obzirom na to da do sada nitko, niti jednom nije odgovarao za

napade na NDNV i prijetnje nama i našim suradnicima, pa čak i ako je to činio ne skrivajući vlastiti identitet«, priopćeno je iz NDNV-a.

Za odgojno – obrazovne ustanove u Vojvodini novih 150,4 milijuna dinara

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** uručio je u srijedu ugovore u vrijednosti od 150,4 milijuna dinara za investicije u oblast obrazovanja u 2018. godini. Sredstva su dobile 53 ustanove – osnovne i srednje škole, predškolske ustanove i domovi učenika, za rekonstrukciju, adaptaciju, sanaciju i investicijsko održavanje objekata.

Predsjednik Mirović je istaknuo da Pokrajinska vlada neće stati na ovom natječaju i najavio da će u srpnju biti raspisan novi natječaj s novim sredstvima.

Predsjednik Pokrajinske vlade je podsjetio da su prošle godine iz pokrajinskog proračuna podržana 122 projekta, te da su izvedeni radovi u 109 ustanova.

Slabljenje umjesto jačanja institucionalnog položaja nacionalnih vijeća

Depolitizacija NACIONALNIH VIJEĆA – najproblematičnija odredba

Ovakvo rigidno ograničenje u pravnom poretku Srbije nije predviđeno ni za jedno drugo izabrano tijelo, počev od predsjednika države pa do skupština lokalnih samouprava, budući da najviši državni predstavnici i organi pokrajinske i lokalne samouprave mogu biti članovi tijela političkih stranaka. Ovo je i protivno elementarnim postavkama o demokratskome izbornom procesu: manjinska vijeća biraju se na izborima, svaki izborni proces je politički, a osnovni čimbenici izbornog procesa jesu političke stranke

Nakon javnih konzultacija o radnom tekstu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim vijećima koje su održane koncem prošle godine u više gradova, uključujući i dva vojvođanska – Novi Sad i Suboticu, te stručnoga mišljenja o predloženim zakonskim promjenama dr. sc. **Reinera Hofmanna**, profesora javnog prava, međunarodnog javnog prava i prava Europske unije na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Frankfurtu (koji je, inače, u okviru stručnih misija o stanju manjinskih prava u Srbiji bio i u Hrvatskom nacionalnom vijeću) iz siječnja ove godine, Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave raspisalo je javnu raspravu o predloženim zakonodavnim izmjenama koja traje do 18. travnja.

Nastavak je to aktivnosti predviđenih Akcijskim planom za poglavlje 23 (AP PG 23) i Akcijskim planom za ostvarivanje prava nacionalnih manjina (APNM), u okviru kojih je u prosincu 2016. održana i javna rasprava o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Međutim, ovaj zakon nakon toga nije ušao u skupštinsku proceduru (a, inače, nije upućen ekspertima na stručno mišljenje za razliku od Zakona o nacionalnim vijećima), već je politička intencija da se izmjene i dopune oba manjinska zakona istodobno usvoje u skupštini.

O predloženim izmjenama oba zakona već smo pisali u *Hrvatskoj riječi* u kolovozu prošle godine (br. 747 i 748). Kada je riječ

o Zakonu o nacionalnim vijećima, nakon javnih konzultacija o radnom tekstu nacarta izmjena i dopuna ovog zakona te mišljenja prof. Hofmanna, neke od najrigidnijih odredaba na koje smo tom prigodom ukazali izostavljene su, ali je i dalje zadržan niz retrogradnih rješenja.

Manjinske stranke i nacionalna vijeća

Nedvojbeno je najproblematičnija odredba stavak 1. u novom članku 7A. o sukobu interesa i članstvu u nacionalnim vijećima, u koji su, osim državnih, pokrajinskih i lokalnih dužnosnika, uključeni i »članovi rukovodećih tijela političke stranke kao što su predsjednik, predsjedništvo, izvršni odbor i sl.« Dok je ovo razumljivo za nemanjinske političke stranke, neprihvatljivo je da se ova odredba odnosi na manjinske stranke, pa se i tijekom javnih konzultacija ovom rješenju protivio veliki broj predstavnika nacionalnih vijeća predlažući da iz nje treba izuzeti manjinske stranke. Ovakvo rigidno ograničenje u pravnom poretku Srbije nije predviđeno ni za jedno drugo izabrano tijelo, počev od predsjednika države pa do skupština lokalnih samouprava, budući da najviši državni predstavnici i organi pokrajinske i lokalne samouprave mogu biti članovi tijela političkih stranaka. Ovo je i protivno elementarnim postavkama o demokratskom izbornom procesu: manjinska vijeća bira ju se na izborima, svaki izborni proces je politički, a osnovni čimbenici izbornog procesa jesu političke stranke. Predložena izmjena protivna je i čl. 3. Zakona o političkim strankama, koji definira stranke nacionalnih manjina kao one čije je djelovanje posebno usmjereno na predstavljanje i zastupanje interesa te zaštitu i unaprjeđenje prava pripadnika te nacionalne manjine, a upravo to jesu i ovlasti nacionalnih vijeća. Uz to, iako su manjinska vijeća tijela manjinske samouprave za četiri zakonski određena područja, ona se *de facto* nerijetko pojavljuju i promatraju kao politički predstavnici nacionalnih manjina. Tim prije jer od trenutačno 113 stranaka upisanih u registru političkih stranaka, čak 69 jesu manjinske, koje osim onih nekoliko koje se odnose na 3 ili 4 najbrojnije i teritorijalno najkompaktnije manjine nemaju ni teoretskih mogućnosti uspješnog sudjelovanja na državnim i pokrajinskim izborima, uz eventualno još nekoliko stranaka koje mogu uspješno sudjelovati na lokalnim izborima, logično je očekivati da manjinske stranke sudjeluju na izborima za manjinska vijeća i da njihovi najprominentniji članovi mogu biti i vijećnici ukoliko to žele.

Stečena prava

Predloženom preformulacijom članka 8. (»Zaštita stečenih prava«) Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina promijenjena je sama definicija stečenih prava: po postojećem tekstu to su bila »prava stečena po ranijim propisima« (što i odgovara pojmu stečenih prava), dok je nacrtom izmjena predviđeno drastično suženje ove definicije na »prava zajamčena ustavom, općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima«. Osim što je ovakva izmjena Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina protivna aktivnosti 3.8.1.2.3. iz AP PG 23, koja predviđa unaprjeđenje zakonodavnog okvira »uz puno poštivanje ustavnog

principa kojim se garantiraju stečena ljudska i manjinska prava«, i predloženim se izmjenama Zakona o nacionalnim vijećima u više slučajeva umanjuju stečena prava.

Prije svega, dok nacionalna vijeća sada imaju nadležnost proglašavati određene ustanove kulture i obrazovanja od posebnog značenja za tu manjinu, sada je čl. 10. st. 1. toč. 7A predviđeno da nacionalna vijeća samo predlažu osnivačima tih ustanova (Republici, Pokrajini, lokalnoj samoupravi) da budu proglašene od posebnog značenja za tu manjinu, a osnivač to može prihvatiti ili ne, što i prof. Hofmann u svojem mišljenju navodi da predstavlja umanjenje ovlasti nacionalnih vijeća. Nastavno na ovo, u čl. 17. st. 4. u području upravljanja ustanovama kulture koje su proglašene od posebne važnosti za tu manjinu, umjesto ranijeg rješenja prema kojem svako vijeće imenuje po jednoga člana upravnoga odbora takve ustanove, sada sva nacionalna vijeća zajednički tek predlažu jednog kandidata, kojeg imenuje osnivač. Dalje, umjesto u čl. 21. Zakona o nacionalnim vijećima postojeće nadležnosti vijeća da daju prijedloge za raspodjelu sredstava koja se dodjeljuju putem javnog natječaja za informiranje na jezicima nacionalnih manjina (točka 3. važećeg teksta Zakona), predlaže se derogiranje ovoga na davanje mišljenja (točka 2. prednacrt) – naime, nesuglasje između važećeg teksta Zakona o nacionalnim vijećima i Zakona o javnom informiranju i medijima, koji u čl. 24. st. 2. propisuje da vijeća daju mišljenje u postupku raspodjele sredstava, ne otklanja se usuglašavanjem kasnije donesene odredbe Zakona o javnom informiranju s već postojećim rješenjem u Zakonu o nacionalnim vijećima, već se predlaže umanjenje prava stečenoga po manjinskome zakonu. Slično, u čl. 119. Zakona, prema važećem tekstu vijeća sudjeluju u postupku raspodjele sredstava putem javnog natječaja iz Proračunskog fonda za nacionalne manjine, dok se predloženim zakonskim izmjenama vijeća potpuno isključuju iz postupka, što je protivno i aktivnosti 3.8.1.25. iz AP PG 23, koji propisuje da »sastav i funkcioniranje Fonda uključuje nacionalne manjine«, glede čega i prof. Hofmann ukazuje da bi zakonsko »isključivanje vijeća moglo negativno utjecati na nužnu transparentnost toga procesa«.

Ograničenja prava na samoupravu

Jedan od suštinskih nedostataka predloženih izmjena jest i ograničenje ustavnoga prava na samoupravu prava u kulturi, obrazovanju, informiranju i službenoj uporabi jezika i pisma, koje nacionalne manjine ostvaruju preko nacionalnih vijeća. Osim već navedenog ograničenja da dužnosnici manjinskih političkih stranaka ne mogu biti članovi nacionalnih vijeća, to ilustrira i još nekoliko predloženih izmjena.

Prije svega, u postojeći čl. 25. predlaže se dodavanje novog posljednjeg stavka, prema kojem vijeća u roku od 10 dana od dana donošenja svojih odluka moraju te odluke kao i izvadke iz zapisnika dostavljati nadležnom Ministarstvu (dakle, ne samo npr. lokalnoj samoupravi koja je tražila mišljenje povodom nekoga pitanja), čime se uvodi izravni konstantni nadzor nad manjinskom samoupravom. Time se ne samo dodatno administrativno preopterećuju vijeća, već je predložena izmjena i ne-logična, jer već prema postojećem čl. 120. Zakona, koji regulira nadzor nad zakonitošću rada vijeća, na zahtjev nadležnog Mi-

nistarstva vijeća u roku od 8 dana moraju dostaviti sve tražene dokumente, spise i isprave. I prof. Hofmann predloženu dopunu članka 25. o obaveznom dostavljanju zapisnika drži kao »ozbiljno i nerazmjerno ograničenje nužne neovisnosti nacionalnih vijeća u njihovom odnosu s izvršnim tijelima vlasti«!

Međutim, prema prof. Hofmannu najozbiljnije teoretsko ograničenje samouprave nacionalnih vijeća jest predložena promjena članka 122.: dok prema postojećem tekstu Ministarstvo obustavlja izvršenje akta nacionalnog vijeća koje smatra neustavnim ili nezakonitim i u roku od 5 dana je dužno pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti pred Ustavnim sudom, a u protivnom rješenje o obustavi prestaje važiti, prema predloženim zakonskim izmjenama, Ministarstvo predlaže nacionalnom vijeću da u roku od 30 dana ukine ili poništi akt koji smatra neustavnim ili nezakonitim, a ukoliko vijeće to ne učini samo Ministarstvo svojim rješenjem ukida ili poništava takav akt. Međutim, protiv takvog rješenja nije predviđena sudska zaštita, čime je eliminirana sudska kontrola uprave, kao jedan od stupova pravne države, odnosno vladavine prava!

Dalje, u članku 113. koji regulira korištenje proračunskih sredstava, koji sada eksplicitno razlikuje troškove redovite djelatnosti vijeća (financiranje programa iz obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika) i stalne troškove (plaće, honorari, putni troškovi, uredski materijal, knjigovodstveni troškovi, troškovi godišnje revizije i održavanje internetske stranice), istodobno i maksimira utrošak sredstava za stalne troškove vijeća na 50 posto. Ovo je ne samo protivno pojmu samouprave, koja podrazumijeva samostalnost u djelovanju, već odredba ni ne vodi računa o specifičnostima pojedinih vijeća, osobito imajući u vidu što se ionako administrativno preopterećen rad ureda vijeća, dodatno opterećuje novim administrativnim obvezama.

Osim već navedenih predloženih obveza, novim člankom 8A st. 2. predlaže da internetske stranice nacionalnih vijeća moraju biti dvojezične, te da se na njima objavljuju sve odluke i akti vijeća. Nikada do sada nije bio problem komunikacija nacionalnih vijeća s tijelima vlasti u pogledu jezika, a propisivanjem obvezne dvojezičnosti ne samo da se dodatno administrativno preopterećuju nacionalna vijeća i ograničava njihovo pravo na unutar-nju samoupravu, nego je to i protivno aktivnosti iz 3.8.1.2.10. iz AP PG 23 koji predviđa promoviranje službene uporabe manjinskih jezika, među ostalim, i kroz službenu komunikaciju s tijelima javne vlasti.

Simptomatično je i da predložene nove kaznene odredbe (čl. 123A) uopće ne štite samoupravu nacionalnih vijeća u slučaju da ih državna tijela ne poštuju, jer su i u već postojećem zakonskom tekstu gotovo sve kaznene sankcije usmjerene na beneficijare manjinskih prava – nacionalna vijeća (čl. 123.-128.).

Nereguliranje stvarnih problema

Da se pisci zakonodavnih izmjena nisu rukovodili stvarnim problemima u radu manjinskih vijeća, već su vijeća promatrali formalistički i sa stajališta restriktivnoga tumačenja manjinskih prava, ukazuju dva slučaja toliko česta u praksi na koja su predstavnici manjinskih vijeća ukazivali na sastancima radne skupine za izradu nacrtu izmjena Zakona o nacionalnim vijećima.

Prije svega, nije reguliran u praksi čest slučaj kada republička i lokalna tijela vlasti ne prihvaćaju prijedloge i mišljenja nacionalnih vijeća u postupku raspodjele sredstava na javnim natječajima u području kulture i informiranja. Najmanje što se moglo očekivati od zakonskih izmjena jest da su tijela vlasti dužna obrazložiti neprihvatanje prijedloga i mišljenja manjinskih vijeća, jer postojeća praksa na ovaj način obesmišljava manjinsku samoupravu. Ovo bi bilo sukladno aktivnosti 3.8.1.4. AP PG 23 te 3.4. iz APNM, koji predviđaju da se odlučivanje na natječajima u području informiranja na jezicima manjina ostvaruje »uz puno uvažavanje prijedloga i mišljenja NV o načinu raspodjele sredstava« te aktivnosti 9.4. APNM koji predviđa »jačanje institucionalnog položaja NV«.

Osim toga, u svim slučajevima sudjelovanja nacionalnih vijeća u odlučivanju putem davanja mišljenja i prijedloga, potrebno je zakonski odrediti minimalni rok koji se ostavlja vijećima da dostave svoja mišljenja i prijedloge, jer se u praksi, čak i telefonskim putem, traži od vijeća da u roku od nekoliko dana dostave mišljenja i prijedloge tijelima vlasti. Zbog toga često nema elementarnih preduvjeta da vijeća kvalitetno obavljaju svoje ovlasti, što je protivno aktivnosti 3.8.1.2.4. AP PG 23 prema kojoj treba osigurati djelotvorno sudjelovanje pripadnika nacionalnih manjina u svim pitanjima koja ih se tiču, te protivno aktivnosti 9.4. APNM koji predviđa »jačanje institucionalnog položaja NV«. Propisivanje minimalnog roka od 15 dana nacionalnim vijećima da od dana dostavljanja zahtjeva državnom tijelu dostave svoja mišljenja i prijedloge ni na koji način ne ugrožava državna tijela, a dalo bi makar simbolički politički smisao ovlastima nacionalnim vijećima da daju mišljenja i prijedloge u upravnom postupku u kojem državna tijela donose odluke, pri čemu mišljenja i prijedlozi nacionalnih vijeća za njih ionako nisu pravno obvezujući.

Nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnim vijećima daleko je ispod očekivanja nacionalnih manjina. Gotovo da niti jednom odredbom nije realizirana aktivnost iz APNM »jačanja institucionalnog položaja manjinskih vijeća«, već se, dapače, mnogim predloženim izmjenama ovlasti vijeća dalje krnje, smanjuje stupanj stečenih prava i ograničava pravo na manjinsku samoupravu. Ishodište duha cjeline predloženih izmjena jesu konzervativna stajališta odluke Ustavnoga suda iz 2014. godine, kojim se sustav manjinskih prava i uloga nacionalnih vijeća usko tumače, umjesto u prilog afirmacije manjinskih prava, kako je to u izdvojenom mišljenju tada navela ustavna sutkinja prof. dr. sc. **Ágnes Kartag-Odri**, ili su pak predložene izmjene tehničke naravi i ne tiču se biti manjinskih prava. Usto, planirane promjene ne rješavaju praktične probleme u funkcioniranju nacionalnih vijeća, a protivno preporuci iz Stručnog izvješća o zaštiti manjina i kulturnih prava u Republici Srbiji iz ožujka 2017. da se reviziji krovnih manjinskih i sektorskih propisa pristupi usuglašeno i istodobno, predlaže se usklađivanje na štetu manjinskog zakonodavstva koje bi hijerarhijski moralo biti iznad sektorskoga.

Slaven Bačić

Nikola Gorjanac, programer i vlasnik IT tvrtke, o sebi, nama i tehnologiji oko nas

Ovaj posao vam se ne bi svidio ako ne možete rješavati mozgalice i probleme poput matematičkih zadataka po cijeli dan. Osim mnogih beneficija, dolazi i stanovita doza stresa koja prati programiranje. Potrebna je jako dobra usredotočenost cijeli dan, a često radni dan ne traje samo osam radnih sati

Male su šanse da se niste zapitali što i kako to rade ti mladi ljudi u veselo uređenim uredima, zadubljeni u stolice i koncentrirani na sadržaje svojih zaslona. A malo je vjerojatno i da niste pročitali ili čuli barem jedanput o ogromnim perspektivama sektora informacijskih tehnologija (IT), velikim prilikama za upošljavanjima u tom sektoru, pozamašnim zaradama i čak potrebi da se poslovne kvalifikacije suficitnih zanimanja promijene u smislu zadovoljavanja potreba IT sektora. Čini se da je najveća promoterka razvitka IT sektora kod nas upravo premijerka Srbije **Ana Brnabić**. Ipak, većini korisnika računala na prosječnoj razini dnevnih potreba, ili ispod nje, kao i svima onima koji računalo uopće ne koriste, nije lako razumjeti o čemu se zapravo radi.

Iz tog razloga smo zamolili za pomoć samog IT stručnjaka koji u svemu odgovara gorespomenutom opisu. **Nikola Gorjanac** je rođeni Berežac. Ovaj tridesetjednogodišnjak je bio brilijantan učenik Srednje tehničke škole u Somboru, kao i Više škole strukovnih studija u Subotici, nakon koje je studiranje nastavio u Beogradu, na Visokoj školi elektrotehnike i računarstva, želeći najveći stupanj akademske naobrazbe. Pred kraj studija aktivno je programirao za sebe, kako bi, kako kaže, naučio kako sustav funkcionira. Shvativši da je dovoljno obučen za samostalan rad, uspio je naći svoj prvi posao, prešavši u Novi Sad, gdje je nastavio potragu za iskustvom i znanjem, promijenio dvije programerske kompanije, te u suradnji s kolegama iz posljednje od njih otvorio i svoju vlastitu – *Bee IT*. Smatra sebe prilično snalažljivim. Kaže da ga skoro sve zanima, od fizičkih poslova koje je rado radio, do programiranja kojim se sada bavi.

Vaša poslovna karijera je slična karijeri drugih programera: u roku od šest godina promijenili ste više kompanija, a od proš-

le godine ste osnovali svoju tvrtku. Što Vas pokreće na ovako hrabre i dinamične odluke: Vaš pogled na posao, zahtjevi tržišta ili kolege s kojima gradite uspjeh svog poslovanja?

Promjena posla je jedna od težih odluka s kojima se susrećemo, ali nekada je neophodna. Ljudi mijenjaju posao iz različitih razloga, ne samo u našem sektoru. Nekada je motiv bolja financijska situacija (veća plaća, više beneficija u novoj tvrtki), nekada je to prijatelj s kojim želiš raditi a prije nisi imao mogućnosti. Međutim, jedan od najčešćih razloga zbog kojih dolazi do promjene posla je promjena projekta ili tehnologije. Uvijek sam bio gladan znanja i u stalnoj potrazi za novim iskustvima. Svaka promjena tehnologije kojom se radi (ili projekta) je novi izazov koji me je stavljao u poziciju da se nadmećem sa samim sobom. Primjer bi bio trkač koji svaki dan izlazi i trudi se da trči krug za sekundu brže nego jučer. To je želja za napredovanjem. Međutim, nekada je lakše promijeniti firmu nego projekt na kojem se radi, te se zato ljudi odlučuju na tako drastičnu promjenu radne sredine.

Koja je razlika između poslova informatičara, programera, web developera i IT stručnjaka? Čini se da ih javnost, potcjenjivački, gleda kao na mlade japije koji sjede pred ekranima i lako zarađuju novac. Je li to zaista tako?

Cijela priča oko programiranja i računalne tehnologije je relativno nova i napreduje veoma brzo zato što uviđamo njezine dobrobiti u mnogim oblastima života. Zbog toga što je nova, ljudi koji se bave njome su mlađe generacije. Fakulteti se usmjeravaju prema ovom tržištu, tako da je sve više mladih ljudi. Kao što ne može svatko biti dobar nogometaš, tako ne može ni svatko biti dobar programer. Ovaj posao vam se ne bi svidio ako ne možete rješavati mozgalice i probleme poput matematičkih zadataka po cijeli

dan. Osim mnogih beneficija, dolazi i stanovita doza stresa koja prati programiranje, pogotovo ako je programer na odgovornijoj poziciji, primjerice vođa tima. Potrebna je jako dobra usredotočenost cijeli dan, a često radni dan ne traje samo osam radnih sati. Informatičar je najopširniji naziv za ljude koji rade na procesuiranju različitih informacija i koriste se njima u različite svrhe. Kod nas se termin najčešće primjenjuje za ljude koji barataju računalima na višoj, naprednoj razini. Programer je naziv za stručnjake koji »uče« računalnu tehnologiju i strojeve da rade za njih određene zadatke. To mogu biti strojevi u pogonima, trgovinama, bolnicama, mobilni uređaji... Uopćeno, oko nas su različiti strojevi koje netko mora »naučiti« da se ponašaju po određenim zakonima. Sve se to radi kako bi nam se olakšala svakodnevnica. *Web developeri* su programeri koji su okrenuti programiranju aplikacija na internetu. Sve *web* stranice koje posjećujemo pretraživačima svakodnevno djelo su nekog *web developera*. Pod IT stručnjake spadaju svi gore navedeni, ali i oni koji su zaduženi za podizanje računalnih mreža u kompanijama, postavljanje sigurnosnih protokola i zaštitu od nepoželjnih upada. Postoje mnoge grane sektora informacijskih tehnologija osim ovih navedenih koje su veoma bitne i međusobno zavisne da bi sve funkcioniralo kao jedna cjelina.

Često slušamo o velikim mogućnostima IT sektora i velikom utjecaju digitalizacije na poboljšanje i olakšanje poslovanja i naših svakodnevnih života. Čak i oni koji su se opirali ulasku tehnologije u svoje živote morali su se pomiriti s tim da svakodnevne poslove obavljaju barem djelomice putem IT tehnologije. Je li ona stvarno svemoguća, a njezine mogućnosti bezgranične?

Je li lakše kupovati iz svoje kuće ili otići do trgovine udaljene 100 km dalje kako bi se uzeo omiljeni dezen za novi ormar? Globalna povezanost nam omogućuje da kupujemo stvari s druge strane Planeta i da nam one stižu na kućnu adresu. Sva digitalizacija koja se primjenjuje je u cilju ubrzavanja funkcioniranja sustava i olakšanja jednostavnih, a nekad zamornih poslova. Nisam ljubitelj čekanja u redovima u bankama, ali računi se nekako moraju platiti. Primjer dobre primjene mobilnih tehnologija i internetskog bankarstva nam omogućuje da dugo vrijeme provedeno u nekom redu u banci zamijenimo s pet minuta na svom telefonu. Telefon je uvijek s nama, tako da je to stvarno jednostavna radnja. A ostatak vremena uvijek možemo provesti na mjestu koje volimo. Oni koji su se opirali digitalizaciji su uvidjeli njene mogućnosti ili su morali odustati od ideje da će je moći zaobići. Potrošači žele promjene, tako da je to jednostavan i prirodan tijek stvari. Ne mogu reći je li tehnologija svemoguća, jer se neke stvari ipak ne mogu zamijeniti tehnologijom. Rijetko tko želi popiti kavu preko mobitela s drugarima. Iznimka je ako je taj netko 1000 kilometara udaljen od vas. Ipak, vjerujem da su svi do sada uvidjeli da nam tehnologija daje veliki i neograničen spektar mogućnosti. Svijet se brže razvija od kako smo ušli u digitalnu eru, a ona je tek započela.

Zbog čega IT sektoru treba toliko puno novih stručnjaka?

Sve je veća potražnja, a zbog toga ima i sve više posla u IT sektoru. Cjelokupna priča oko digitalizacije je kod nas i u okruženju još na početku i potrebni su kadrovi različitih specijalnosti. Zbog toga i postoji manjak IT stručnjaka. Fakulteti nisu toliko jednostavni za završavanje, a i kad se završe, mnogi uvide da to nije nešto što ih privlači. Mnogi krenu od ideje da je to samo sjedenje za računalom, uživanje po cijeli dan, ali stvarnost je mnogo drugačija.

Može li doći do pretjerane ovisnosti društva o automatizaciji? Ima li osnova da se plašimo općeg kraha tehnologije koja danas podržava sve važne oblasti našeg okruženja?

Lako je naviknuti se na brže, komfornije i jednostavnije. Automatizacija čini društvo drugačijim i mijenja tijekom njegovog napredovanja. Mislim da može doći do pretjerane ovisnosti o tehnologiji, ali to ovisi i od prirode same osobe. Svatko je vjerojatno vidio djecu koja, umjesto da trče s vršnjacima, sjede za računalom gledajući sadržaj na internetu. Nisam još imao priliku zabrinuti se zbog općeg pada tehnologije, jer se i dalje sustav mijenja i napreduje. Veliki se značaj daje stabilnosti sustava i održivosti rješenja koje svakodnevno koristimo. Sve se unapređuje, a ako mane i postoje, radi se na njihovom što bržem uklanjanju.

Postoji fama o tome da se stručnjaci za programiranje uopće ne moraju formalno školovati, odnosno da se znanje, iskustvo i vještine mogu steći samostalnim učenjem, putem internetskih tutorijala, samostalnom borbom za informacijama i praktičnim radom. Je li to zaista tako ili je riječ o urbanoj legendi?

I jeste i nije. Svatko tko ima dovoljno volje i dovoljno je sposoban naučiti »zanat« može uspjeti i bez nekog formalnog obrazovanja. Isto je pitanje bi li svatko od nas mogao postati profesionalni sportaš ili vrhunski slikar ako bi se dovoljno trudio i žrtvovao? Na to pitanje stoji isti odgovor. Svatko može probati, pa možda i pronađe nešto što će mu biti zanimljivo.

Vaša kompanija specijalizirana je za rješenja u kupovini putem interneta. Koliko je takva trgovina zastupljena u Srbiji? Možete li zamislite svijet bez klasičnih dućana?

Što se tiče trgovine u Srbiji, sve više prodavaonica se okreće internetskim rješenjima. Mislim da mlađe generacije to prihvaćaju sasvim normalno. Više volim proći kroz *web* trgovine pa poručiti što mi treba na kućnu adresu nego obilaziti desetak dućana koji možda ni nemaju ono što tražim. Čak se neke stvari koje se probaju u prodavaonicama (npr. odjeća) mogu lako poručiti jednostavnim uzimanjem svojih mjera. Svaka ozbiljnija internetska stranica nudi tablice s veličinama i moguće je lako odrediti svoj broj. Ne vjerujem da će klasične trgovine nestati u skorijoj budućnosti. S porastom virtualne realnosti vjerojatno će biti nekih novih ideja i modela prodavaonica koje će smanjiti potrebu za posjećivanjem fizičkih prodavaonica. Uvijek će biti ljudi koji vole opipati, pomirisati ili probati okus onoga što kupuju.

Kako IT stručnjaci, koji veliki dio radnog vremena provode sjedeći, što za organizam nije najbolja opcija, brinu o svojem zdravlju? Koji je Vaš recept za čuvanje zdravlja?

Volim se baviti sportom. Aktivno treniram *crossfit*, tako da mene to ispunjava po pitanju fizičke aktivnosti i predstavlja veliki dio moje dnevne rutine prije posla skoro svaki dan u tjednu. S obzirom na to da mi u kompaniji puno sjedimo, potrudili smo se uzeti stolice u kojima je sjedenje jako udobno. Fizička aktivnost mi je možda i više potrebna kao opuštanje za glavu i čišćenje od nagomilanih informacija. Trčanje 15-20 minuta nakon posla mi potpuno »očisti« sve nakupljene misli i praktički mogu nastaviti raditi istim tempom i poslije 8 sati rada. Osim samog treninga u klubu volim roniti, tako da jedva čekam prilike da se spustim ispod površine vode. Mislim da si svatko treba naći nešto zbog čega se želi odvojiti od televizora i izaći na druženje, bilo da je to obitelj, društvo ili čak kućni ljubimci.

Marko Tucakov

Tijek dugog i mukotrpnog procesa

Prije točno deset godina, 29. ožujka 2008. godine, na svojoj XIX. sjednici, i Hrvatsko nacionalno vijeće, kao drugi osnivač, donijelo je odluku o Osnutku Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Prvi suosnivač Zavoda je Skupština Autonomne pokrajine Vojvodine – ona je odluku o osnutku donijela 19 dana ranije: 10. ožujka. Ukoliko se promatra iz rakursa posljedica, ova dva događaja spadaju vjerojatno među najvažnije kada je riječ o području kulture u hrvatskoj zajednici u Srbiji nakon sloma socijalizma.

Glavna svrha ZKVH-a, određena osnivačkim aktom – Odlukom o osnutku, sadržana je u radu na »očuvanju, unaprjeđenju i razvoju kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini« (Čl. 1), i to kulture kao takve, razumljene u svoj svojoj složenosti. Riječ je, inače, o prvoj profesionalnoj ustanovi u području kulture Hrvata u Vojvodini, koja se pretežito ima financirati iz proračuna AP Vojvodine.

Mukotrpni naponi vodstva DSHV-a

Inače, samom donošenju odluke suosnivača o osnivanju Zavoda, prethodila je dosta živa i odlučna aktivnost prvih ljudi hrvatske zajednice, prije svega predstavnika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Naime, sredinom listopada 2007. godine na marginama jednog skupa nevladinih organizacija, dr. sc. **Slaven Bačić** doznao je informaciju kako se u pokrajinskim tijelima vlasti ozbiljno razgovara o osnivanju zavoda za kulturu tradicionalnih nacionalnih manjina – Mađara, Slovaka, Rumunja i Rusina. To je trebalo uraditi po uzoru na rad Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara iz Sente, kojeg je nekoliko godina ranije osnovalo Mađarsko nacionalno vijeće i koji je financiran sredstvima iz Mađarske. S ovom informacijom upoznato je vodstvo DSHV-a, napose tadašnji predsjednik DSHV-a **Petar Kuntić** i pokrajinski zastupnik DSHV-a **Dužo Runje**.

Veoma brzo – već 29. listopada 2007. godine, DSHV je uputio dopis, kojeg je potpisao predsjednik Petar Kuntić, pokrajinske tajniku za nacionalne manjine, upravu i propise **Tamásu Korheczu**, u kojemu se posebno istaknulo kako je »takvo postupanje kršenje Sporazuma o zaštiti manjina između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj iz 2005., osobito članaka – 1. ('Stranke će osigurati pripadnicima manjina pravo na izražavanje, očuvanje i razvijanje njihova nacionalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta'), članka 2. ('Stranke se obvezuju da će pripadnicima manjina osi-

gurati ... kulturnu autonomiju, održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, te očuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicija – pravo na očuvanje nacionalnog identiteta i vjeroispovijesti'), članka 5. ('Stranke ... poticati će osnivanje kulturnih i prosvjetnih centara kao i rad drugih ustanova nacionalnih manjina na području Republike Hrvatske, odnosno na području Srbije i Crne Gore') te članka 10. ('Stranke će podupirati istraživanja iz područja povijesti, kulture i položaja manjina')«. No, ovo pismo nije proizvelo nikakav učinak!

Naime, prva javna potvrda gore spomenute informacije dogodila se tek koncem prosinca 2007. godine, kada je na internetskoj stranici Izvršnog vijeća AP Vojvodine objavljena vijest da je na sjednici pokrajinske vlade od 18. prosinca 2007. godine usvojen Nacrt odluke o osnivanju četiriju ustanova za kulturu – Zavoda za kulturu vojvođanskih Mađara, Zavoda za kulturu vojvođanskih Rumunja, Zavoda za kulturu vojvođanskih Rusina i Zavoda za kulturu vojvođanskih Slovaka.

U povodu toga, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić uputio je, odmah nakon nove 2008. godine, ponovno pismo mjerodavnim pokrajinskim tajnicima – za kulturu i obrazovanje Zoltánu Jegesu i za nacionalne manjine, upravu i propise Tamásu Korheczu, u kojem je opetovano iskazao oštro negodovanje. »Držimo nedopustivim da se istodobno ne osniva i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, jer su Hrvati po brojnosti druga manjinska zajednica u Pokrajini, a uz to je hrvatska manjina tzv. nova manjina, bez tradicionalne manjinske infrastrukture i tek s elementarnim institucijama, iz čega proizlazi i važnost osnivanja ovakvog zavoda za hrvatsku manjinsku zajednicu«, navedeno je u pismu, uz molbu tajnicima da predlože »dopunu nacrtu odluke, tako da se pokraj nabrojanih četiriju zavoda, u odluci predloži i osnivanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«.

Inicijativa DSHV-a urodila je plodom

Kako je izvijestila *Hrvatska riječ* od 18. siječnja 2008. (br. 255), zamolba predsjednika DSHV-a Petra Kuntića u spomenutim je tajništvima razmatrana te mu je javljeno da će se predložiti i osnivanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. »Vjerojatno je došlo do tehničke pogreške, jer sam u ranijim razgovorima s dužnosnicima Izvršnog vijeća Autonomne Pokrajine Vojvodine dobio obećanje da će se oni založiti za osnivanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, izjavio je tada Petar Kuntić za *Hrvatsku riječ*.

Posebno valja istaknuti kako je tjednik *Hrvatska riječ* proaktivno i kontinuirano pratio i podržavao cijeli proces lobiranja prema Izvršnom vijeću AP Vojvodine da prihvati inicijativu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini za osnutak Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Takva očitovana praksa, vjerojatno, spada u najsvjetlije trenutka našeg informativno-političkog glasila. Tim prije, jer nije prijedena granica novinarskog profesionalizma, već je svjedočena demokratska zainteresiranost i angažiranost za pravedno rješenje.

Na sjednici Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća održanoj 16. veljače, u Subotici, na kojoj su, osim predsjednice Izvršnog odbora HNV-a **Slavice Peić**, bili nazočni i članovi **Antonija Čota**, **Mato Groznica**, **Jašo Šimić** i **Joza Kolar**, nakon rasprave o inicijativi za formiranje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, jednoglasno je imenovana radna skupina u sastavu: **Zlatko Šram**, **Slaven Bačić**, **Tomislav Žigmanov**, **Ladislav Suknović** i **Antonija Čota**, koja će predložiti vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda, članove Upravnog i Nadzornog odbora, te odrediti sjedište ove ustanove, a njihovi se prijedlozi trebaju potvrditi na prvoj narednoj sjednici HNV-a (vidi *Hrvatska riječ*, br. 260).

Kronologijski promatrano, Izvršno vijeće Vojvodine je potom, na svojoj sjednici održanoj 28. veljače, utvrdilo Prijedlog odluke o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata te isti uputi-

lo Skupštini AP Vojvodine na usvajanje. Kako je za *Hrvatsku riječ* izjavio pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu prof. dr. **Zoltán Jeges**, prihvaćanjem ove odluke bit će »zaokružen proces formiranja zavoda za kulturu nacionalnih zajednica čiji su jezici u službenoj uporabi u AP Vojvodini«, (vidi *Hrvatska riječ*, br. 262). Isto je potvrđeno, kao što smo već pisali na našoj internetskoj stranici, donošenjem odluke o osnivanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na sjednici Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine od 10. ožujka 2008. godine. Na istoj je za vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata imenovan profesor filozofije **Tomislav Žigmanov**.

Sjednica HNV-a

Hrvatsko nacionalno vijeće, na svojoj XIX. sjednici održanoj 29. ožujka 2008., prihvatilo je s 18 glasova – za biti suosnivačem Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata donošenjem Odluke o osnivanju, čiji je sadržaj identičan odluci pokrajinske Skupštine. Sjednica se održavala u kaotičnoj atmosferi, uz rad na ivici kvoruma, a neposredno prije glasovanja o ovoj odluci napravljena je stanka kako bi se osigurao dovoljan broj vijećnika – njih 18, za nastavak rada i kvalificirano odlučivanje. Na istoj sjednici HNV-a, nije se raspravljalo o prijedlogu Skupštine AP Vojvodine da za v. d. ravnatelja prve profesionalne institucije kulture Hrvata u Srbiji bude imenovan profesor filozofije **Tomislav Žigmanov** budući da je ovaj prijedlog izazvao burnu raspravu te oštre kritike pojedinih vijećnika, napose **Josipa Ivankovića**. No, predloženi su i kandidati za članove Upravnog (njih 12: **Dužo Runje**, za predsjednika, **Olga Šram**, **Cecilija Miler**, **Josip Tolj**, **Katarina Čeliković**, **Marija Lovrić**, vlč. **Eduard Španović**, **Zvonimir Pelajić**, vlč. **Andrija Anišić**, **Slaven Bačić**, **Ilija Žarković** i **Darko Sarić Lukendić**) i Nadzornog odbora (njih 4: **Ivan Budinčević**, **Ljiljana Dulić**, **Josipa Vojnić Tunić** i **Tatjana Melvinger**), za koje je glasovalo sljedećih 18 članova Hrvatskog nacionalnog vijeća (**Branko Horvat**, **Slavica Peić**, **Mato Groznica**, **Antun Kaić**, **Stipan Stipić**, **Mirko Ostrogonac**, **Josip Gabrić**, **Slaven Dulić**, **Petar Kuntić**, **Marinko Jadrijević**, **Stipan Šimunov**, **Andrija Kopilović**, **Olga Šram**, **Šima Raić**, **Ladislav Suknović**, **Andrija Ađin**, **Joza Kolar** i **Zoran Vojnić Tunić**, koji je došao samo na glasovanje nakon što je **Josip Ivanković** napustio sjednicu). Usvojeni prijedlozi poslani su pokrajinskom Izvršnom vijeću, koje je na jednoj od narednih sjednica izabralo 9 članova Upravnog odbora i 3 člana Nadzornog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Tomislav Žigmanov
preuzeto s portala ZKVH-a

Aleksandar Stanković, novinar i urednik

FOTO: www.jutarnjiist.hr

Intervju je najjača forma u novinarstvu

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Aleksandar Stanković dobro nam je znan kao urednik i voditelj emisije *Nedjeljom u dva*, koju emitira prvi program Hrvatske radiotelevizije. Ta kulturna emisija jedna je od najdugovječnijih i najgledanijih na HRT-u. Navikli smo gledati Stankovića kako postavlja pitanja svojim gostima, ali prilikom našeg razgovora za *Hrvatsku riječ* Stanković je bio taj koji je odgovarao na pitanja.

Aleksandar Stanković (Bačka Topola, 1970.) dobitnik je više novinarskih nagrada: 1999. godišnja nagrada HRT-a za radijsku emisiju *Poligraf*, 2001. nagrada Hrvatskog novinarskog društva na najbolji talk-show, 2010. nagrada HND-a *Novinar godine* u izboru 450 novinara iz svih hrvatskih novinskih redakcija, a 18. sezona emitiranja emisije *Nedjeljom u dva* koja je nerijetko rušila svoje rekorde gledanosti, bio je dovoljan povod za ovaj razgovor.

 Što je to što novinar treba biti danas u društvu?

Kako danas tako i uvijek: novinar treba biti častan čovjek.

Onaj koji se bori za istinu i pravdu. Onaj koji je za potlačene i stigmatizirane. To je dovoljno.

 Diplomirali ste na zagrebačkom Pravnom fakultetu, ali počinjete raditi kao novinar na Hrvatskom radiju 1995. godine. Zbog čega ste odabrali novinarski posao?

Na radiju sam radio sve poslove koje rade mladi novinari. Dakle, od izvještavanja s ulice, praćenja Sabora, reportaža iz cijele Hrvatske do vođenja informativnih emisija. Novinarski posao oduvijek me zanimao. Jesam studirao pravo, ali sam već negdje na pola studija shvatio da mi to vjerojatno neće biti zanimanje. Naime, htio sam nakon prava krenuti u diplomatske vode međutim shvatio sam da ratno i poratno vrijeme ne idu baš u prilog tome da se netko poput mene bavi diplomacijom.

 Zbog čega ste se opredijelili raditi kao novinar na elektroničkom mediju, a ne u novinama?

Inače, oduvijek sam slušao radio, pokušavao sam još početkom devedesetih kao spiker na Radio Zagrebu, ali nisam prošao

Emisija Nedjeljom u dva nastala je 2000. godine, ne mojom zaslugom, već su je pokrenuli tadašnji šef informativnog programa HTV-a Dubravko Merlić i direktor Mirko Galić *

Više volim razgovarati s ljudima koji nisu iz politike. Takvi razgovori su trajniji i sadržajniji

*** Ugled novinara ovisi o tome kako rade svoj posao * Ne smetaju me ljudi kojima radio služi kao medij za opuštanje, ali ja nisam taj, kaže Stanković**

na audiciji. Zatim sam se javio na audiciju za novinare i tu sam prošao. Volio sam i još uvijek volim radio, neki od mojih novinarskih idola bili su ljudi s radija i normalno je bilo da se odlučim za taj medij. Posao na radiju radio sam do 2000. kada su me pozvali na TV i eto tu sam do danas.

Koje su prednosti elektroničkih medija spram pisanih i obrnuto?

Prednosti elektroničkih medija u odnosu na pisane jest što su brži. S druge strane, pisani mediji me privlače zbog jakih kolumističkih imena, zbog pisaca koji svoje tekstove i eseje objavljuju u novinama. Što se tiče radija, izgubio je ulogu koju je nekada imao, a to je da je uz TV bio najjači medij. Međutim, i danas radio ima svoju ulogu i neće nestati s medijske scene.

Je li se radio pretvorio u džuboks koji uglavnom emitira glazbu uz kratke vijesti i hrpetine reklama? Kakve radijske programe slušate?

Ne smetaju me ljudi kojima radio služi kao medij za opuštanje, ali ja nisam taj. Tražim autorske sadržaje, bilo da su to emisije koje prate društvenu problematiku, bilo emisije o umjetnosti, znanosti i slično. Dosta slušam prvi program i treći program Hrvatskoga radija. Emisije poput onih koje sam nekada i sam vodio kao što je *Poligraf* ili *U mreži prvog*, od znanosti *Andromedu*...

Kako je nastala emisija Nedjeljom u dva?

Emisija *Nedjeljom u dva* nastala je 2000. godine, ne mojom zaslugom, već su je pokrenuli tadašnji šef informativnog programa HTV-a **Dubravko Merlić** i direktor **Mirko Galić**. Odlučili su se na nedjeljni politički talk-show, nešto što do tada nije postojalo u našem medijskom prostoru. Nisam im bio prvi izbor, već sam došao kao zamjena kolegi koji nije htio raditi svake nedjelje uživo. Došao sam i ostao 18 godina. Naravno da je *Nedjeljom u dva* timski rad, ali je nažalost taj tim iz godine u godinu sve manji. Jako mi pomaže moja kolegica **Maja Sever** koja radi uvodne priloge za emisiju i daje odlične sugestije.

Je li intervju zahtjevan kao novinarski žanr?

Intervju je meni osobno najjača forma u novinarstvu, ne kažem da je i najteža – istraživačko novinarstvo u svakom slučaju je zahtjevnija forma. Pripreme za intervju obično zahtijevaju dobro proučavanje internetske i novinske dokumentacije o gostu, razgovor s njegovim prijateljima i neprijateljima, čitanje njegovih knjiga, ako ih ima, gledanje kazališnih predstava, filmova i slično, ovisno o tome tko je gost. Sve u svemu, krasan posao.

Kada radite razgovore, intervju s Vašim gostima ne ide te niz dlaku. Postoji li kod Vas autocenzura kada radite intervju?

Autocenzura postoji u situacijama kada trebam postaviti neko pitanje iz privatnog života. U tom slučaju najčešće pitam, ali samo ako se gost prethodno složi s tim. Pitanja nikad ne dam unaprijed, ali ako ću ga pitati nešto delikatno iz privatnog života, onda mu to najavam.

Dovodite li radije u emisiju političare ili možda umjetnike i rock glazbenike?

Više volim razgovarati s ljudima koji nisu iz politike. Takvi razgovori su trajniji i sadržajniji.

Kakav je danas ugled novinara i novinarstva?

Ugled novinara ovisi o tome kako rade svoj posao. Oni koji odgovaraju onome opisu koji sam uvodno naznačio su cijenjeni. Možda ne od većine, jer većina ne mora biti uvijek u pravu, ali od pravih profesionalaca i slobodnomisleće javnosti u svakom slučaju da. Neki novinari naravno da služe kao megafon vladajućih struktura, ali toga je uvijek bilo i bit će.

Prilikom gostovanja Predraga Mišića u Vašoj emisiji, Srbi na koji je branio Vukovar, rat koji se vodio devedestih godina u Hrvatskoj ste nazvali i građanskim ratom. Službeni Beograd i danas smatra da rata u Hrvatskoj, u međunarodnom smislu, kao rata između država, nije bilo. Srbijanski politički stav je da se vodio građanski rat u kojemu Srbija i Crna Gora nisu sudjelovale. Je li to tako, prema Vašem mišljenju?

Ja sam u studiju imao gosta koji je ratovao sa svojim bratom. Što je to nego građanski i u krajnjoj liniji bratoubilački rat? Stvari nisu crno-bijele i u Hrvatskoj je bilo i elemenata građanskog rata, ali i većim dijelom agresije na Hrvatsku. Što službena Srbija o tome misli ne zanima me pretjerano, kao ni što me službeno stajalište hrvatskih političara ne obvezuje na bilo što.

Izgledali ste uznemireno kada ste radili emisiju s Damirom Martinovićem i Zoranom Prodanovićem, članovima rock sastava iz Rijeke Let 3. Tako niste nikada izgledali kada ste radili mnoge emisije koje su politički bile škakljive. Pa je li Let 3 opasniji od onih političara koji lete ispod radara?

Što se tiče benda *Let 3* odat ću vam jednu tajnu. To nikad nisam govorio, ali prošlo je deset godina i mislim da mogu skinuti embargo na istinu. Emisija s *Letom-3* od prve do posljednje minute je pripremljena i dogovorena. Koliko vidim i vas smo zavarali. Dakle, ne vjerujte svemu što vidite na tv ekranima.

Vladin Savjet za suočavanje s prošlošću dostavio je premijeru Plenkoviću zaključke i preporuke za korištenje simbola totalitarnih režima, u kojima se kaže da je poklič »Za dom spremni« neustavan, ali u izuzetnim situacijama ipak dopustiv, dok zvijezda petokraka nije sporna. Je li za takvo razlučivanje bio potreban vladin Savjet?

Ja mislim da komisija o tom pitanju nije bila potrebna. Dovoljno je ono što smo učili u osnovnoj školi, ali očigledno neki na tim satovima nisu bili.

Objavili ste tri knjige poezije. Poznatiji ste kao mas-medijaska zvijezda, a ne kao pjesnik. Na kojoj je strani Aleksandar Stanković? Hoće li Vas ljudi pamiti kao novinara ili kao pjesnika?

Ljudi će me na žalost pamtit i kao novinara.

Nives Mazur Kumrić, *Europski sustav zaštite prava manjina: uz poseban osvrt na Vijeće Europe i Organizaciju za sigurnost i suradnju u Europi*, Školska knjiga, Zagreb, 2017.

Cjelovita analiza sustava zaštite nacionalnih manjina

*Procjenjuje se da je svaki deseti Europljanin manjinskog podrijetla * Manjine ne moraju biti uzrok sukoba, već mogu biti konstitutivni dio pluralnog društva u kojem se različitosti kultura i tradicija percipiraju kao elementi njegova obogaćenja*

Iako pripadnici nacionalnih/etničkih manjina čine danas između 10 i 20% svjetske populacije, a procjenjuje se i da je svaki deseti Europljanin manjinskog podrijetla, za međunarodno javno pravo neuobičajena dinamičnost u razvoju zaštite manjinskih prava tijekom posljednjih dva i pol desetljeća u Europi nije istodobno uvijek bila praćena odgovarajućom i objektivnom pozornošću znanstvenika i istraživača s područja bivše Jugoslavije na kojem se formiranjem novih etnocentričnih država pitanje prava nacionalnih manjina snažno postavljalo. Naime, iako je o manjinskim pravima na hrvatskom i srpskom jeziku u ovom razdoblju objavljeno više desetaka knjiga, zbornika i članaka, oni su različite kvalitete, cjelovitosti, opsega i aspekta razmatranja, uz najčešće manjkavosti apologetskog pristupa manjinske politike vlastite države ili deskripcije pozitivnopravnih rješenja. Prošle godine objavljena knjiga *Europski sustav zaštite prava manjina* autorice **Nives Mazur Kumrić**, znanstvene suradnice na Pravnom fakultetu i Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Liègeu (Belgija) i nekadašnje docentice na Katedri za međunarodno pravo Pravnog fakulteta u Osijeku, nedvojbeno je obogaćena hrvatska pravna literatura o manjinskim pravima.

U Uvodnim razmatranjima autorica podsjeća da je zaštita prava manjina u prvom redu pitanje europske provenijencije, i to kako počev od nastanka ovog pitanja prije pet stoljeća, pa do suvremenog doba, u kojem su Vijeće Europe i Organizacija za sigurnost i suradnju u Europi ključno pridonijele izgradnji pravnog okvira zaštite manjinskih prava, te obrazložila odabir tema obrađenih u sljedećih pet poglavlja.

Definiranje manjina

U prvom poglavlju *Pojam prava manjina*, najviše pozornosti posvećeno je povijesti definiranja manjina. Unatoč mnogim pokušajima, kako u okviru međunarodnih tijela i dokumenata (mišljenja Stalnog suda međunarodne pravde Lige naroda, potkomisije i komisije UN-a, Vijeće Europe, OESS), tako i teoretičara (najrelevantnija je definicija talijanskog profesora **Francesca Capotortija** iz 1977.) i dalje ne postoji općeprihvaćena definicija manjina. Razlog tomu je ne samo što je teško naći formulaciju koja bi ujedinila bitne sastavnice svih manjinskih skupina, već i zbog straha država glede posljedica koje bi ono moglo imati za njihov suverenitet, pa definiranje neke skupine manjinom ponajviše ovisi o diskrecijskoj ocjeni država. No, uzimajući u obzir pojedine elemente definicije manjina, nedvojbeno je da se brojčanost promatra isključivo u odnosu na razini države, ali ne i na razini regija, a kada je riječ o zaštiti jezične komponente nacionalnih manjina, dijalekti, za razliku od jezika, ne uživaju međunarodnopravnu zaštitu (ukoliko ovo posljednje primijenimo na lokalne prilike, razumljivi su naponi da se od dijalektalne bunjevačke ikavice stvori poseban jezik). Posebna pozornost u ovome poglavlju posvećena je i raščlambi termina koji se odnose na zaštitu manjinskih prava (nacionalne, etničke, rasne, vjerske, jezične i kulturne manjine). Na dva načela istaknuta su u ovom poglavlju: prvo, međunarodni sustav zaštite ljudskih prava (čiji su segment i prava manjina), ne tretira sve ljude kao da su jednaki, jer oni to zapravo i nisu, zbog čega je svrha sustava manjinskih prava pružiti svima jednake mogućnosti za njihov slobodan i puni razvoj te ukloniti stvarne nejednakosti u ostvarivanju tih prava, te drugo, načelo promicanja identiteta ključno je u sustavu zaštite manjina jer se njime nastoji ostvariti što bolja uklopljenost manjinskih skupina u sredine, uz istodobno očuvanje njihova identiteta. Kada je riječ o pojedinim manjinskim pravima, a u knjizi su 13 pobrojanih kao najvažnija, autorica ih dijeli na prava prve generacije (npr. pravo na fizički opstanak), druge generacije (npr. pravo na očuvanje identiteta) te treće generacije (pravo na razmjerno i učinkovito sudjelovanje u javnom i političkom životu). Kada je riječ o pravu na obrazovanje svih stupnjeva s nastavom na jeziku manjine, kao jednom od najkompleksnijih u korpusu manjinskih prava, ono podrazumijeva da se »od država očekuje da, unatoč nepostojanju decidirane međunarodnopravne obveze, osnivaju i financijski potpomažu obrazovne institucije manjina te preuzmu aktivnu ulogu u njihovom obrazovanju« a kada je riječ o financijskim mogućnostima države »pri kanaliziranju državnih proračunskih sredstava ne treba zaboraviti da i pripadnici manjina plaćaju državi porez jednako kao i svi ostali građani te da stoga ne postoji osnova za diskriminaciju pri njihovoj dodjeli«. Glede prava manjina na političko sudjelovanje naglasak je na njegovoj učinkovitosti, a ne tek pukoj formalnosti, što kada se primijeni na lokalne prilike, znači da ono nije ostvareno ako je npr. tek olakšano osnivanje manjinskih političkih stranaka, već je potrebno osigurati njihovu efektivnu participaciju u političkom životu.

Povijesni razvoj zaštite prava manjina

Poglavlje *Povijesni prikaz zaštite prava manjina* sažima pravno-povijesne aspekte, počevši od najstarijih ugovora o zaštiti

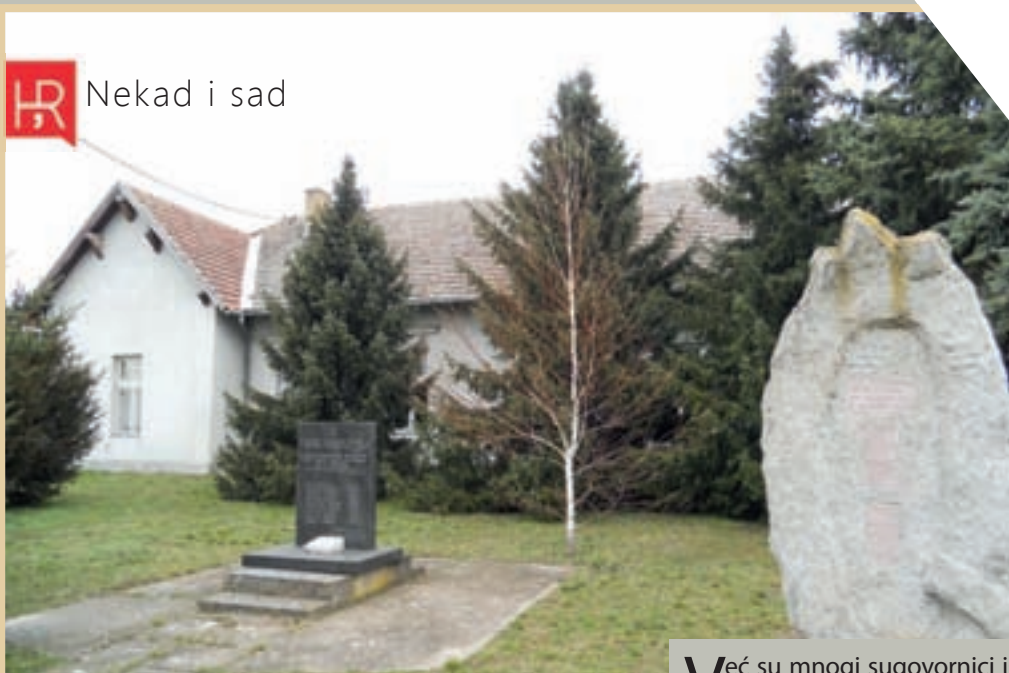
vjerskih manjina iz XVII. stoljeća, preko razdoblja stvaranja nacionalnih država u XIX. stoljeću (na Bečkom kongresu 1815. prvi put je deklarativno regulirana zaštita nacionalnih prava Poljaka u Rusiji, Austriji i Pruskoj, a na Berlinskom kongresu 1878. novo-priznatim državama Srbiji, Crnoj Gori i Rumunjskoj nametnuta je obveza zaštite prava vjerskih manjina), pa do XX. stoljeća i sustava zaštite manjina u okviru Lige naroda, UN-a i međunarodnih bilateralnih ugovora. U sljedeća dva poglavlja prikazane su djelatnosti dvije najvažnije europske organizacije koje tvore srž sustava zaštite manjinskih prava – Vijeća Europe i OESS-a te njihovih pravnih instrumenata kojima je, nakon sloma socijalističkih državnih sustava, kodificiran najveći dio međunarodne zaštite prava manjina. U prvom redu to su *Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina* iz 1995. i *Europska povelja o regionalnim i li manjinskim jezicima* iz 1992. koje je donijelo Vijeće Europe te 8 preporuka i smjernica Visokoga povjerenika OESS-a za manjine donesenih u razdoblju 1996. – 2012. (među njima i *Preporuke iz Haaga* o pravu nacionalnih manjina na obrazovanje iz 1996. i *Preporuke iz Lunda* o učinkovitom sudjelovanju nacionalnih manjina u javnom životu iz 1999.). Uz analizu ovih i drugih dokumenata, dan je i detaljan uvid u aktivnosti najvažnijih tijela ove dvije regionalne organizacije (Odbora ministara Vijeća Europe, Europske komisije za demokraciju putem prava /tzv. Venecijanska komisija/, Visoki povjerenik OESS-a za nacionalne manjine i dr.), te stajalištima Europskoga suda za ljudska prava u Strasbourgu iz više od stotinu odluka u povodu pritužbi zbog povrede Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. god.

Uspješni modeli

U šestom poglavlju dan je detaljan uvid u funkcioniranje dvaju uspješnih zapadnoeuropskih modela – zaštite danske manjine u sjevernonjemačkoj pokrajini Schleswig-Holstein i švedske manjine na finskom Ålandskom otočju, koji pokazuju da manjine ne moraju biti uzrok sukoba, već mogu biti konstitutivni dio pluralnog društva u kojem se različitosti kultura i tradicija percipiraju kao elementi njegova obogaćenja. Nakon Zaključka, dani su tablični prikazi etničke strukture 50 europskih država te manjinskih jezika u 25 država koje su ratificirale Europsku konvenciju o regionalnim i manjinskim jezicima, a knjiga završava opsežnom literaturom, koja, osim knjiga i članaka, obuhvaća i popis mnogih dokumenata različitih međunarodnih tijela te popis stotinjak presuda međunarodnih sudova.

Knjiga *Europski sustav zaštite prava manjina* cjelovita je i minuciozna pravno-povijesna i pravnoteorijska studija o zaštiti nacionalnih manjina. Očigledna nakana autorice da se ne upušta u manjinsku pravnu regulativu u pojedinim državama ili dvostranim međudržavnim sporazumima sklopljenim od 1990-ih godina, nedostatak prikaza primjene pravnog okvira zaštite manjina u pojedinim državama, te uočljivo izbjegavanje prikaza rješenja i praksi s područja bivše Jugoslavije, ne umanjuje njezino značenje. To se može promatrati i kao poticaj nacionalnim manjinama i državama da se kontekstualizacija i primjena pravnoteorijskih rješenja u konkretnim slučajevima izbori kroz odgovarajući pravni okvir zaštite manjina i, osobito, njegovu provedbu.

S. Bačić

Škola na obali jezera

Već su mnogi sugovornici isticali kako su lokacije starih salaških škola s pažnjom birane, te su se nalazile na lijepim i po mnogo čemu interesantnim mjestima: na rubu šume, na »gredi« (uzvišenju), u ataru, odnosno tada dobro naseljenom salaškom šoru, uz »tvrđi«, često korišteni atarski put i tome slično. Ova škola je podignuta uz Ludoško jezero s prekrasnim pogledom na vodu, molove, čamce i trsku. Ima li djeci ugodnijeg mjesta za provođenje odmora između satova nego li se poigrati i protrčati kroz dvorište na pijesku s ovakvom panoramom.

Škola na obali Ludoškog jezera nalazi se u Šupljaku, na uzvišenju kraj puta koji nosi adresu Halomski šor. S druge strane školsko dvorište se proteže do obale gdje je postavljena tabla s informacijama o ovom zaštićenom Specijalnom rezervatu prirode. Stara škola u Šupljaku, uređena i s njegovanom okolinom, je jedino izdvojeno odjeljenje matične Osnovne škole *Miroslav Antić* na Paliću. Ovdje, kao i u izdvojenim odjeljenjima drugih subotičkih škola, sve je manji broj đaka, a nastavna odjeljenja su kombinirana. Sada ima ukupno 15 učenika u uzrastu od 1. do 4. razreda osnovne škole. U zgradi je smješteno i zabavište. I djeca iz matične škole dolaze ovamo na aktivnosti i edukacije o zaštiti prirode.

Stara škola u Šupljaku poznata je po još jednom značajnom događaju iz oblasti kulture: tu je osnovana Likovna grupa Q 1983. godine, o čemu je postavljena tabla i spomen-obilježje.

Kanali, kanali

Ujedinjeni narodi ovu godinu proglasili su »Godinom vode« s ciljem da na mnogobrojnim skupovima, savjetovanjima itd. razmatraju važnost upravljanja, gazdovanja vodom kao i njeno štedljivo i održivo korištenje. Jedna od osnovnih upravnčkih djelatnosti je i kopanje kanala radi navodnjavanja ili plovidbe, kao i stvaranje rezerve vode. U ovom »osvrtu« bavit ću se prije svega kopanjem kanala, koji služe prvenstveno za plovidbu. Ideju mi je dao članak objavljen koncem siječnja ove godine u listu *Politika* pod naslovom: »Za Kinu moravski kanal je izvodljiv i isplativ«. Ovaj »stari san iz 1904. godine« obnovljen je za vrijeme mandata prethodnog predsjednika, koji je trenutno na čelu »Nacionalnog saveta za koordinaciju saradnje s Rusijom i Kinom«. Projekt je objelodanio 2013. tadašnji ministar u Vladi, bliski rođak bivšeg predsjednika koji je danas veleposlanik u Kini. Kinezi su i tada radili studiju izvodljivosti i isplativosti ovog projekta. Po svemu sudeći novi veleposlanik želi opet angažirati Kineze, za odgovarajući honorar; možda će njemu i rođaku također kapnuti koji novčić, recimo za određenu fondaciju. Na ovu vijest ponovo sam se slatko nasmijao isto kao onomad. Znajući mogućnosti današnjeg graditeljstva: projektanata, inženjera, statičara... skoro svi građevinski projekti su za određenu sumu novaca izvodljivi. Za konzultantske kuće isplativa je i izrada projekata, i studije izvodljivosti kao i ekonomičnosti za svaki »možda budalasto zamišljeni objekt«. Primjera radi: master plan za Palić. Svojevremeno sam u svojim rukama imao projekt isplativosti objekta »Rekonstrukcija i dogradnja subotičkog Narodnog kazališta«. Studija je u suštini bila korektna, jer je zaključila da je za održavanje zgrade potrebno godišnje osigurati 2 milijuna eura! Na ovu »sitnicu« tadašnji zagovornici projekta izgradnje uopće nisu obraćali pažnju. Prema nekim prethodnim procjenama Kineza, izgradnja kanala bi koštala oko 12 milijardi eura, a mogla bi se završiti za pet do sedam godina. Trebaju još pristati Makedonci, Grci ali i Kosovari. Ili treba pronaći način da se oni zaobiđu.

Korintski i Panamski kanal

Korintski kanal u dužini od 6.343 km izgrađen je u razdoblju od 1881. do 1893. godine (dvanaest godina) i praktično od kopna odsjeca Atički poluotok. Povezuje Jonsko i Egejsko more. Kanal je praktično usječen u stijene, najveća bočna visina na dijelovima je 66 m, širina kanala je 24,4 m, plovna širina 21,6 m, a plovna dubina 8 m. Iz ovih razloga preko njega plove manji, uglavnom turistički brodovi. Panamski kanal, dužine 77 km, povezuje dva oceana Tihi i Atlantski. Najveća visina kanala u odnosu na oceane iznosi 26 m. Ovu visinsku razliku brodovi svladaju preko 7 brodskih prijevodnica, u kojima se brodovi »dižu« na viši, odnosno »spuštaju« na niže nivoe. Na nekim dijelovima ka-

Korintski kanal

nal je jako uzan i samo pomoću kanalskih pilota moguć je promet. Njegovu gradnju počeli su Francuzi 1880. godine. Prvi izvođač je »krahirao«, pa je gradnju preuzela jedna druga francuska kompanija, koja je dospjela u financijske teškoće, te je pothvat prodala SAD-u, koje su 1914. godine završile kanal. Gradnja je trajala 34 godine, a tijekom nje poginulo je ili umrlo od bolesti 22.500 radnika. Preračunavši na današnje cijene, izgradnja tog kanala koštala je 9 milijardi dolara. Ova dva kanala sam kratko naveo jer »naš kanal« Morava – Vardar – Solun gradio bi se u sličnim uvjetima.

Naš kanal, naš projektant

Kada je naša Subotica krenula u »razvoj«, velika smetnja u prijevozu robe bila je daljina plovinih rijeka, prije svega Tise. Zato je Magistrat angažirao projektanta Velikog bačkog kanala **Józsefa Kissa** da projektira kanal koji će povezati grad-jezero Palić s Tisom kod Kanjiže. Kanal bi počeo kod Gradske kuće, pa bi se preko rječice Vok (nekadašnji otvoreni kanal u Prvomajskoj ulici) ulio u Palić iz kojega bi novi kanal vodio do Ludoškog jezera, u koje utiče i isti rječica Kireš. Njegovim proširenim koritom stigao bi do Tise pored Kanjiže. Idejni projekt je izradio u dvije varijante, i 1806. godine za to naplatio 6 tisuća zlatnika. Nije se bavio troškovima izgradnje. Gradski inženjer **Joseph Wüsztinger** 1820. godine pisao je o Paliću i spominje Kissov projekt kanala. Smatra da je to neizvodljivo zbog nedostatka vode, koja bi bila potrebna za funkcioniranje prijevodnice za brodove, jer visinska razlika Palić – Tisa iznosi 22 m, malo manja nego u Panami. Dio neplovnog kanala je 1817. izgrađen od Paličkog preko Krvavog do Ludoškog jezera. Po drugoj trasi izgrađen je drugi kanal Tisa – Palić, s ciljem da doveze »svježu vodu« iz rijeke. Ova voda se diže u vis dva puta pomoću skupih pumpi. Zato jedva čekam novu razvojnu fazu »velikog projekta«. I ja znam praviti studije izvodljivosti; naravno ako me angažiraju uz odgovarajući honorarčić. Moja baka bi rekla: »treba to i doživjeti«.

Krpež drži kuću, ali ne i grad

Poznata je poslovice da krpež kuću drži, to svi znamo, osobito domaćice i to one s više iskustva. No, mi imamo ozbiljnijih problema, gdje krpež ne pomaže. Pisali smo već o rupama na cestama koje su nastale i *iznikle* poslije snijega, kiša i uopće zimskih neuvjeta. No, pitanje se postavlja treba li te rupe i zakrpati? Imamo i odgovor i to vrlo kratkotrajan. Malo se zakrpa i opet dalje do sljedeće kiše, a snijeg sljedeći ni ne dočekamo. Imam dojam da nam se grad samo krpa, gdje god pogledaš – rupa. Pa čak i ako se zakrpa, krpež traje nekoliko dana, najviše tjedana. Uradi se kao i u drugoj nama pogodnoj poslovi »Drž'te vodu dok majstori odu«. Još jedna zanimljivost kod krpljenja cesta i ulica je da se ti poslovi, mislim na krpež, rade danima, stoji rupa ograđena danima (kao kod *Nepkőra*), automobili se ne mogu niti mimoći, ili jedan mora u rupu. Zar je tako teško i dugotrajno zakrpati asfalt? Znam da nitko neće praviti novu cestu, na to smo već navikli, no onda bar zakrpu stavite redovnu, pa da prolazimo skoro pa k'o ljudi. O uništenim felnama, kotačima i financijskom trošku na autima neću niti govoriti. Najbolje znaju oni koji su imali bliski susret s nekom od rupa prekrivenom vodom.

Nažalost, nije tako samo po pitanju rupa, po cijelom gradu je tako kao da nema ni domaćice ni domaćina. Prolazim tako neki dan pored naše prve fontane (zelene), iako više ni nije zelena, i gledam: dičili smo se njome, bila je jedan od simbola Subotice, a sada ruglo i to u samom središtu grada. Dižemo zgrade, pravimo, a nismo vrijedni niti zakrpati pošteno. Bojim se da ni nova (plava) fontana ne prođe isto kao i prethodnica joj. Zsolnay keramika krase neke druge gradove, a kod nas se niti ne očisti. O sigurnosti šetanja oko nje neću niti govoriti, jer nije sigurno niti nad njom niti oko nje. Ne znam tko je nadležan niti za rupe, niti za fontanu, no vidim da ti nadležni ne rade svoj posao. Toliko novaca grad troši na neke druge nepotrebne stvari, imali smo

Drugo lice SUBOTICE

i za novu rasvjetu (podnu) oko Gradske kuće, za nove kocke u »krugu« (u središtu grada), a samo 100 m dalje nemamo novaca niti da zakrpano fontanu onako kako bi trebalo.

Krpež možda drži kuću, ali naš grad ovako neće moći još dugo.
Ž. V.

Izvanastavne aktivnosti za 2018. godinu

Putujemo! Kamo?

Hrvatsko nacionalno vijeće i ove godine organizira izvanastavne aktivnosti i programe usmjerene na stjecanje znanja, vještina i podizanje kvalitete nastave na hrvatskom jeziku u Srbiji. Ova vrsta neformalnog obrazovanja, koja je djeci izuzetno draga važna je i za socijalizaciju djece, osamostaljivanje, komunikaciju i jačanje jezičnih kompetencija.

Sva putovanja financiraju se zahvaljujući potpori Hrvatske, te projektnim i proračunskim sredstvima Hrvatskog nacionalnog vijeća, donatorima i sponzorima. Na roditeljima ostaje samo dijelom financirati put na koji njihovo dijete ide. Ove godine su u ponudi sljedeći programi:

Upoznaj domovinu – Djeca iz Srijemske Mitrovice ovih su dana, od 3. do 5. travnja, posjetila Pulu, obišla su kulturne znamenitosti Pule, Pomorski muzej Istre, crkvu sv. Eufemije u Rovi-

nju i susreli se s predstavnicima županije. Suorganizator puta je bio Hrvatski kulturni centar *Srijem*.

Mali maturalec – Destinacija na koju se ide je Vukovar – Zagreb – Plitvice – Split i namijenjena je učenicima 8. razreda. Cilj programa je obilazak Hrvatske, bolje upoznavanje matične domovine i svih osmaka koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku. Program obuhvaća aktivnosti upoznavanja kulturno-povijesnih znamenitosti i jačanje jezičnih kompetencija, te upoznavanje s novim prijateljima iz Hrvatske.

Vrijeme puta je od 27. travnja do 1. svibnja, a roditelji trebaju platiti 6.000 dinara. Suorganizator ovoga programa je Udruga ravnatelja učeničkih domova.

Veliki maturalec – Destinacija na koju se ide je Koljnof – Beč – Budimpešta i namijenjena je učenicima 4. razreda srednje ško-

le koji su barem jedan ciklus obrazovanja završili na hrvatskom jeziku. Program je zamišljen kao posjet gradišćanskim Hrvatima u Mađarskoj i Austriji, upoznavanje s njihovim sustavom obrazovanja i kulturom.

Vrijem puta je od 28. do 30. travnja, a potrebno je doplatiti 90 eura. Suorganizator ovoga programa je Državna samouprava u Mađarskoj.

Studijski posjet – Destinacija je Zagreb – Samobor, za učenike Politehničke srednje škole, koji će imati organizirani obilazak Zagreba i Samobora.

Vrijeme puta je od 11. do 13. svibnja, a roditelji sufinanciraju put s 3.600 dinara. Suorganizator programa je Ministarstvo znanosti i obrazovanja Hrvatske.

Razmjena učenika – U ovome programu destinacija na koju se ide je Žrnovica – Split, a namijenjena je učenicima 6. razreda osnovne škole. Program sadrži posjet osnovnoj školi u Žrnovici i druženje s djecom tijekom boravka i boravak na nastavi. Posjet destinacijama: Solin, Klis, Split, Marjan, Radmanove mlinice, kupanje na Bačvicama, Omiš.

Vrijeme puta je od 7. do 12. lipnja, a potrebno je doplatiti 5.000 dinara. Suorganizator je OŠ Žrnovica.

Ljetna škola kulture, jezika i duhovnosti – Destinacija je Cres, a mogu ići svi zainteresirani. Mlađi uzrast (do 5. razreda) obavezno uz pratnju roditelja. Program svaki dan započinje tjeļovježbom te jutarnjom molitvom i doručkom. Uz kupanje i svetu misu svakodnevno su organizirane tematske večeri uz radionice, svirku, druženje i kvizove. Cilj je da mladi ostvaruju iskustvo zajedništva te boljeg upoznavanja prostora matične domovine.

Vrijeme boravka na Cresu je od 21. lipnja do 1. srpnja, a cjenik je sljedeći: djeca do 2 godine besplatno, 2 – 4 godine 90 eura, 4 – 8 godina 120 eura, 8 – 18 godina 150 eura, a odrasli 200 eura. Suorganizatori su Udruga *Naša djeca* i Udruga *StopA* (uplate za ovu destinaciju reguliraju se preko udruge).

Druga destinacija u okviru ovoga programa je Prvić, a vrijeme boravka je od 4. do 12. kolovoza. Cjenik je sljedeći: djeca do 2 godine besplatno, 2 – 4 godine 70 eura, 4 – 8 godina 100 eura, 8 – 12 godina 120 eura, preko 12 godina 150 eura. Suorganizatori

su Udruga *Naša djeca* i Udruga *StopA* (uplate za ovu destinaciju reguliraju se preko udruge).

Program profesionalne orijentacije Gdje poći sutra – Destinacija je Bruška, Benkovac, a namijenjen je učenicima 7. razreda osnovne i 3. razreda srednje škole koji su barem jedan ciklus obrazovanja završili na hrvatskom jeziku. Zadaci programa su pomoć učenicima da započnu razmišljanje o svom profesionalnom putu, otkriju vlastite sposobnosti i interese, promišljaju na temu osobnog doprinosa zajednici nakon završenih studija te upoznaju matičnu domovinu. Program vode profesionalni voditelji uz uporabu najsuvremenijih testova i upitnika. U planu je i posjet Kornatima i *Fun parku* u Biogradu na Moru.

Vrijeme puta je od 17. do 26. kolovoza, a cijena je 70 eura. Suorganizatori su Udruga *Naša djeca* i Udruga *StopA*.

Ljetovanje – Destinacija Novi Vinodolski, namijenjena je učenicima 4. razreda osnovne škole, a program je zamišljen kao ljetovanje uz kreativne radionice koje realiziraju voditelji Crvenog križa uz suradnju s učiteljicama.

Vrijeme puta je od 20. do 27. kolovoza, a roditelji sufinanciraju s 6.000 dinara. Suorganizator je Crveni križ Zagreb.

Interliber – Posjet sajmu knjiga uz ručak u Zagrebu, namijenjen je učenicima srednje škole i organizira se u studenome. Cijena puta je 2.700 dinara, a suorganizator je Grad Zagreb.

U sve cijene je uključeno putno i zdravstveno osiguranje, a plaćanje se može izvršiti i u ratama. Posljednja rata treba biti plaćena najkasnije do polaska. Prijaviti se može na mail adresu obrazovanje@hmv.org.rs ili preko razrednika, odnosno učiteljica. Broj mjesta je ograničen, stoga je potrebno prijaviti se što prije. O detaljima putovanja roditelji će biti obaviješteni putem kontakta koji dostave na prijavnom obrascu. Za malodobnu djecu potrebna je ovjerena suglasnost. Sugestija organizatora, Hrvatskog nacionalnog vijeća, je da se suglasnost ovjeri do punoljetstva djeteta. Roditeljski sastanak o detaljima će biti održan u srijedu, 11. travnja, u 18 sati u prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća (Preradovićeve 13) u Subotici.

Ž. V.

Udruga **Croart** sudionik izložbe u Kalači

Panonska likovna veza

U organizaciji kalačkog muzeja *Viski Károly* u Gradskoj galeriji u tom mađarskom gradiću nedavno je otvorena izložba pod nazivom *Art-Panon*. Na izložbi su predstavljene slike nastale na trima likovnim kolonijama u okviru trojnog projekta *Panon Art*: u Dušniku, Subotici i Belišću. Organizatori ovih kolonija su tri partnerske udruge: Umjetnička kolonija *Dušnok* (Mađarska), Hrvatska likovna udruga *Croart* iz Subotice (Srbija) i Likovna udruga *Bel Art* iz Belišća (Hrvatska). Cilj ovih kolonija je, uz poticanje likovnog stvaralaštva, i čuvanje kulturne baštine u trima susjednim državama.

Izložbu u Kalači na kojoj je izloženo oko 50 slika od isto toliko autora otvorili su predsjednik Hrvatske samouprave Grada Kalače **Ladislav Sabo** i voditelj Hrvatske turističke zajednice u Budimpešti **Marin Skenderović**.

»Nalazimo se u gradu koji je nekada bio izuzetno jako kulturno i vjersko središte za cijelu regiju. U Kalači su stolovali poznati biskupi, i Hrvati i Mađari. Ima tu još dimenzija koje nas povezuju. Ljudi koji su se okupili, stvarali i slikali na neki način iz jednog su kulturološkog kruga, ili istog sustava vrijednosti. Sve to potvr-

đuju izloženi radovi iz triju država«, naglasio je uz ostalo Marin Skenderović.

U ime domaćina okupljene goste, sudionike i posjetitelje srdačno je pozdravio ravnatelj kalačkog Muzeja **Imre Romsics**, a nazočnima se obratio i konzul-savjetnik Generalnog konzulata RH u Pečuhu **Neven Marčić**. Otvorenje je uljepšao majstor narodne glazbe **László Szabó** gajdaškom izvedbom.

»Družeci se u svom radu, slikari sudionici kolonija *Panon* tvorci su djela na kojima prevladavaju panonski motivi, život i običaji ljudi u panonskoj nizini. Istovremeno, sudionici projekta *Panon* su trajni svjedoci koji prepoznaju likovno stvaralaštvo kao prostor univerzalnih vrijednosti, kao važne vrijednote čovjekove veze s kulturom, a upravo je kultura jedan od izraza naše duhovnosti, ono što je zajedničko za sve, ne samo za sudionike projekta *Panon* već i sve one koji taj projekt prepoznaju, cijene i podupiru«, navodi se u katalogu izložbe.

Izložba je otvorena do 15. travnja.

S. B.

Nikola Ostrogonac, Poljoprivredna stručna služba *Subotica*

Prognoza pojave štetnih organizama

Toplije temperature i padaline koje je donijelo proljeće pogodne su za razvoj različitih bolesti na voću. Prognozu pojave štetnih organizama za naredno razdoblje i kako se boriti protiv njih u slučaju breskve, šljive i jabuke daje nam savjetodavac iz Poljoprivredne stručne službe *Subotica* **Nikola Ostrogonac**.

»U razdoblju cvjetanja sorte bresaka i nektarina može doći do infekcije cvijeta prouzrokovane sušenja cvjetova, grančica i mrke truleži plodova. Infekcija cvijeta se ostvaruje preko žiga tučka, a povoljni uvjeti za ostvarenje infekcije i brzu pojavu bolesti su prisustvo padalina ili visoka relativna vlažnost zraka (85%) i temperatura oko 20°C. Ukoliko je već ostvarena infekcija, nemoguće je spriječiti razvoj simptoma primjenom fungicida, te je neophodno provesti preventivne mjere zaštite. Za kraj ovoga tjedna prognozira se ispunjenje uvjeta za ostvarenje infekcija prouzrokovane sušenja cvjetova i grančica koštičavog voća. Pred najavljene padaline, kod sorti koje se nalaze u fazi cvjetanja, preporučuje se primjena registriranih fungicida – *ci-prodex* (aktivna materija ciprodinil) u koncentraciji 0,05 %«, kaže Ostrogonac.

Što se tiče šljiva, Ostrogonac objašnjava kako se u zasadima gdje nije došlo do kretanja vegetacije i gdje nisu provedeni tretmani na bazi bakra, preporuča njihova primjena u cilju smanjenja infektivnog potencijala prouzrokovana monilioza koštiča-

vog voća, šupljikavosti lista voćaka, rogača šljive i bakterioznih oboljenja. Za suzbijanje prezimljujućih formi štetnika Ostrogonac preporuča primjenu preparata na bazi mineralnog ulja.

Jabuke se nalaze u fazi od pucanja pupoljaka do razvoja prvih listova. Ostrogonac navodi kako se povećava postotak zrelosti pseudotecija prouzrokovana čađave pjegavosti lista i krastavosti plodova jabuke u pregledanim voćnjacima. Upozorava kako su pseudotecije plodonosna tijela u kojima se nalaze askusi s askosporama koje će se u povoljnim uvjetima osloboditi i ostvariti infekciju te da će najavljen porast temperatura s padalinama ubrzati ulazak jabuke u osjetljive faze razvoja kao i stvaranje povoljnih uvjeta za ostvarenje infekcija.

»Pred najavljene padaline preporučuje se primjena preventivnih fungicida *dithane M-45* ili *mankogal 80* (a.m. mankozeb) 0,25-0,3%, *delan 700-WG* (a.m. ditianon) 0,07%, *merpan 50-WP* (kaptan) 0,2-0,3%.

U ovim fazama razvoja preporučuje se i primjena fungicida za suzbijanje pepelnice jabuke (*Podosphaera leucotricha*), naročito kod osjetljivog sortimenta: ajdared, jonagored, jonagold. Za suzbijanje gljive prouzrokovana pepelnice jabuke preporučuje se primjena preparata *karathane gold 350 EC* (*meptildinokap*) u količini 0,4 – 0,5 l/ha.

J. D. B.

Prof. dr. sc. Emina Berbić Kolar, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku

Započinje NOVO istraživanje

»Izučavat ću slavonski dijalekt u nekoliko sela u Vojvodini, a zanimljiva mi je i priča s kajkavskim dijalektom. To mi je zaista otkrivenje i to bi u dijalektološkom smislu bio značajan doprinos«, kaže Berbić Kolar

Prodekanica za razvojno-stručni rad Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku prof. dr. sc. **Emina Berbić Kolar** narednih mjesec dana djelovat će u Subotici, na Učiteljskom fakultetu na mađarskom nastavnom jeziku. Ova razmjena omogućena je preko Centralno-europskog programa za sveučilišnu razmjenu (CEE-PUS) u koji su uključena oba fakulteta.

Berbić Kolar kaže kako je baš željela doći u Suboticu i na ovaj fakultet te da bi to u dogledno vrijeme učinila svakako, i bez ove stipendije. Ona ističe da fakultet gdje radi i ovaj imaju dugogodišnju suradnju te da joj ovo nije prvi puta da je u ovome gradu.

Pomoć je dobro došla

Njezino primarno područje rada u znanosti je istraživanje slavonskoga dijalekta, koji će u narednih mjesec dana istraživati i u Vojvodini, međutim interesira je i kajkavski dijalekt kojega također ima na ovim prostorima.

»A priori me zanima slavonski dijalekt koji sam do sada istraživala u Slavoniji, a s obzirom na to da se njime služe i u nekoliko sela u Vojvodini, planiram obići ta mjesta, odnosno ljude. Profesori s ovoga Učiteljskoga fakulteta nedavno su mi rekli da ovdje ima i onih ljudi koji se služe kajkavskim dijalektom, što mi je vrlo interesantno. Također su me upozorili da je takvih govornika malo te da su stari i da bi ih trebalo snimiti, jer nakon njihove smrti neće ostati nitko tko tako govori u Vojvodini«, kaže Berbić Kolar i objašnjava da je kajkavski dijalekt u Vojvodinu vjerojatno došao putem seoba naroda te da se kroz sve ove godine očuvao, pa bi to u dijalektološkom smislu bio značajan doprinos.

Prije nekoliko godina Berbić Kolar je već obilazila vojvođanska sela u kojima se govori slavonskim dijalektom kao što su Monoštor, Sonta, Bereg, Plavna, Vajska, ali kaže kako ih nikada sustavnije nije obrađivala te da je ovih mjesec dana izvrsna prilika za to.

»Što se tiče slavonskoga dijalekta, ima sadržaja za obrađivanje i u Vojvodini – treba prikupiti riječi, opisati ih i objelodaniti u nekakvom izdanju. Naravno da mi treba pomoć ljudi koji ovdje žive jer to čovjek sam ne može. Treba puno izvornih govornika i tehničke potpore da bi se tako nešto moglo privesti kraju«, kaže Berbić Kolar.

Napokon lektorat

Iako smatra da u Vojvodini ima puno neistraženog prostora kada je govor u pitanju, s naglaskom na govor kojim se služe ovdašnji Hrvati, Berbić Kolar kaže kako je najvažnije da se popravi položaj ove nacionalne manjine.

»Često govorim i svojim studentima kako je položaj Hrvata u Vojvodini sve lošiji i lošiji jer ima sve manje Hrvata. Mislim da je ključno da se radi na popravljanju toga problema«, kaže Berbić Kolar koju za ovdašnje Hrvate vežu i obiteljske veze, budući da joj je suprug odrastao u Erdeviku.

Ona pozdravlja aktualiziranje pitanja otvaranja lektorata u Novom Sadu, ali smatra kako je to trebalo biti već davno riješeno. Međutim, kaže da je dobro da se otvori lektorat, bilo kada, te da je to jedan pokazatelj kako se nešto radi i kako u Vojvodini ima mjesta i za Hrvate.

J. Dulić Bako

Moj Sombore, opjevani grade

Sombor je grad koji ima čak 26 pjesama napisanih o njemu. Nije onda pretjerano reći da je to najopjevaniji grad.

Ljeto. More. Primorski grad. Poznati restoran na ulasku u stari grad. I pjesma *U tom Somboru*. Isti taj primorski grad i isto ljeto. I brod koji turiste vozi do popularne plaže. I pjesma *Fijaker stari*. Pomislila sam: slučajnosti? Ili su pjesme o Somboru toliko poznate da se pjevaju stotinama kilometara dalje? Što god da jest bilo mi je toliko drago da sam svima oko sebe htjela reći, viknuti: pa ja sam iz tog Sombora o kome se pjeva. Prešutjela sam. Tada. Ali sam zato po povratku u Sombor pitala vara li me to dojam ili je Sombor grad o kome se najviše pjeva, grad koji ima najviše pjesama o sebi, grad čije su pjesme toliko poznate? Pitala, koga drugog nego li glazbenike. I to one tamburaške fele.

Oda Somboru iz pera zidarskog radnika

A one koje sam prve pitala upućuju me na **Petra Stojkova**, somborskog tamburaša koji godinama živi i »glazbuje« u Au-

straliji. Autor je on *Somborske pesmarice*, u kojoj su sakupljene pjesme o Somboru. One najpoznatije i najizvođenije. S tekstovima i notnim zapisima. Listam pjesmaricu i prepoznajem riječi pjesama koje zna svaki Somborac, a i oni malo dalje od Sombora.

»Svakako da je najpoznatija pjesma *U tom Somboru*. Skladao je tu pjesmu zidarski radnik **Blaško Marković**. Ova pjesma nastala je prije više od 100 godina, jer je Marković živio prije Prvog svjetskog rata. Iz rata se nije vratio, ali je ostala pjesma. I ne samo da je ostala već je postala poznata i popularna. Ja sam svirao od Skoplja do Ljubljane i nema kraja u kome nisu znali tu pjesmu i uvijek kada su čuli da smo iz Sombora tražili su *U tom Somboru*«, kaže profesor tambure i somborski tamburaš **Đura Parčetić**.

I još dodaje da ga ljuti što se često pogrešno pjeva *U tem Somboru*, a ne *U tom Somboru*. A zahvaljujući pjesmi *U tom Somboru* ime Blaška Markovića ostat će zauvijek zapisano i upamćeno. Rođen je u Somboru 1876. godine. Iako je radio kao zidarski radnik, bavio se i pisanjem. Pisao je pjesme i igrokaze. Bio je i aktivni borac za radnička prava, pa je u Somboru još prije Prvog svjetskog

Pjesme o Somboru

U tom Somboru
Fijakerist
Fijaker stari, Caroca vechia (Fijaker stari na talijanskom)
Somborom zelenim
Svadba
Tamburaša šest
Ej Sombore Ravangrade
Somborko devojko
Bajski sokak
Bela lađa
Somborske ruže, Zombori rószák (na mađarskom)
Somborko moja
Somborska pesma
Lep je Sombor grad
Somborski kotlić
Stara frajla iz Sombora
Bećarac
Somborske frajle
Ne mogu se tačno setit leta
Varošarije
U Šikari pored Sombora
Nije tako davno bilo
Bunjevačko prelo
Sombor stari
Sombore gde su ti tambure
Kraj Sombora u bačkoj ravnici

Tjedan u Somboru

(Ne)uspjeli lov na vještice

Latio se ministar zaštite okoliša **Goran Trivan** istjerivanja vještica (čitaj lova na zagađivače okoliša). A kada se laćao tog posla možda nije ni slutio kakve su razmjere problema i s čime i kime se uhvatio u koštac. A malo-malo pa ispadaju kosturi iz ormara.

Malo-malo pa se u nekoj davno napuštenoj tvornici otkriju na stotine litara toksičnog otpada, malo-malo pa se negdje otkriju na stotine kilograma kancerogenih materija lagerovanih u neko skladište. I svi se prave ludi. Uglavnom nitko ne zna otkud tu, tko ga je i kada ostavio. Iskreno, bilo je proteklih mjeseci i nekih uhićenja, ali sva je prilika kada se slegne medijska prašina tu će, zaboravljeno, ostati i dalje.

Zaboravu se nadaju i u Apatinu čiji okoliš već tjednima »krasi« velika količina iskorištenog motornog ulja istrešenog u jednu prirodnu depresiju. Otkud to ulje tu, tko ga je i kada tu ostavio nitko pojma nema (ili se pravi da nema). I izgleda da to nikoga pretjerano ni ne potresa. Jer da je drugačije ova priča bi već odavno dobila svoj logičan epilog. Sigurno da zagađivač nije nekakva vlasnica frizerskog salona čiji je krajnji domet ispuštanje u kanalizaciju vode onečišćene kemikalijama iz farbi za kosu, ili nekakva vrijedna kućanica čiji je krajnji domet izlivanje nekoliko decilitara iskorištenog ulja u isti tu kanalizaciju. One nisu. A tko je onda? Tko ima takvu djelatnost da proizvodi velike količine otpadnog ulja? Nisu Apatin i okolica nekakav milijunski megalopolis da se to ne može provjeriti u dan ili dva. Može da se hoće. Ovako kao da se netko nada zaboravu. I možda bi tog zaborava i bilo da, na nesreću, nisu porasle podzemne vode i otpadno ulje se razlilo po okolnim livadama toliko da neki čak upozoravaju da su ugrožena i izvorišta u banji koja je u neposrednoj okolini. I što je najgore – nikom ništa.

I na kraju, sreća u nesreći je da je vlasnik parcele na koju je izliveno otpadno ulje tisućama kilometara od Apatina inače bi, nije nemoguće, dok se (kao) traži pravi krivac možda bio osumnjičen da je sam onečistio svoju parcelu. Sve je moguće.

Z. V.

rata organizirao prvosvibanjske prosvjede. Poginuo je 1915. godine kao vojnik austrougarske vojske u koju je mobiliziran. A pjesma je ostala. U tom Somboru i mnogo dalje. Jest pjesma *U tom Somboru* najpoznatija, ali ona je samo jedna od 26 pjesama o Somboru. Opjevan je Sombor i u pjesmi *Fijaker stari*, koja, vjerovali ili ne, ima i svoju talijansku varijantu. *Fijakerist*, *Lijep je Sombor grad*, *Stara frajla iz Sombora* još su neke od pjesama. Ali nisu samo fijakeri i fijakeristi i lijepe zelene somborske ulice bili inspiracija pjesnicima i skladateljima već i lijepe Somborke, jer je zahvaljujući upravo njima nastala pjesma *Somborske ruže*, koja se pjeva i na mađarskom jeziku.

»Pjesmu *Somborske ruže* skladao je skladatelj **Darko Kraljić**. Potrefilo se da je u Somboru bio vojnik i tu se zaljubio u jednu lijepu Somborku i tako su nastale *Somborske ruže*. U šlagerskoj ili nekoj polušlagerskoj varijanti izvodi se i danas«, kaže odvjetnik i tamburaš **Zvonko Markovinović**.

Sombor varoš, tamburaša šest

Svirali su somborski tamburaši u nekadašnjoj državi od sjevernih do južnih granica, a s njima su išle pjesme, dakako one somborske. I nije bilo svirke na kojoj su mogli izbjeći *U tom Somboru* ili *Fijaker stari*.

»Kao studenti u Beogradu svirali smo u *Skadarliji* i na Hopodromu i nikako nismo mogli izbjeći pjesmu *U tom Somboru*. Uvijek se tražila ta pjesma, tako da nam je već pomalo postala i dosadna, ali to je naša somborska pjesma i mi je volimo i uvijek rado sviramo«, kaže Markovinović.

»Nama je veliku uslugu učinio **Zvonko Bogdan** koji je pravi promoter tamburaške glazbe, pa i pjesama o Somboru. Nastupamo diljem Hrvatske, u Njemačkoj, Austriji, Mađarskoj i uvijek su tražene pjesme Zvonka Bogdana, ali kad čuju da smo iz Sombora nezaobilazna je pjesma *U tom Somboru*. Naročito tu pjesmu vole na primorju. Toliko je često sviramo da nam je pomalo već i izašla na nos«, kaže **Stipan Parčetić** iz Tamburaškog sastava *Panonika* koji uglavnom svira po Hrvatskoj, jer, kaže Parčetić, tamo, za razliku od Srbije, još uvijek ima ljubitelja prave, dobre tamburaške glazbe.

Slaže se Stipan da je Sombor grad opjevan u mnogim pjesmama, možda i više od drugih. Iako su najpoznatije tamburaške pjesme o Somboru, ovaj grad je bio inspiracija i glazbenicima iz drugih žanrova. O Somboru je pjevao i pjeva i *Garavi sokak* i **Dorđe Balašević**, a vjerovali ili ne pjesama o Somboru ima i u rep varijanti. Sve kada se zbroji i pjesme o Somboru i pjesme u kojima se spominje Sombor i pjesme koje indirektno asociraju na Sombor, na popisu ih je više od 40. Dovoljno za reći: Moj Sombore, opjevani grade.

A bit će ovaj popis i duži jer se pjesme o Somboru pišu i skladaju i danas. Stihovi jedne od njih, a autor je Zvonko Markovinović, idu ovako: »Iz bircuza u Somboru protirani tamburaši, nesto s njima Sombor stari, fijakeri i golubari...«. I možda će nestati i fijakera i golubara, možda će biti i manje tamburaša, ali pjesme o Somboru ostat će zauvijek.

Z. V.

Samo priča

Vole Somborci tu i tamo da spomenu kako je upravo inspiriran ljepotom Somborki **Džoni Štulić** napisao pjesmu *Lijepe žene prolaze kroz grad* i to sjedeći u nekada poznatoj kavani Bačka. No, ta priča samo je dio gradskih legendi i ne može se ta pjesma uvrstiti na popis pjesama koje imaju bilo kakve veze sa Somborom.

Završni radovi na izgradnji Doma za starije i siromašne osobe u Maradiku

Siguran dom za stare i nemoćne

»Ideja je da Caritas vodi brigu o tim ljudima. U objektu će biti zajednička kuhinja i blagovaonica. Također, u dvorištu će biti vrt i voćnjak, a bit će izgrađen i kokošinjac i zečinjak, zahvaljujući kojima će oni moći obogatiti svoje vrijeme i osjećati se kao korisni članovi naše zajednice«, kaže vlč. Lusavec

Gradilište za izgradnju Doma za starije osobe u Maradiku otvoreno je u travnju 2016. godine kada je u posjet tom mjestu došao skupa sa suradnicima direktor Caritasa Bolzano-Bressanone **Franz Krip**. U studenom iste godine Caritas za Srijem potpisao je ugovor o realiziranju prve faze ovog projekta, kada su počeli i prvi ozbiljni radovi. Cijeli projekt financira Caritas Bolzano-Bressanone. Ideja o izgradnji ovog objekta potekla je od biskupa Bolzana Bressanonea mons. **Ive Musera** i biskupa Srijemske biskupije mons. **Đure Gašparovića** prilikom njihova posjeta Maradiku i posjeta sada nažalost pokojne bake **Ane Crnković**, koje je živjela u veoma trošnoj i siromašnoj kući. Radovi na izgradnji Doma za starije osobe sada su u završnoj fazi. Do kraja godine očekuje se završetak svih radova, a u njemu će siguran krov nad glavom moći pronaći 16 siromašnih i starih osoba koje nemaju odgovarajuće uvjete za život.

Zajedno k istom cilju

U ostvarenju ove plemenite ideje u velikoj mjeri angažiran je i župnik u Beški i Maradiku vlč. **Božidar Lusavec**.

»Najprije smo došli na ideju da pokojnoj baka Ani obnovimo kućicu, a onda se poslije rodila ideja da se napravi ovakav objekt s osam apartmana u kojima će biti smještena po jedna ili ako se

radi o bračnom paru, po dvije osobe u svakom od njih. Ideja je da Caritas vodi brigu o tim ljudima. U objektu će biti zajednička kuhinja i blagovaonica. Također, u dvorištu će biti vrt i voćnjak, a bit će izgrađen kokošinjac i zečinjak, zahvaljujući kojima će oni moći obogatiti svoje vrijeme i osjećati se kao korisni članovi naše zajednice«, ističe vlč. Lusavec i dodaje:

»Poslovi su pri kraju. Računam da ćemo do 1. srpnja završiti sve te poslove i da će zgrada biti spremna za nove useljenike. Nedavno su nam u posjetu bili predstavnici Caritasa iz Italije iz biskupije Bolzano, s kojima surađujemo i koji su najveći donatori ovoga objekta. S njima smo odredili i tri termina za posvetu ovoga doma. Prijedlog je da to bude 26. srpanj kada je kirbaj naše maradičke župe, kada bismo uradili posvetu doma a onda krenuli u procesiji prema crkvi. Drugi termin je 17. rujan, dan posvete sv. Elizabete koja je zaštitnica Caritasa, starih i nemoćnih. Vidjet ćemo kako biskupi odluče, a ja se nadam da ćemo mi do tada biti potpuno spremni za posvetu, kao i za nove stanare ovog objekta.«

Dobrodošlica za nove stanare

Najveću potporu u ostvarenju ove ideje pružit će Caritas i objekt je u njihovom vlasništvu. Osobe koje će biti smještene u

Ana Crnković

ovom domu neće biti samo s područja maradičke župe, nego i iz ostalih župa Srijemske biskupije. Župska zajednica Maradik s nestrpljenjem očekuje završetak izgradnje ovog objekta, kao i nove susjede koji će biti smješteni u ovaj dom.«

Dom će nositi ime poznate svetice, dobrotvorke sv. Elizabete.

»Postoji dogovor da posvete ovog doma neće biti dok u njega ne budu smješteni prvi stanari. Imamo nekoliko župa koje su već ponudile neke osobe koje bi ovdje mogle biti smještene. Oni su iz Maradika, Sota, Šida, Zemuna i nakon Uskrsa ustanovit ćemo točan broj onih koji će ovdje moći biti smješteni«, kaže na kraju razgovora vlč. Lusaec.

S. Darabašić

Poticaj mladima

Maradik je mjesto smješteno na obroncima Fruške gore u blizini Indije u kojemu danas živi oko 2.200 stanovnika. Veliki dio stanovništva su pravoslavni vjernici. Oko 500 njih su katolički vjernici i oko 100 su kalvini. Prošle godine, 27. svibnja, na mjestu nekadašnje kapele izgrađene sredinom XIX. stoljeća sagrađena je nova crkva u Maradiku posvećena sv. Ani, zaštitnici stanovnika ovog mjesta.

»Oduvijek je ovdje živjela miješana zajednica u kojoj uglavnom sve dobro funkcionira. Ima ponekad nekih poteškoća kada su u pitanju krađe, kao što je to i u drugim mjestima, ali ovdje je to nešto više naglašeno. Ljudi ovdje žive najviše od poljoprivrede, voćarstva i duhana. Što se tiče župske zajednice u Maradiku, ona funkcionira na redovit način. Iako dolazim iz bešćanske župe, veći dio provodim ovdje u Maradiku jer se puno toga ovdje radilo. Mogu reći da je zajednica ovdje veoma aktivna. Imamo djecu koja su upisana na školski vjeronauk, njih 38. Pastoralni život je dobar i u skladu s okolnostima i prilikama, a nakon izgradnje i posvete crkve mogu reći da je nešto više ljudi nazočno na svetoj misi, mada bi to uvijek moglo biti i bolje. Posebno bi bilo dobro da se mladi više anagažiraju. Trenutno u crkvi imamo naše stare pjevače, koji više ni ne mogu dolaziti u crkvu i prijeko je potrebno da se tu mladi više angažiraju. Ove godine ćemo imati i susret mladih u Maradiku, pa će to možda biti i poticaj da se više angažiraju i rade na budućnosti ove župske zajednice.«

Tjedan u Srijemu

Investicije i kultura

Razvoj lokalnih samouprava i unaprjeđenje kvalitete života građana uglavnom su planovi svih čelnih ljudi lokalnih samouprava. Često je bez pomoći državnih institucija teško bilo što uraditi kako bi se nešto promijenilo na tom polju, s obzirom na to da su sredstva lokalnog proračuna nedovoljna za kapitalne infrastrukturne projekte. Veliki je broj problema na koje svakodnevno građani ukazuju predstavnicima lokalnih vlasti, a njihovo rješavanje nažalost uvijek je uvjetovano upravo iznosom raspoloživih finansijskih sredstava. Tako je recimo jedan od većih problema građana najzapadnije općine u Srijemu Šida oštećenje lokalnih cesta, veliki broj udarnih rupa kako u samom gradu, tako i na putovima koji vode k obližnjim selima u šidskoj općini. Taj problem izražen je u tolikoj mjeri da se često događa (posebice na cesti koja vodi od Vašica ka Batrovcima), da vozači uslijed brojnih oštećenja na putu, ostanu čak i bez kotača. Ovih dana, početkom građevinske sezone, najavljeno je saniranje udarnih rupa kako bi se ovaj problem barem koliko-toliko prevladao. Također, u dogovoru Općine Šid i JP Putevi Srbije najavljena je i skora rehabilitacija državne ceste koja vodi ka graničnom prijelazu Tovarnik i naplatne rampe u Kuzminu. Građani s nestrpljenjem očekuju i izgradnju obilaznice, koja je više puta do sada najavljivana. Obećanja postoje, projektna dokumentacija je završena, a njenom izgradnjom (čiji datum završetka radova još nije preciziran) omogućit će se rasterećenje lokalnih cesta od teških teretnih vozila koja svakodnevno prolaze gradom. Sve su to planovi, čiji realiziranje građani s nestrpljenjem očekuju. No ono što je sigurno to je definitivno činjenica da se malo koji grad može pohvaliti uređenim objektom Kulturno-obrazovnog centra, ali isto tako i kulturnom scenom kakvu je Šid ima. Uprava za kapitalna ulaganja AP Vojvodine osigurala je sredstva u visini od 5.694.362 dinara za sanaciju pozornice u toj kulturnoj ustanovi. Od Ministarstva za kulturu i informiranje, u okviru natječaja »Gradovi u fokusu«, a zahvaljujući kulturnom značaju **Save Šumanovića i Filipa Višnjića**, prošao je i projekt ove kulturne institucije vrijedan 29 milijuna dinara. Danas Šid ima jednu od najljepših kulturnih scena u okruženju, ako ne i mnogo šire, a građanima su na raspolaganju bogati kulturni sadržaji poput kazališnih predstava i kulturno-umjetničkog programa. Da ne postoje veći problemi, kao što su nezaposlenost, sve učestaliji odlazak mladih u razvijene sredine, koji su nažalost prisutni i u drugim gradovima, mnogi bi stekli dojam da ovaj grad ima perspektivu barem u domeni kulture, čiji stvaraoci na ovim prostorima nikada nisu manjkali.

S. D.

Vinski turizam: Za početnike putokaz, za iskusne podsjetnik (2)

Manje je VIŠE

Forsiranjem neprofilirane i pretjerano široke ponude zbunjujemo kako osoblje vinarije, tako i gosta, a zbunjeni gost nam neće ponovno doći! Manje je više znači da se vrijedi skoncentrirati na jake strane vinarije.*

Emocije nastaju u kontaktima između ljudi. Emotivna vezanost se ne može jednostavno zamijeniti ili zanemariti, zato u značajnoj mjeri pridonosi nastajanju vjernosti prema jednoj određenoj vinariji. Kvalitetna, prepoznatljiva i personalizirana ponuda, ugodan ambijent, pozitivna atmosfera, vjerodostojnost i autentičnost, sposobnost za gostoprimstvo – sve to pridonosi subjektivnoj kvaliteti, stvarajući tzv. emocionalni višak. Ali višak emocija također je u uskoj povezanosti sa snagom i moći izgovorenih riječi (voice commerce – poslovni uspjeh postignut izgovorenim riječima). Jedan od bitnih sredstava vezivanja je ljudski glas.

Svjesno upotrijebljena riječ prigodnog i ugodnog tonaliteta posredno potiče slušatelja na promišljanje bilo u izravnom kontaktu ili putem telefona (i kada se telefonira, po zvučenju govora i glasa čuje se ako se netko smiješi – važi i za poruke s telefonske sekretarice!). Razgovor s gostom, sadašnjim ili potencijalnim, treba se odlikovati pravilnim i pozitivnim izražavanjem, jednostavnim rečenicama, razumljivim tempom govora i odgovarajućim informacijama, što također pridonosi motivaciji gosta u izboru vinarije. Ali i stilskom pravcu vinarije!

»Čista« slika o ponudi

Želja da se udovolji svakom gostu često dovodi do svaštarenja, čak i kada se već odredila ciljna grupa. Svestranost zamjenjuje specijalizacija, a kvalitetu kvantiteta: već odavno smanjenje i fokusiranje ne znače gubitak. Baš suprotno – manje je skoro uvijek više: kada se ponuda sužava na suštinu, gost dobija »čistu« sliku o ponudi vinarije. Ova profiliranost određuje stilski pravac i isto je tako važna kako sa stajališta ambijenta, načina prijema gosta, ponuđenog asortimana jela i pića, posluživanja, kao i svakog detalja vezanih za uslugu. Forsiranjem neprofilirane i pretjerano široke ponude zbunjujemo kako osoblje vinarije, tako i gosta, a zbunjeni gost nam neće ponovno doći! Čist, jasan profil ne rađa neostvarive želje kod gosta! Manje je više znači da se vrijedi skoncentrirati na jake strane vinarije. One u očima posjetitelja za kratko vrijeme postaju ugodne karakteristike vinarije, a vlasniku/domaćinu omogućuje da dosljedno provodi svoje ideje.

Stilski pravac, moda i vremenske odrednice

Vrijedno je temeljno razmisliti koji ćemo stilski pravac odabrati. Stilski pravci nastaju i razvijaju se, prilagođavaju i usavršavaju. Naspram njih, postoje trendovi, odnosno moda. Modni trendovi dolaze i odlaze. Zato je vrlo važno da modni trendovi ne prevagnu, te da imaju previše utjecaja na odabrani stilski pravac. Modne trendove ne treba bezuvjetno forsirati, jer zahtijevaju puno dragocjenog vremena i materijalnih sredstava, a nije nevažna ni činjenica da iscrpljuju energiju vlasnika vinarije/domaćina, potrebne za ostvarenje odabranog stilske pravca. Odaberimo jedan pravac koji odgovara ličnosti domaćina, profilu poduzetništva odnosno vinarije, krugu gostiju/ciljnoj grupi, naravno, bazirajući se na jakim stranama vinarije. Zalog za trajni uspjeh je da se svjesno skoncentriramo na jedan pravac. Već je rečeno: zbunjeni gost će potražiti drugu ponudu, odnosno vinariju! Nije nevažno ni »vremensko tempiranje« pojavljivanja s ponudom. Bez obzira na predviđeno tržište (lokalno, regionalno) i ciljnu grupu, ako je jedan stilski pravac već uhodana činjenica na tržištu, onaj koji se pojavi s potpuno identičnom ponudom istog stilske pravca, taj kasni i nema drugi izbor, nego samo da bude jeftiniji. Tržište nagrađuje prve! I još jedna bitna stvar: rad i radno vrijeme vinarije mora se prilagoditi izabranoj ciljnoj grupi.

Usredotočite se na svoju ciljnu grupu!

Ciljne grupe ne određuju se više samo na temelju godina starosti, spola, školske spremne, zanimanja/profesije i mjesta stanovanja. Ovo jesu bitni parametri za odabir ciljne grupe, ali prevaga je na strani različitosti: načina razmišljanja, ponašanja i življenja. Postoje aktivni i pasivni, neki isključivo traže jeftina rješenja, a drugi su više orijentirani na »prikrivene« vrijednosti. Svjesno odabrana ciljna grupa određuje i utječe na kompletnu ponudu, odnosno na sve aktivnosti vinarije.

Za ovu ciljnu grupu i pružatelj usluga treba biti prilično aktivan i poduzimljiv. Lakše i brže primaju i prenose svoja doživljena iskustva drugima. Ova ciljna grupa zahtijeva ubrzani razvoj, jer im se vremenom želje i potrebe mijenjaju. Voljni su za suradnju s domaćinom, a njegovo, za gosta (ne)očekivano i brzo reagiranje nagradit će privrženošću. Neophodno je stalno biti u kontaktu s ovom ciljnom grupom kako bi se udovoljilo njihovoj želji, promijenjenim zahtjevima i očekivanjima, a to zahtijeva od domaćina njegovo vrijeme i raznovrsna rješenja kao i praćenje aktualnih trendova. U komunikaciji potreban je veći napor pri motivaciji, ponudi usluga i proizvoda, te odlučnost i spremnost za djelovanje.

Drugačiji je pasivni gost. Ova ciljna grupa je prilično oprezna, u osnovi ne želi nikakve promjene i često im treba ponavljati istu informaciju o ponudi dok je ne »obrade« i prihvate. Pasivni gost očekuje da domaćin preuzme kompletnu odgo-

vornost, po njima je domaćin odgovoran da se ciljna grupa osjeća ugodno. Ustaljena, nepromijenjena ponuda mu najviše odgovara. Međutim, ukoliko jedan pasivni tip gosta, odnosno ciljna grupa, pozitivno memorira dojmove o vinariji, rado će i dugo ostati vjeran gost. Cijeneći prijateljstvo i partnerski odnos, uvijek se vraćaju.

Gost orijentiran na prikrivene vrijednosti je radoznao i sa zadovoljstvom će »zaviriti iza kulisa«. Neće se zadovoljiti onim što vidi i što mu se nudi nego često želi više. Priče vezane za lokalnu povijest i vinariju, obiteljske kronike, enološke i gastronomske informacije isto su mu tako važne kao i to da bude sudionik nekog originalnog doživljaja, nečeg zanimljivog. Ova ciljna grupa cijeni ako domaćin osigura osmišljenu zabavu dajući sve od sebe. Ovaj tip gostiju pojam konzumiranja jela i pića zamjenjuje za pojam boljih i zanimljivijih rješenja.

Ovaj tip gostiju u osnovi želi platiti što manje. I kod najmanje promjene cijena odmah ima osjećaj da mu se situacija pogoršava, a ujedno i raspoloženje. Teško će prihvatiti povećanje cijena, čak i onda ako je takvom cjenovno većom uslugom dobio više i kvalitetnije. Zbog toga ovakav gost cijeni stabilnu, nepromjenjivu politiku ponude, usluga i cijena.

Živjele suprotnosti!

Ovoj jednostavnoj podjeli ciljnih grupa – gostiju na aktivnu, pasivnu, orijentiranu na prikrivene vrijednosti i materijaliste, možemo dodati i sljedeće pojmove koji u suštini karakteriziraju tip gosta: razonoda, doživljaj, avantura, uživanje, kultura i obitelj.

Savjesni domaćin je obavezan primiti gosta sa svim njegovim mogućim i pretpostavljenim suprotnostima u ponašanju. Ponekad gost želi mir, drugi put doživljaj, jednom je aktivan a drugi put pasivan. Ne treba to uzeti za zlo, prije se treba radovati tome (jer daje široke mogućnosti za kreativnost) i potvrditi se – iskoristiti mogućnosti dane suprotnostima.

Idealno bi bilo da se vinarija opredijeli za nju primjerenu (odgovarajuću) ciljnu grupu. Ako je dotična ciljna grupa u potrebnoj mjeri zastupljena u okolini i/ili na predviđenom tržištu, onda je potencijalna tražnja za vinarijom odgovarajuća.

Atila Dunderski

Objavljen osmi broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja ZKVH-a

SUBOTICA – Osmi broj Godišnjaka za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata izišao je iz tiska koncem srpnja 2017. godine. Na 352 stranica, Godišnjak donosi 13 znanstvenih i stručnih radova koji tematiziraju neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. I u ovom se Godišnjaku svi radovi prvi put objavljuju. Sadržaj Godišnjaka podijeljen je u pet tematskih cjelina, u kojima su radnje iz društvenih i humanističkih znanosti, a čija objava ima značaj znanstvenog prinosa za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a može se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 900 dinara.

Uskrсни koncert u subotičkoj katedrali

SUBOTICA – Uskrсни koncert u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici bit će održan večeras (petak, 6. travnja), s početkom u 19 sati. Sudjeluju: Katedralni zbor *Albe Vidaković*, **Alenka Ponjavić** (sopranistica), **Vedran Kolasević** (trublja, Tuzla) i **Kornelije Vizin** (orgulje). Dirigent je **Miroslav Stantić**.

Na programu će biti djela **Händela**, **Bacha**, **Vivaldija**, **Pittonija**, **Saint-Saënsa**, **Mozarta** i **Antonića**.

Ulaz je besplatan.

Uskrсни koncert HKPD Jelačić iz Petrovaradina

NOVI SAD – Mješoviti pjevački zbor i Kreativna dječja sekcija Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina priređuje Uskrсни koncert u ponedjeljak, 9. travnja, u 19 sati u crkvi Ime Marijino u Novom Sadu.

Dalmatinska večer

SUBOTICA – Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* priređuje *Dalmatinsku večer – Dalmaciju, u srcu si mome* na kojoj će nastupiti gosti – KUU *Mosor* iz Gata kraj Omiša. Osim atraktivnog i tradicijskog folklora koji će izvesti gosti, bit će izveden i isječak iz predstave gostujuće dramske skupine *Biranje poljičkog kneza*. Na koncertu će uz goste nastupiti i domaćini, te ogranak HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Žednika.

Koncert će biti održan sutra (subota, 7. travnja) u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 19, te u nedjelju, 8. travnja, u Domu kulture u Žedniku, s početkom u 19.30 sati.

LIV. znanstveni kolokvij ZKVH

GOLUBINCI – Pedeset četvrti znanstveni kolokvij Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na temu *Posmrtni običaji srijemskih Hrvata* bit će održan u petak, 13. travnja, u prostorijama Pastoralnog centra u Golubincima (Đurđevska 6), s početkom u 18.30.

Uvodničarka je **Sindy Vuković**, studentica diplomskog studija antropologije i komparativne književnosti, a u svom radu autorica analizira posmrtni običaje Hrvata iz Srijema, istražene u tri lokaliteta: Petrovaradin, Sot i Golubinci, u razdoblju od 3. do 7. travnja 2017. godine, u sklopu kolegija Prakse terenskog istraživanja pod vodstvom profesorice dr. sc. **Milane Černelić**.

Poziv za Liru naivu 2018.

Hrvatska čitaonica iz Subotice i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice upućuju poziv za šesnaesti susret hrvatskih pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2018*.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Pokrajinski susret pjesnika *Lira naiva 2018* bit će održan 26. svibnja 2018. godine u Maloj Bosni kraj Subotice.

Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 8. travnja 2018. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

Ivica Ivanković Radak, predsjednik Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice

Druga faza spomenika biskupu Antunoviću

Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice je tijekom 2017. godine realiziralo svoja redovita događanja, ne samo u Subotici, nego i u Somboru, Baču, a nastavljena je plodna suradnja kroz različite inicijative koje povezuju djelovanje Društva sa Zagrebom.

Najposjećenije događanje je *Književna večer* u okviru *Dužijance*, koja se priređuje kao *Dan Društva*, a popraćeno je dodjelom tradicionalne Nagrade. U domeni nakladničke djelatnosti prošle su godine uz svoja redovita izdanja – *Zvonik* i *Subotičku Danicu*, samostalno ili u sunakladništvu, objavili i dvije knjige te jedan zbornik stručnih radova.

Kakvi su planovi Društva za 2018. godinu?

Plan Društva za 2018. je osigurati kontinuitet u redovitim aktivnostima, manifestacijama. U nakladništvu je također u planu nekoliko zanimljivih noviteta, ali o tome ćemo radije nakon realizacije. Ovom prigodom ću izdvojiti dva dugoročna projekta koja smatram važnim. Prvi se odnosi na spomenike, u kojima Društvo sudjeluje s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao koordinator. Vezano za spomenik biskupu **Ivanu Antunoviću**, sada je na redu druga faza, a to je izlijevanje spomenika u bronci. Za to su potrebna značajna financijska sredstva, te je ovaj proces trenutno u zastoju, tj. u nastojanju da se osiguraju financije. Govorim u množini, jer postoji također i inicijativa postavljanja spomen-biste **Alekse Kokića**, na prostoru ispred katedrale pokrenuta još 2013. godine, prigodom proslave 100. obljetnice rođenja svećenika i pjesnika, nama tako dragog. Za ovaj projekt su osigurana sva potrebna sredstva, ali je danas u zastoju, iako je izliven brončani odljev biste, urađen građevinski projekt, te postignut dogovor s izvođačem radova. Nedostaje dozvola Gradske uprave kako bi se moglo pristupiti samom postavljanju. Drugi značajan višegodišnji projekt kojega Društvo planira započeti ove godine je uređenje Bunjevačko-šokačke knjižnice *Ivan Kujundžić* koja djeluje pri Društvu. Knjižnica je otvorena 1996. godine povodom

obilježavanja 100. obljetnice župe sv. *Roka*, velikim dijelom je čini ostavština svećenika **Ivana Kujundžića**, a u fond su ušle i knjige svećenika **Blaška Rajića**, pjesnika **Jakova Kopilovića**, profesorice **Ane Gabrijele Šabić**, **Stipana Šabića**, te profesora **Bele Gabrića** koji je svu svoju ostavštinu predao ovoj knjižnici. Fond knjižnice se danas nalazi na tri adrese, nije adekvatno popisani i postoji opasnost da se u skorijoj budućnosti taj fond raspadne, zagubi ili jednostavno utopi u druge knjižnice. Radi bolje organizacije knjižnice i dostupnosti građe, potrebno je napraviti njenu reorganizaciju, u smislu popisivanja i katalogiziranja svega što se nalazi na različitim lokacijama.

Koliko aktivnih članova Društvo ima? Imate li problema s brojnošću glede realizacije projekata?

Udruga broji 81 redovitog člana. Hvale vrijedan je trud mnogih članova Društva koji sudjeluju u radu i djelovanju različitih programa i manifestacija. Uvijek se može očekivati više, ali budući da smo mala zajednica, te da su isti ljudi uključeni u različite udruge i inicijative, treba priznati kako članovi Društva uistinu doprinose njegovu radu. Društvo ima svoje mjesto unutar zajednice i specifične ciljeve, jer je riječ o udruženju vjernika, što mnogima puno znači. Takvu svojstvenost da je Društvo i vjerničko društvo na crkvenom području i udruženje na građanskom području, treba čuvati i štiti.

U najkraćem, koji su najveći problemi s kojima se Društvo suočava u radu?

U najkraćem, vjerujem da Društvo dijeli sudbinu i iskustvo drugih udruga. Rad i angažman je na volonterskoj razini, a samo održavanje redovitih aktivnosti, uz realizaciju novih projekata i širenja suradnje po sebi zahtijeva pun radni angažman jedne osobe sa svim pratećim troškovima, što je nezamislivo. To bi bio osnovni preduvjet, jer bi suradnici i članovi Društva, bez kojih je djelatnost nezamisliva, tada mogli daleko kvalitetnije pripremati projekte. Osim kadrovskih poteškoća, tu je pitanje prostorija, koje bi služile osim za ured, i za trajno skladištenje knjižnice, arhiva i ostalih vrijednosti koje Društvo posjeduje. Sve to nas dovodi do financiranja, o kojem ne treba niti govoriti. To bi bile, recimo tako, dugoročne poteškoće. Jedan problem koji je aktualan ovih mjeseci odnosi se na već spomenutu dozvolu za postavljanje spomen biste Aleksi Kokiću. Svjedoci smo bili nedavno jednog postavljanja spomenika u Gradu Subotici, za kojega je postupak trajao 35 dana, dok se ista takva dozvola za Kokićevu bistu čeka već punih 8 mjeseci. Pri tome naglašavam kako ovom konstatacijom ni na koji način ne želim dovoditi u pitanje niti jedan projekt ili inicijativu postavljanja spomenika, niti je nakana ovome slučaju pridavati bilo kakve druge konotacije, ali nije moguće ne izraziti svoju zbunjenost i začuđenost.

D. B. P.

Pozadina priče o otkazu Branku Ištvančiću na HRT-u... i njen nastavak

Sporost, dostižnost i apsurdnost

*Iako se u odluci o otkazu navodi da je Ištvančić radio tri filma mimo odobrenja glavnog ravnatelja HRT-a, ova je kuća iste filmove emitirala, sklapajući pritom ugovore s njim * »Kada bi se primjenjivali isti kriteriji, onda bi pola ljudi na Televiziji trebalo dobiti otkaz. Svi nešto rade mimo kuće u kojoj su zaposleni, ne samo redatelji. Neki pišu, neki objavljuju, neki rade reklame...«, tvrdi Ištvančić * Rukovodstvo HRT-a odbilo razgovor na ovu temu*

»**A** to su ti vražja posla, kafkijanska točnije.«
Ovim je riječima – istina u drugom kontekstu (o kom ćemo na kraju) – jedan od zaposlenika Hrvatske radiotelevizije (HRT) možda najpreciznije opisao *Proces* što ga je ova kuća povela protiv redatelja **Branka Ištvančića**, a koji je, kao što je poznato (*Hrvatska riječ* o tome je pisala), 20. veljače ove godine rezultirao njegovim otkazom.

A sve je započelo 13. prosinca prošle godine kada je Ištvančić od glavnog ravnatelja HRT-a **Kazimira Bačića** dobio poziv da u roku od dva dana (!) iznese obranu »prije namjeravanog redovitog otkazivanja ugovora o radu uvjetovanog skrivljenim ponašanjem radnika«. Naime, u pozivu za iznošenje obrane stoji da je poslodavac (vjerojatno Bačić) u razdoblju od 16. studenog do 12. prosinca prošle godine »došao do saznanja« da je Ištvančić 2010., 2011. i 2014. izvan HRT-a (u kom je bio zaposlen) i bez odobrenja glavnog ravnatelja radio dokumentarne filmove *Draga Gospa Ilačka* (produkcija udruge *Dr. Ante Starčević* iz Tovarnika), *Album (Factum)* i *Škverski kipar (Artizana)*. Ištvančić je odmah nakon toga angažirao odvjetnika **Ivana Delića** iz Odvjetničkog društva SDM (Strukan, Delić, Mandac), koji je u svom očitovanju ukazao na nekoliko nedostataka u pozivu: nenavođenje povrede koju je Ištvančić učinio (koji članak u kom pravilniku); kakvu je štetu poslodavac time pretrpio; prethodno neupozoravanje Ištvančića na povrede zbog kojih se tereti; zastaru povreda koje mu se pripisuju, te neprimjereno kratak rok za iznošenje obrane.

Ti mene člankom, ja tebe stavkom

Mjesec dana nakon toga (15. siječnja ove godine) suradnica za kadrovske poslove **Vera Prandeš** e-mailom (!) obavještava Ištvančića da je HRT 29. prosinca prošle godine donijela odluku o otkazu, koja je 11. siječnja bila istaknuta i na oglasnoj ploči ove kuće, te da otkazni rok od mjesec dana na snagu stupa 13.

siječnja. U obrazloženju odluke, koju je također potpisao Kazimir Bačić, navodi se da je Ištvančić time što je bez odobrenja glavnog urednika radio spomenute dokumentarce izvan kuće u kojoj je bio zaposlen povrijedio Zakon o radu (članak 93., stavak 1.) i Pravilnik o radu HRT-a, te da je stoga načinio »osobito tešku povredu« općih pravila o radu i ponašanju. Odbacujući kao neutemeljene sve točke koje je Delić u svom očitovanju naveo, Bačić u odluci o otkazu navodi kako Ištvančić uopće nije upoznat s internim aktima poslodavca, a na čije se poštovanje obvezao 12. veljače 2003. (kada se zaposlio na HRT-u, prim. a.), uključujući i poštivanje i pridržavanje svih odredaba Kolektivnog ugovora, Pravilnika o radu, te drugih općih akata. Svi ti dokumenti, navodi se u odluci, postoje na intranetu (poslovnoj mreži računala u okviru HRT-a), a što se tiče zastare Bačić u istom tekstu navodi kako Zakon o radu takvo što ne predviđa.

Mjesec dana nakon toga (14. veljače) Ištvančić preko svoga odvjetnika Općinskom radnom sudu u Zagrebu podnosi tužbu protiv HRT-a u kojoj se, pozivajući se također na isti članak (93.) Zakona o radu, kaže kako poslodavac, »svjesno ili ne«, nije naveo i ostala četiri stavka Zakona, pri čemu su posebno zanimljivi 3. i 4., a koji glase: »pravo poslodavca iz stavka 2. ovoga članka prestaje u roku tri mjeseca od dana kada je poslodavac

saznao za sklapanje posla, odnosno pet godina od dana sklapanja posla«, odnosno: »ako je u vrijeme zasnivanja radnog odnosa poslodavac znao da se radnik bavi obavljanjem određenih poslova, a nije od njega zahtijevao da se prestane time baviti, smatra se da je radniku dao odobrenje za bavljenje takvim poslovima«. Ističući kako je neistina da je poslodavac za filmove zbog kojih je Ištvančiću dao otkaz saznao tek u razdoblju od 16. studenog do 12. prosinca prošle godine Delić povezuje navedeni članak i stavke Zakona o radu s ovim slučajem, navodeći da je poslodavac s udrugom Ante Starčević 18. kolovoza 2010. sklopio ugovor o naknadi za film *Draga Gospa Ilačka* (za 1 kunu) koji je HRT naknadno i emitirao, te je na taj način i doznao tko je autor toga djela. Kada je riječ o *Albumu*, Delić navodi kako je taj film završen još 2002. (prije no što se Ištvančić zaposlio na HRT-u), a da je 2003. dobio potporu i Ministarstva kulture Hrvatske, te da je on kompletiran (tek) 2011. (kada je podložena glazba). Što se *Škverskog kipara* tiče, Ištvančićev odvjetnik tvrdi kako je on započeo 2010., a završen 2012., kao i da o tome saznanja imaju producent dokumentarnog programa **Miroslav Rezić** i voditelj dokumentarnog programa na HRT-u **Miro Branković**, o čemu, kako kaže, postoji »brojna mail korespondencija«. Delić dalje navodi i kako nijedan od tri producenta nije profitabilna organizacija niti je Ištvančić, radeći na navedenim filmovima bio nelojalna konkurencija HRT-u nego da je upravo HRT imao koristi od toga. »Svi ovi filmovi su nastali tako što su dobili potporu državnih institucija u okviru 'poticanja audiovizualnog stvaralaštva' što je jasno naznačeno u Nacionalnom programu promicanja audiovizualnog stvaralaštva (može se pročitati na web stranici HAVC-a), Zakonu o audiovizualnim djelatnostima i napose u Zakonu o HRT-u. Dakle, nisu ovi filmovi nastali u svrhu stjecanja profita, nego kao odabrani projekti na javnim pozivima i natječajima od kulturne važnosti za Republiku Hrvatsku te su kao takvi i ponuđeni HRT-u na iskorištavanje«, navodi Delić u tužbi, uz zaključak kako je zbog svega navedenog otkaz Ištvančiću neosnovan i nezakonit. Stoga Delić u tužbi od Općinskog radnog suda u Zagrebu traži da HRT Ištvančića vrati na radno mjesto redatelja, te da plati troškove parničnog postupka.

Na HRT-u caruju neznanje i strah

To bi, ukratko, bila kronologija prepiski na relaciji HRT – Ištvančić, Ištvančićev odvjetnik – HRT. U razgovoru za *Hrvatsku riječ* Ivan Delić kaže kako je (bilo) i neprimjereno i nezakonito pozivati Ištvančića u roku od dva dana da se očituje samo o jednoj stvari (je li imao dozvolu poslodavca za snimanje filmova) i to kroz razdoblje od deset godina:

»Ištvančić je sigurno radio uz znanje svojih šefova i oni su ga poticali da radi na tome. To je bilo u interesu Televizije, jer sve što Ištvančić napravi ostaje u njegovu vlasništvu kao autorsko pravo, ali su oni i sklapali ugovore o ustupanju tih prava i nikako ne mogu reći da za to nisu znali. Dovoljno je da ste radili uz odobrenje svojih neposrednih rukovoditelja, pa da se smatra da je poslodavac znao za vaše poslove.«

Navodeći kako će Ištvančić vjerojatno dobiti sudski spor, Delić kaže kako pretpostavlja da je otkaz uslijedio s ciljem smanjenja broja zaposlenih na HRT-u. U domeni pretpostavki je, naravno, i njegova procjena koliko će sudski postupak trajati: dvije-tri godine, plus godinu dana žalbenog postupka i... Ištvančić je

ponovno redatelj na HRT-u, bogatiji za zaostale plaće, kamate i iskustvo »od kažnjenika do pobjednika«.

Ističući kako mu nije poznato da se nekom na HRT-u zamjerio niti se u toj kući ikad s nekim posvađao, Ištvančić kaže kako je sve počelo jesenas kada je **Nenad Puhovski**, kao vanjski producent, predložio *Album* na natječaj za otkup dokumentarnih filmova, koji HRT objavljuje svake godine:

»Komisija koja je zaprimila prijavnicu Nenada Puhovskog za moj film je vjerojatno o tome obavijestila mog tadašnjeg nadređenog šefa **Josipa Krajinu**, a pošto sam bio zaposlenik Televizije tražili su odobrenje za rad izvan kuće. Nakon toga mi je Krajina, kojega do tada nikada nisam sreo niti znam kako izgleda, poslao mail da se očitujem o tome tko je meni dao odobrenje za to. Ja sam mu objasnio da je riječ o jednom mom starom dokumentarcu kog sam radio dok još nisam ni bio zaposlen na HRT-u i da mi je drago što se netko na Televiziji zainteresirao za to. Nakon toga on mi se zahvalio na pojašnjenju, da bi u prosincu stigao Bačićev poziv na obranu pred redoviti otkaz.«

S Josipom Krajinom, kaže Ištvančić, ni prije ni nakon toga nije uživao razgovarati! Za razliku od svog bivšeg urednika dokumentarnog programa Mire Brankovića koji je, kako kaže, još prije deset godina bio zainteresiran za projekt tada još nedovršenog filma *Album*. U vezi sa svojim slučajem Ištvančić iznosi još jednu zanimljivost, a to je da je jedini koji je otkaz dobio zbog snimanja izvan kuće:

»Kada je čuo za moj slučaj, jedan mi je prijatelj rekao da bi onda pola ljudi na Televiziji trebalo dobiti otkaz. Svi nešto rade mimo kuće u kojoj su zaposleni, ne samo redatelji. Neki pišu, neki objavljuju, neki rade reklame... Ali za neke vrijede drugačiji kriteriji. Kao, recimo, za redatelja **Branka Schmidta**, koji sa sredstvima Hrvatskog audiovizualnog centra radi igrane filmove, a na HRT-u je raspoređen u dokumentarni program iako ne radi dokumentarce. Osim toga, na HRT-u ima jednu plaću, a u HAVC-u je kao umjetnički savjetnik radio za drugu. To se isto odnosi i na urednika filmskog programa **Dejana Šošu** kao i na redatelja iz dokumentarnog programa **Tomislava Mršića**.«

Govoreći općenito o HRT-u, Ištvančić kaže kako je stanje veoma loše: ljudi su svakodnevno u strahu od otkaza, a nije rijedak slučaj da uposlenici i sami iz istih razloga odlaze iz ove kuće. Ištvančić to obrazlaže ovako:

»Na Televiziji nisu problem ljudi koji rade program nego je uvijek problem bio u upravi, od ravnatelja pa nadalje. Uvijek su birani loši rukovoditelji, nestručni i bahati koji su uvijek zapostavljali kreativnost i kvalitetu, a sve na uštrb nekih drugih interesa. Problem je naravno stoga što političari postavljaju svoje ljude u upravu i najviše što strada zbog toga je kreativnost, a ljudi šute zato što se boje za svoja radna mjesta.«

Dužijanca – nastavak priče

Ištvančić je za svoje filmove (pretežno dokumentarne) do sada dobio preko trideset nagrada, kako onih u Hrvatskoj tako i izvan nje. Međutim, ovdašnjim gledateljima posebno su poznati oni koji se bave životom i običajima vojvođanskih Hrvata, od onih o slamarkama (*Od zrna do slike*), tamburašima (*Pisme, bande, ljudi*), uskršnim običajima (*Na Vodeni ponediljak*)... Kako je HRT-ovo snimanje u njegovoj režiji o žetvenim običajima, odnosno *Dužijanci*, u Subotici i okolici završeno prošle godine vrlo je

zanimljivo pitanje kakvu će sudbinu imati ovaj projekt. Urednik pučke i predajne kulture **Aleksej Gotthardi Pavlovsky**, jedini koji je na HRT-u pokrenuo ovo pitanje i tražio da s Ištvančićem završi ono što je ljetos započeo, za *Hrvatsku riječ* kaže kako će Ištvančić montažu, tonsku obradu i finalizaciju odraditi u statusu vanjskog suradnika.

»To je jedino moguće i logično rješenje i o tome je između njega i HRT-a postignut dogovor. Naravno, svima je u interesu da se film dovrši i na vrijeme emitira«, kaže Pavlovsky.

Montaža je, navodi on, počela 19. ožujka i film će biti podijeljen na dvije polusatne emisije, s tim da će biti napravljena i integralna verzija u trajanju od pedesetak minuta, a bit će prikazan(i) najvjerojatnije u kolovozu, kada je u Subotici i središnja proslava *Dužijance*. Pavlovsky kaže i kako prekid daljnjih snimanja dokumentarnih filmova o bunjevačkim Hrvatima nema veze s Ištvančićevim otkazom nego s lanjskom odlukom HRT-a prigodom pripremanja Godišnjeg plana proizvodnje:

»Došlo je do općeg 'kresanja' troškova, unutar kojeg, nažalost, nisu ostale pošteđene niti naše emisije. Osim što nam je generalno smanjen budžet, još su nam i partikularno, a generalno, ukinuta i neka konta, pa tako i konto za inozemstvo, što će reći da tijekom 2018. ne možemo snimiti niti jednu emisiju izvan granica Republike Hrvatske. Naravno, samim time otpala su i planirana snimanja o bačkim Hrvatima, Bunjevcima.«

Ištvančić je u međuvremenu, o čemu je *Hrvatska riječ* također pisala, 28. veljače dobio novo radno mjesto: njegovu prijavu na natječaj za ravnatelja Doma kulture *Kristalna kocka vedrine* pet dana ranije potvrdilo je Gradsko vijeće u Sisku. U vrijeme našeg posjeta bio je na premijeri *Dnevnika malog Perice* u izvedbi Amaterskog kazališta iz Siska, a na istom događaju bila je i tamošnja gradonačelnica **Kristina Ikić-Baniček**, koja nije krila zadovoljstvo zbog Ištvančićevog dolaska:

»Bili smo izuzetno ugodno iznenađeni da osoba takvog kalibra, backgrounda i životopisa želi doći u Sisak i zaista smo počašćeni što je naš grad prepoznao kao mjesto gdje može realizirati neke od svojih ideja. Očekujemo da unaprijedi sve djelatnosti *Kristalne kocke vedrine*: i kazalište, i kino, i glazbenu djelatnost, različite radionice i manifestacije. Za njega će to sigurno biti i izazov i puno posla, ali ne sumnjam da će se snaći, jer svima govorim da je gospodin Ištvančić jedno veliko i dobro podebljanje za sisačku kulturnu scenu.«

Tako, bar kada je riječ o HRT-u, ne misli i njegovo rukovodstvo. Vražja, odnosno kafkijanska posla, i to u maniri uzorno uređenih birokratskih organizacija, za doljepotpisanoga počela su pozivom ravnatelju HRT-a Kazimiru Bačiću za razgovor na temu otkaza kojega je Ištvančiću potpisao. Niti ne saslušavši redovno povod zbog kog se obraćamo neimenovana tajnica, birokratski profesionalno, uputila nas je na **Janju Miličević** kao osobu od koje možemo tražiti odgovore na pitanja o Ištvančićevom otkazu. Nakon više neuspjelih poziva i jednog e-maila gospođa Miličević nam je, također mailom, odgovorila kako ona nije ovlaštena razgovarati o radno-pravnim odnosima na HRT-u. Svi ostali naponi za razgovor s rukovodstvom HRT-a bili su, naravno, uzaludni.

U međuvremenu ova je kuća u samo dva dana prikazala dva Ištvančićeva dokumentarna filma: *Na Vodeni ponediljak* (četvrtak, 29. ožujka) i *Hodočasnik u Rim* (petak, 30.). Sa ili bez znanja ravnatelja Kazimira Bačića – svejedno.

Z. R.

Karikature Davora Štambuka

ZAČIN u novinama

Karikature su jedan od brojnih začina u novinama. Osim što nas karikature znaju dobro nasmijati, možemo ih promatrati i kao mjerilo slobode i dijagnozu određenog društva. Koncem 70-ih godina prošlog stoljeća nasmijavale su me političke karikature **Dušana Petričića** (1946.) u beogradskim *Večernjim novostima*. Te novine su bile svakodnevna pojava u kući mojih roditelja, a za mene je bilo neizostavno pogledati i pročitati i epizode satiričnog stripa *Porodica Tarana* (*Bringing Up Father*) američkog crtača stripa **Georgea Geo McManusa** (1884. – 1954.), koji je izlazio u dnevnim epizodama od jednog kaiša u tom listu, kao jedan od spomenutih začina.

Kada se u roditeljskoj kući, među ostalim novinama i magazinima, odomacio i dvotjednik *Start*, počeo sam se susretati i s karikaturama **Davora Štambuka** (1934. – 2018.). Oni malo stariji se sjećaju, *Start* je kao izdanje novinske kuće *Vjesnik* izlazio u Zagrebu 1970-ih i 1980-ih. Osim golotinje na naslovnica i duplericama, magazin je imao kvalitetan sadržaj, odlične intervjue, ali i kontroverzne teme koje su se bavile politikom. Uz karikature, jedan od brojnih začina u magazinu bile su i kratke priče utjecajnih književnika, primjerice **Dubravke Ugrešić**, **Zvonimira Majdaka**, **Gorana Tribusona**, **Branislava Glumca**, **Pavla Pavličića**, **Pere Kvesića**, **Veljka Barbieria**...

Start se često počinjao čitati od posljednje stranice – zbog seksi karikatura domaćih i stranih autora. Opet oni malo stariji, sigurno se sjećaju karikatura **Ota Reisingera** (1927. – 2016.), **Zlatka Grgića** (1931. – 1988., tvorca lika profesora *Baltazara*), **Roberta Lassalvyja** (1932. – 2001.) ili **Hoviva – Renea Hoviviana** (1929. – 2005.) i naravno Davora Štambuka. Bilo je to zlatno doba karikature, koja se često objavljivala u novinama, kao i raznih začina u novinama.

Start se ugasio 1990., i od tada sam tek sporadično nailazio na Štambukove karikature, ali kada bih ih vidio i bez čitanja potpisao ispod karikature odmah sam prepoznavao njegovo pero. Vijest o smrti Davora Štambuka objavljena je početkom ožujka ove godine, a njegove karikature dostupne su na internetu.

Karikature Štambuka prepoznatljive su po sažetom, konciznom, dinamičnom crtežu, bez ukrasa, pretežito erotskoga sadržaja. Duhovito je opisivao često tragikomičnu svakodnevnicu muško-ženskih odnosa, »paprene« situacije u odnosima žene i muškarca, kao i razne smiješne zgode, ugrađujući u svoje karikature geg-strukturu, neočekivane, neobične obrte koji, kao u kakvoj dramskoj radnji, izazivaju nezadrživ smijeh.

Priča o životu i radu Davora Štambuka je zaista fascinantna. Rođeni Splitsanin, karijeru je započeo šezdesetih godina prošloga stoljeća kao novinar u zagrebačkom *Narodnom sportu*, pi-

sao je o nogometu, a uz intervjue je crtao portrete nogometaša za *Sportsku ponoramu*.

Kao profesionalni karikaturist počeo je raditi 1968. u Parizu. U početku se izražavao samo crtežom, bez riječi u karikaturama, jer nije znao francuski jezik. Te godine je dobio *Grand Prix Bellus* od redakcije tjednika *France Dimanche*, a godinu dana kasnije prelazi u *Ici Paris* u kojem surađuje do umirovljenja 1999. godine. Krajem sedamdesetih, iako nastavlja surađivati s *Ici Parisom*, vraća se u Zagreb, surađuje i s domaćim novinama, najčešće *Startom*, ali i *Nedjeljom Dalmacijom*, *Slobodnom Dalmacijom*, *Arenom*, *Vjesnikom*.

Davor Štambuk ovjenčan je brojnim nagradama za karikature objavljivane u niz europskih i svjetskih časopisa, a dobio je i priznanja za svoj cjelokupan opus – 2003. godine francusko Ministarstvo kulture odlikovalo ga je Redom viteškog križa za umjetnost i literaturu, a 2007. predsjednik Hrvatske **Stipe Mesić** mu je dodijelio Orden reda Danice Hrvatske s likom Marka Marulića.

Crteži proslavljenog karikaturista završili su i na majicama, čašama, kuhinjskim krpama, podlošcima za čaše i pregačama, kao suveniri vinskog i gastro turizma. Mogu se kupiti u Zagrebu, a karikature na suvenirima tematski su vezane za gastronomsku ugodu i mediteranski hedonizam.

Ima li i danas i ima li dovoljno raznih začina u raznim novinama i magazinima prosudite sami, a uživajte u karikaturama Štambuka, koje imaju terapijski učinak nasmijavanja.

Zvonko Sarić

Bog i djeca Abrahamova

Brat **Richard**, predstojnik međunarodne redovničke zajednice Teizé u Francuskoj, bit će gost susreta *Bog i djeca Abrahamova* koji organiziraju predstavnici tradicionalnih crkava i vjerskih zajednica Subotice. Predavanje će bit održano u petak, 13. travnja, s početkom u 18 sati u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Tema predavanja je *Ujedinjeni u različitosti: radujmo se darovima drugih*, a ulaz je besplatan.

M. T.

40 godina nakladničke kuće Agape

Nakladnička kuća *Agape* obilježava 40 godina od osnivanja u subotu, 14. travnja. Program obilježavanja počinje u 10 sati u Franjevačkom pastoralnom kulturnom centru *Bonaventurianum* (Cara Dušana 4, Novi Sad) dobrodošlicom fra **Karla Harmatha**, predstojnika novosadskog franjevačkog samostana i osnivača *Agapea*, te fra **Ilije Vrdoljaka**, provincijala Hrvatske franjevačke provincije *sv. Ćirila i Metoda*. Slijedi pozdravni govor **Árpáda Jánosa Potápia**, državnog tajnika za nacionalnu politiku Mađarske. Predavanje na temu *Od dobre volje do digitalne kapije* (kratki prikaz povijesti *Agape*) održat će fra Harmath. Slijedi povjesničarka i urednica **Judit Szabó** s temom *Ravnati put Kristu snagom riječi* (prikaz izdanja *Agape*). Dr. sc. **Piroska S. Csáky**, profesorica, govorit će na temu *Posttrianonska kršćanska literatura na mađarskom jeziku u Vojvodini*, da bi u 12 sati započelo predavanje vlč. mr. **Dragana Muharema**, svećenika Subotičke biskupije, na temu *Budućnost mjesnog katoličkog*

tiska s posebnim osvrtom na izazov i »konkurenciju« novih medija. U 13 sati započinje koncelebrirana sv. misa zahvalnica u franjevačkoj crkvi *sv. Ivana Kapistrana* koju će predvoditi mons. dr. **Ladislav Német**, zrenjaninski biskup i predsjednik Međunarodne biskupske konferencije *sv. Ćirila i Metoda*, uz glazbenu pratnju Franjevačkog zbora mladih *Kapistran* iz Novog Sada. U 14 sati slijedi domjenak. Sudjelovanje na predavanjima potrebno je prijaviti telefonom 021/469-474 ili e-mailom: agape@eunet.rs.

M. Tucakov

Razdijeljeni darovi

Emisija Radio Marije Srbije, *Kutak ljubavi* o kojoj smo već pisali, kao i o organiziranju Humanitarne akcije provela je ovu akciju do kraja. Zapravo ovoga Uskrsa su usrećili i ra-

zveselili oko 15 obitelji, te se organizatori ovoga puta zahvaljuju onima koji su sudjelovali i pomogli svojim darovima.

RADIO MARIJA

SLUŠAJTE NAS, KONTAKTIRAJTE NAS I POMOZITE NAM! Radio Marija živi od svojih slušatelja. Svojim darom činite našu zajedničku misiju mogućom! Svoje donacije možete uplatiti na račun: 160-324873-16 Svrha uplate: donacija. Primatelj: Udruženje Marija, Matije Gupca 10, 24000 Subotica. Svoje donacije možete doneti i u središnji studio u Subotici ili u Novom Sadu, možete ih dati Vašem župniku ili ubaciti u kasicu Radio Marije u crkvi ali s naznakom **ZA HRVATSKU REDAKCIJU!**

Uskrsno vrijeme

Uskrsno vrijeme traje od Uskrsne nedjelje do nedjelje Pedesetnice, odnosno do Duhova, ukupno pedeset dana. Prvo vrijeme vezano uz svetkovinu Uskrsa je Uskrsna osmina u kojoj su nekada odrasli kršteni bili dublje poučavani i uvođeni u značenje sakramenata kršćanske vjere. Oni su hodili u znak svoga krsnog preporoda u bijelim haljinama i zato je taj tjedan nazvan *Bijelim tjednom*, a susjedna prva uskrsna nedjelja *Bijelom nedjeljom*, kod našega naroda poznatom i kao *Mladi Uskrs*.

Iza toga slijedi još šest uskrsnih nedjelja. U njima su svi liturgijski tekstovi obilježeni temom uskrsnog otajstva: Isusovo ukazanje učenicima i nevjerom Tomi, susret na putu u Emaus, nedjelja Dobrog pastira, obećanje Duha Svetoga, zajedništvo i izgradnja Crkve u ljubavi, osobna postojanost u vjeri i nadi. Od IV. stoljeća četrdeseti dan po Uskrsu slavi se blagdan Kristova uzašašća na nebo, koje je najdetaljnije opisano u Djelima apostolskim, Pedeseti dan od Uskrsa (Pedesetnica) završava uskrsno vrijeme i slavi se svetkovina Duhova – silazak Duha Svetoga na apostole.

Posljednji pozdrav
voljenom suprugu,
ocu i djedu

Jakov Sarić

1948. – 2018.

S ljubavlju i poštovanjem ćemo
čuvati uspomenu na Tebe!
Zahvaljujemo svima koji su bili uz
nas u najtežim trenucima.

Njegovi najmiliji

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Snažna vjera

Kroz vazmeno vrijeme slušamo brojna svjedočanstva o potpunom životnom preokretu koji se dogodio onima koji su susreli uskrslog Krista. Apostoli su nakon Velikog petka bili uplašeni i nesigurni. Već kad su Isusa uhvatili, strah ih je nagnao u bijeg i skrivanje. Petar ga je iz straha tri puta zatajio. Učenici, toliko vjerni, nisu imali hrabrosti biti uz svog Učitelja u posljednjim trenucima njegovog života. No, nakon susreta s Uskrslim događa se toliko snažna promjena da nam se može učiniti nestvarnom. Poplašeni i zbunjeni učenici, koji ne znaju što i kako bez svog Učitelja, odjednom postaju hrabri svjedoci vjere i navjesticitelji Radosne vijesti. Nestaje straha i bojazni za vlastiti život, umjesto toga ostaje briga kako evanđelje donijeti što većem broju ljudi.

U biblijskim svjedočanstvima o susretima s Uskrslim i životnim promjenama koje su nakon toga uslijedile nema ničeg bajkovitog. U tome se očituje snaga Božjeg djelovanja i snaga vjere koja dolazi kada Krist uđe u nečiji život. No, potrebno je tražiti ga i željeti ga susresti. Apostol Toma, kojega narod naziva »nevjerni«, je onaj koji traži Krista i nalazi ga.

Vjera je plod milosti

Snažna vjera o kojoj govori Sveto pismo suvremenom čovjeku se čini nemogućom, kao da je ona bila namijenjena Isusovim učenicima i ljudima iz prvih kršćanskih vremena, a ne modernom čovjeku. Još ako nikada nismo susreli osobu snažne vjere doista i možemo pomisliti da je tako vjerovati u današnje vrijeme nemoguće. I mi danas bismo htjeli da je naša vjera tako snažna da može mijenjati prvo naš život, a onda i svijet, kao što je bilo u počecima kršćanstva. Evanđelje o »nevjernom« Tomi nam govori da vjera u Uskrslog nije plod ljudskog napora, niti neka povlastica za samo određene ljude. Ona se temelji na otvorenosti i povjerenju Uskrslome, koji donose mir i osnažuju našu slabu i krhku vjeru.

Vjera ne isključuje pitanja, traganja i sumnje, ona nije zaslijepljenost. Onaj koji vjeruje nailazi na nedoumice, želi uvijek više znati, okriti, doživjeti. U čovjekovoj je prirodi da pita i traži. A vjera traži i pristanak razuma, nešto vidljivo, opipljivo što daje sigurnost. To je tražio i Toma kada nije mogao povjerovati riječi-

ma učenika. Ona ne isključuje sumnju, jer seže u stvarnost koja nadilazi čovjeka, te je čovjek ne može do kraja spoznati. Ali, prvenstveno je dar Božje milosti, na koji čovjek ne utječe, kao što je Isus došao k Tomi, bez ikakvog konkretnog Tominog zalaganja u pogledu tog susreta. Dakle, vjera je Božji dar, ali onome tko ga traži i želi ga susresti. Tko Boga više traži, taj više pita, sumnja, i nikad ne miruje, a Bog mu u vjerskom pogledu stalno otvara nove vidike i otkriva nove, samo vjerom dokučive, stvarnosti. Dakle, možemo i mi snažno vjerovati poput apostola, ali moramo tražiti Krista neumorno, istinski priželjkivati vjeru koja preobražava i nas i svijet, bez straha u pozadini o tome što će ljudi reći na našu promjenu. Dokle god veću pozornost obraćamo na svijet nego na Boga, vjera će nam ostati slaba, daleko od one koju su iskusili prvi kršćani.

Traganje za Bogom

Mi želimo mijenjati svijet poput prvih kršćana, ali se bojimo, poput apostola prije susreta s uskrslim Kristom. Nije to zato što ne želi Isus da ga susretnemo, nego zato što mi nemamo tu želju. Divimo se kršćanima koji su učinili velika djela u povijesti, poput sv. Franje, divimo se mučenicima koji su bili spremni dati svoj život za Isusa, ali sami nismo spremni za takve žrtve za evanđelje. Franjo je bio čudak svojim suvremenim, ali je tražio Isusa gorljivo i iskreno, bez kalkulacija. Zato ga je susreo, što sigurno znamo po snazi i veličini njegove vjere.

S potpunim povjerenjem potrebno je prepustiti se volji Božjoj, tražiti ga uvijek i u svemu, iskreno žudjeti za pravom, snažnom vjerom koju nam može darovati jedino Bog, to nedostaje današnjem vjerniku. Sveti Ivan kaže: »Ta tko to pobjeđuje svijet ako ne onaj tko vjeruje da je Isus Sin Božji?« (1Iv 5,?). Dakle, osnaženi vjerom u Krista uskrsloga i mi danas možemo učiniti mnogo za Crkvu, za svijet, a prvenstveno mijenjati sebe i svoj život. Toma je bio iskreni tražitelj Krista. Iako je sumnjao, iskreno je želio susresti svog Učitelja. Isus je njegovo traganje nagradio susretom iz kojeg je Toma izašao vjerski osnažen i preobražen, poput svih drugih učenika, te širio Radosnu vijest bez straha. Tražimo i mi danas hrabro Krista i budimo apostoli u suvremenom svijetu.

**Dunja Šimić, učenica Gimnazije
Svetozar Marković**

Ljubav prema nošnjama

Dunja Šimić iz Subotice učenica je prvog razreda Gimnazije Svetozar Marković. Srednju školu pohađa na hrvatskome jeziku, na kojemu je završila i osnovnu. Od malena njeguje tradiciju i kulturu iz koje je potekla – oblači se u bunjevačku nošnju, svira tamburu, a odnedavno igra i folklor.

Osnovnu školu završila je u školi Ivan Milutinović, za koju kaže da joj je pružila izuzetno kvalitetnu naobrazbu. Iako nosi mnogo lijepih sjećanja iz ove škole, Dunja kaže kako je ponekada dolazilo i do konfliktnih situacija među djevojčicama u razredu zbog natjecateljskog duha, odnosno jer je svaka htjela biti najbolja. S radošću se sjeća brojnih putovanja s razredom, a najljepše joj je bilo na maturalskoj ekskurziji na kojoj su obišli Vukovar, Zagreb i Split.

»Na ovu ekskurziju smo išli skupa sa svim osmim razredima iz drugih škola koji su nastavu pohađali na hrvatskome i tako sam upoznala prijateljice s kojima danas idem u razred«, kaže Dunja i dodaje kako joj je najljepše ljetovanje s vršnjacima bilo na Cresu prošle godine.

S obzirom na to da se nije mogla pronaći u zanimanjima koja su nudile ostale srednje škole, Dunja kaže da se tako opredijelila za opći smjer u gimnaziji. Osim toga, na odluku o upisu u ovu školu utjecalo je i mnoštvo prijatelja koji su se također upisali u ovu školu, odnosno odjel. Navodi i kako je ova škola do sada ispunila njezina očekivanja, da u njoj stječe znanje iz opće kulture, ali i drage prijatelje.

Dunja kaže kako su joj najinteresantniji predmeti u školi matematika i fizika te da sebe jednoga dana vidi kao studenticu matematike, a kasnije i nastavnicu istoga.

Njezina najveća ljubav još od malena, kako ističe, je oblačenje u narodnu bunjevačku nošnju. U osnovnoj školi bila je članica orkestra Hrvatske glazbene udruge Festival bunjevački pisama, a upisom u srednju školu opredijelila se za folklor. Sada je članica Hrvatskog kulturnog centra Bunjevačko kolo i rado odlazi na probe, uživa u nastupima i turnejama.

Dunja je dugi niz godina pjevala i svirala na dječjoj smotri Festivala bunjevački pisama, više puta bila je animatorica na Hrvatskom maskenbalu, Etno kampu gdje je i glumila, a s roditeljima je svake godine na pozornici u ulozi domaćina Dužijance.

J. D. B.

**Tambura instrumental festival –
Požega 2018.**

U Požegu po nagrade

Međunarodno natjecanje tamburaša, solista i komornih sastava, 5. po redu, održano je u Požegi u Hrvatskoj 26. i 27. ožujka, te je okupilo preko stotinu tamburaša. U natjecateljskom programu sudjelovao je stotinu i jedan tamburaš, a među njima i učenici Muzičke škole u Subotici. Po riječima **Mire Temunović**, profesorice tambure u Muzičkoj školi u Subotici, razlog velikog broja natjecatelja je što se ove godine ovome festivalu priključila i Umjetnička akademija iz Osijeka i Muzička

Emina Tikvicki i Lucija Horvacki

akademija iz Zagreba, gdje postoji odsjek za tamburu. Prvi puta ove godine sudjelovali su i studenti sa spomenutih akademija. Najbolje tamburaše birao je stručni žiri, u prve dvije kategorije, dakle za osnovnoškolski uzrast članovi žirija su bili: **Veljko Valentin Škorvaga**, Mira Temunović i **Vojislav Temunović**, a za starije natjecatelje, srednju školu i akademiju, spomenutim članovima su se priključili **Siniša Leopold** iz Zagreba i **Sanja Drakulić** iz Osijeka.

Osim subotičke Muzičke škole, iz Vojvodine je sudjelovala i Muzička škola iz Bečeja i Sombora, a iz Hrvatske su sudjelovale glazbene škole iz Biograda na Moru, Bjelovara, Križevaca, Marije Bistrice, Novske, Osijeka, Pakraca, Podsuseda, Požege, Samobora, Sesveta, Slatine, Slavonskog Broda, Valpova, Varaždina, Vinkovaca, Virovitice, Vukovara, Zaboka i Zagreba. Ukupno je sudjelovalo 24 škole.

Osvojene nagrade u klasi Vojislava Temunovića: (osnovna škola) **Lucija Horvacki** – II. nagrada, **Matija Ivković Ivandekić** – I. nagrada, **Lucija Ivković Ivandekić** – I. nagrada, zlatna medalja, **Marko Grmić** – II. nagrada (srednja škola).

Marko Kujundžić

Matija Ivković Ivandekić

Klasa Mira Temunović: (osnovna škola) **Iva Gabrić** – I. nagrada, srebrna medalja, **Iva Molnar** – II. nagrada, **Marko Kujundžić** – I. nagrada, srebrna medalja i (srednja škola) **Magdalena Temunović** – I. nagrada, zlatna medalja u folklornoj kategoriji i I. nagrada, zlatna medalja u klasičnoj kategoriji.

Korepetitori koji su pratili učenike na klaviru su bili **Emina Tikvicki** i **Kornelije Vizin**.

Domaćin ovogodišnjeg festivala je bila Glazbena škola u Požegi, koja je ujedno i suorganizator festivala, kao i Muzička akademija iz Zagreba i Hrvatska glazbena udruga *Festival bunjevački pisama* iz Subotice. Sljedeći *Tambura instrumental festival* bit će održan u Subotici sljedeće godine.

Ž. V.

Iva Gabrić

Lucija Ivković Ivandekić

RECEPT NA TACNI

VESELI TANJUR

Koliko često čujete razgovor domaćica i čuveno »ne znam što kuhati sutra za ručak«. Ili domaćicu koja zabrinutog glasa traži neki prijedlog za sutrašnji meni. Nikada mi nije bilo jasno kako nekome može manjkati ideja što kuhati kada je toliko ukusnih namirnica i jela koji samo čekaju da se nađu na tacni i u tanjuru. E sad dolazimo do onoga kada ja pitam za prijedlog što kuhati sutra za ručak. I da, i dalje mislim da ima bezbroj ukusnih jela ali je gust raspored utjecao na to da nam se suzi izbor koji zadovoljava uvjete da je jelo zdravo, brzo se priprema i još ako ne iziskuje mnogo novca, a voljet će ga svi članovi obitelji, dobijate pun pogodak.

Kada god upadnem u taj problem, natjeram sebe da smislim ili pronađem, a onda i pripremam recept koji će mi razbiti rutinu kuhanja u koju sam zapela i donijeti radost u kuhinju i šarenilo na tanjur. Za ovu priliku biram punjene tikvice zapečene u rerni.

Potrebno: 1-2 tikvice / 1 glavica crnog luka / 4 čena češnjaka / 100 g kačkavalja / 1 žlica začina / 1 žlica mljevene paprike / malo papra / pileće bijelo meso 500 g / sitno narezan peršinov list / 1 zelena paprika / ulje / 2 krumpira sitno rezana

Postupak: Tikvice očistiti od sjemena, izdubiti žlicom kao korito. Luk narezati pa pržiti na ulju, dodati narezanu papriku i piletinu narezanu na sitne komadiće. Zatim dodati narezan češnjak, narezan krumpir, začini, mljevenu papriku i papar. Na kraju dodati peršinov list. I nadjev je spreman za punjenje.

Tepsiju prekriti papirom za pečenje, poredati očišćene tikvice i puniti ih nadjevom. Tepsiju prekriti alu folijom i peći oko 35 min na 200 stupnjeva. Nakon tog vremena skinuti foliju, posuti narendanim kačkavaljem i vratiti u rernu još desetak minuta da se kačkavalj istopi i tikvice porumene i zapeku.

Dodatak: Od kako počne sezona zelene salate, pa dok ona ne prođe, teško joj odolijevam i zato predlažem da uz ovaj veseli tanjur servirate upravo zelenu salatu.

Sve namirnice su zdrave, pa je jelo jednako pogodno i za ručak i za večeru.

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište? (106)

Zanimanje za jezik odvelo ga u kazalište

■ Josip Bajić i Katarina Bačlija u predstavi *Kratak susret* Noela Cowarda

O pširnije o ličnosti glumca i redatelja **Josipa Bajića** (Subotica, 30. travnja 1927. – 17. lipnja 1999.), dugogodišnjeg člana subotičkog kazališta, iz pera mr. **Josipa Buljovčića**, zacijelo najboljeg poznavatelja Bajićevih kazališnih postignuća. Rođen je u Subotici 30. travnja 1927. godine u gradu, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Nakon okončanog II. svjetskog rata i odslužene vojne obveze započinje studij medicine, ali ga zanimanje za jezik odvođa na grupu za srpskohrvatski jezik i književnost na Višoj pedagoškoj školi u Nišu. No, njegovim istinskim i trajnim opredjeljenjem pokazala se, međutim, kazališna umjetnost, pa od siječnja 1951. postaje članom Narodnog kazališta-Népszínháza u Subotici. Već je u prvim dvjema sezonama odigrao nekoliko, uglavnom manjih, uloga: u opereti *Mala Flormy*, **Držićevoj** komediji *Mande*, te u **Molièreovim** komedijama *Scapinove vragolije* i *Umišljeni bolesnik*, da bi pravu mjeru svojih mogućnosti našao u **Poljakovićevim** djelima *Niko i ništa* (u ulozi Ivana) i *Vašange* (Pere), te drami iz građanskog života *Kuća mira*, u kojoj je s uspjehom ostvario lik Ivana Tolića. U jesen 1956. godine odlazi u Kotor, gdje će provesti tri sezone, a potom još jednu u Leskovcu. Od jeseni 1961. godine član je Dječjeg kazališta u Subotici, a od početka sezone 1962./63. dolazi ponovno u svoju matičnu kuću – Narodno kazalište. Od uloga u ovom razdoblju valja izdvojiti lik Tomice u obnovljenoj kulturnoj predstavi *Ča Bonina razgala*, a zatim Bube u Poljakovićevoj satiri *Ludograd*, te uloge Ministra u **Nušićevoj** *Protekaciji* i Tezeja u **Racineovoj** *Fedri*. Najveći umjetnički domet, po ocjeni kritike, dostigao je ulogama

Krešimira Horvata u **Krležinu** *Vučjaku* te Bombaša u **Ketigovoj** *Ružičastoj noći*, za koju je i pohvaljen na XV. susretu vojvodanskih kazališta. Od godine 1965. do 1970. Bajić je na dužnosti intendant (upravnika) Kazališta te stoga manje igra a više se posvećuje organizaciji rada. U ovom razdoblju u Drami na srpskohrvatskom jeziku gostuje znatan broj istaknutih redatelja iz Zagreba i Beograda. Odigrao je i nekoliko veoma značajnih uloga: Ignjata Glemбая, Klaudija u *Hamletu*, Župnika u *Posjetu stare dame* **F. Durrenmatta**. Režirao je Poljakovićevu komediju *Bolto na fronti*, a u seriji *Boltine zgode i nezgode*, koju je snimila Televizija Zagreb, igrao je ulogu glavnog junaka Bolte. Po isteku mandata proveo je u teatru, kao član dramskog ansambla, još nekoliko sezona do odlaska u invalidsku mirovinu 1. svibnja 1978. godine. Iako u mirovini, ne napušta kazališnu umjetnost. U Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* režira Poljakovićeve komedije *Ode Bolto na ogled* i *Niko i ništa* te monodramu **Josipa Klarskog** *Ilija Troskot i njegova dica*. Sve su ove predstave s velikim uspjehom prikazane i na Festivalu pučkog teatra u Hercegovcu u Hrvatskoj. Kao zaljubljenik u dijalektalni izraz – bunjevačku ikavicu – i jedan od najboljih znalaca ovoga govora, marljivo je radio na prikupljanju dijalektalnog leksika sve do svoje smrti 17. lipnja 1999. Dodajmo, stariji se Subotičani zacijelo sjećaju nezaboravnih driblerskih vještina Bajićevih u jednoj od subotičkih navala snova u sastavu: Bajić, **Matković**, **Pletl**, **Ognjanov**, **Jagić**. Dodajmo, na kraju, osim nogometa igrao je i košarku, a jedno je vrijeme bio i košarkaški trener.

Motika danas mnogima izgleda ROMANTIČNO

Među starijim i srednjim generacijama vjerojatno ne postoji osoba koja ne voli prekopavati po sjećanjima, ukoliko je moguće na što starije događaje. Tako se mnogi s ljubavlju sačuvani albumi sa starim fotografijama otimaju zaboravu i podsjećaju nas na davno prošla vremena i život kojega smo nekada živjeli. Nekada je bilo pitanje prestiža imati dobro popunjen album i u sjećanjima imati puno beskrajnih priča vezanih za fotografije koje smo znali s užitkom prelistavati u dugim zimskim večerima. Danas, u vrijeme ubrzanog razvoja tehnike, albume čuvaju samo vremešniji pojedinci, a mlađarija se oslanja poglavito na računala, tablete i sve skuplje i moćnije mobitele. Zahvaljujući računalu, pred čitateljima je i današnja fotografija. Elektroničkim putem poslala ju je autoru ovoga teksta bivša Sončanka, danas žiteljka Izole, Slovenija, **Marica Crnković**. »Stare fotografije obožavam. Imam ih puno, čak nekoliko povelikih albuma, ali sam ih i skenirala i pohranila u arhivu mogega računala. Tako ih mogu gledati u svako doba i na svakom mjestu, gdje god se zateknemo ja i moj laptop, a elektroničkom poštom ih šaljem i svojim brojnim prijateljima diljem svijeta, svakako uz poneku priču vezanu za ovjekovječeni trenutak. Tako im na zanimljiv način govorim o prošlosti moje Sonte, o načinu našega života, o svim događanjima koja bi ih mogla zanimati. Tako su i mnogi moji prijatelji došli do fotografija svojih najbližih, koji ih baš i nisu imali«, kaže Crnkovićeva. U vrijeme kad je nastala ova fotografija, prije pedesetak godina, rijetko se fotografiralo. »Ja sam jedna od rijetkih sretnica iz mojih generacija koje imaju puno fotografija iz djevojačkih dana. Naime, brat od moje najbolje prijateljice **Janje Gladić, Ivan**, u Sonti poznatiji po nadimku **Slikika**, bio je u to vrijeme jedan od rijetkih fotografa u okolici, pa je razumljivo da nas je često uzimao za motive svojih snimaka. Mi, mlade i pune života, uživale smo u tome i ne misleći da će nas ove snimke u starijim godinama podsjećati na naše najteže, ali i najljepše godine života,

provedene u Sonti«, kaže Crnkovićeva. Gledajući ovu fotografiju iz tople sobe, s ove vremenske distance i motika nam se čini vrlo romantičnom. »Danas, u vrijeme selfija, fotografija nam nije ništa posebno. Mlađarija s tim stalnim škljocanjem i eksponiranjem na društvenim mrežama ubija svaku draž fotografije. Često u šali kažem da se u starim godinama neće imati čega sjećati, jer bilježe sebe bez ikakvih kriterija, samo nek je snimaka što više. Gledajući fotografije iz mladosti mojih generacija, svaku možemo povezati s nekim događajem. Kad pogledam ovu, prvo pomislim na lijepa vremena. No, nikad se ne povratila, jako se teško živjelo. Vidite moju prijateljicu Janju i mene kako okopavamo zadružnu repu. Išle smo u nadnicu, ukoliko smo htjele imati svoj dinar. Roditelji nisu, poput današnjih, nemilice trošili novce na svoju djecu. No, koliko god nam bilo teško, bilo nam je i lijepo, jer smo bili zadovoljni onim što smo imali. Koliko smo samo puta za gablec sa sobom nosile parče kruha s mašću, solju i paprikom i jednu rajčicu. Nismo znali za paštete i ostale industrijske prerađevine. Danas bi se reklo, bilo je to doba organske proizvodnje i zdrave ishrane. Tada još u uporabi nisu bili herbicidi, pa su naše ruke i motike imale posla od proljeća do jeseni. Iako su vremena bila teška, čini mi se da smo nekako bili zadovoljniji od današnjih mladih generacija. Bilo je puno više druženja i s prijateljima i s rodbinom. Nikada neću zaboraviti naša brojna prela, mobe, igranke, druženja na čošu. Danas se nema vremena ni za što, a posla isto nema, problem leži u nečem drugom! Ta idila s motikama nije dugo trajala. Već od polovice šezdesetih godina prošloga stoljeća i ubrzanog razvoja industrijalizacije došlo je do brojnijeg upošljavanja na cijelom području bivše Jugoslavije, što je dovelo do manjih, a kasnije i većih ekonomskih migracija. Tko god je bio u mogućnosti, nastojao je pobjeći od motike, a i mnogi, poput mene, iz svojega sela. Skrasila sam se u Sloveniji, gdje živim i danas. No, iako sam pobjegla iz Sonte, Sonta iz mene nije nikada«, završava priču Crnkovićeva.

Ivan Andrašić

Taj čudesan životinjski svijet!

Vjerovali ili ne i među životinjama ima pričalica. Najveća među njima je **PAPAGAJ ŽAKO**. Smatra se

izuzetno pametnom pticom koja može imitirati ljudski govor. Može zapamtiti do tisuću riječi i govoriti u rečenicama.

Kada kažemo stonoga pomislimo na životinju sa stotinu nogu, ali... **KALIFORNIJSKA STONOGA** i to

ženka, u prosjeku ima oko 600 nogu. Mužjaci koji su upola manji imaju između 320 i 400 nogu.

Najdulji životni vijek imaju **KORNJAČE**, i to kornjače s Galapagosa, koje u prosjeku žive oko 150 godina.

Životinjska koja može najdalje skočiti u odnosu na svoje tijelo je **BUHA**. Može preskočiti udaljenost od 85 cm, što iznosi oko 285 dužina njezinog tijela.

DODJELA NAGRADA MATEMATIČARIMA

U četvrtak, 29. ožujka, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, dodijeljena su priznanja i nagrade učenicima koji su postigli zapažene rezultate na okružnom natjecanju iz matematike.

Nagrađeni učenici hrvatskih odjela: **David Kozma, Lucia Mamužić, Lea Vojnić, Andrija Mandić i David Šarčević** s nastavnicom matematike **Nevenkom Tumbas**.

Uskrsni paketići od HKPD Matija Gubec Tavankut

U povodu uskrsnih blagdana, HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organizirao je u četvrtak, 29. ožujka, podjelu poklon paketića za učenike Osnovne škole *Matija Gubec* iz Tavankuta i jednog odjela OŠ

Hrckov podsjetnik Izvlačenje nagrada

– Kviz *Čitam i skitam* završio je 31. ožujka, te se nadam kako ste svi sudjelovali i točno odgovorili na sva postavljena pitanja. Ono što nas sada čeka je najsladši dio – izvlačenje nagrada, koje će biti održano 11. travnja u 12 sati, a iz Gradske knjižnice najavljuju preko 120 nagrada. Vidimo se na izvlačenju!

Ivan Milutinović koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Donacija paketića je osigurana zahvaljujući poduzeću *Eurocom* iz Zagreba koje se bavi proizvodnjom i trgovinom školskog pribora, Crvenom križu Grada Zagreba koji je osigurao transport i subotičkom poduzeću *Iva šped* koje je osiguralo uvoz donacije iz Hrvatske.

Djeca iz vrtića *Marija Petković Sunčica*, na veliki četvrtak, 29. ožujka, skupa sa svojim odgojiteljicama organizirali su prikaz *Posljednje večere*.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, suknja, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prsluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Mileticu za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

Prodaje se stan na Radijaku od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 1488

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

U naredna dva mjeseca Upis u prve razrede

Na temelju članka 18. Zakona o osnovama sustava obrazovanja i odgoja, a uz suglasnost Ministarstva prosvjete Republike Srbije, Tajništvo za društvene djelatnosti Grada Subotice organizira upis djece u I. razred osnovne škole na području grada Subotice, u razdoblju od 2. travnja do 31. svibnja 2018. godine. U prvi razred osnovne škole u školskoj 2018./19. godini upisuju se djeca koja će do 1. rujna 2018. godine imati najmanje šest i pol godina (rođeni do 28. veljače 2012. godine), odnosno, najviše sedam i pol godina. Također, u prvi razred osnovne škole školske 2018./19. godine mogu se upisati i djeca koja će do početka školske godine (1. rujna) napuniti šest godina, i to nakon provjere spremnosti djeteta za polazak u osnovnu školu koju vrši psiholog škole, primjenom preporučenih standarda i postupaka.

Potrebna dokumentacija

Prilikom upisa djeteta u školu potrebno je ponijeti izvadak iz matične rođenih (nije potreban novi izvadak) i potvrdu o liječničkom pregledu djeteta, odnosno, ponovnom cijepljenju (ovu potvrdu na području Grada Subotice izdaje Služba za zdravstvenu zaštitu žena i djece, Đure Đakovića 14, a u okolnim naseljima mjesne ambulante).

Roditelj, posvojitelj, skrbnik, odnosno tijelo skrbništva odgovoran je za upis djeteta u prvi razred osnovne škole.

Djeca se na teritoriju Grada Subotice mogu upisati na tri nastavna jezika, a to su mađarski, srpski i hrvatski jezik. Škole u kojima se može pohađati nastava na hrvatskom jeziku su: OŠ Matko Vuković, OŠ Ivan Milutinović i OŠ Sveti Sava u Subotici, te OŠ Matija Gubec u Tavankutu, OŠ Vladimir Nazor u Đurđinu i OŠ Ivan Milutinović u Maloj Bosni.

Ž. V.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 11. 4. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

U Rumi održana tradicionalna nogometna utakmica ekipa oženjenih i neoženjenih

Presudilo iskustvo oženjenih

U povodu proteklog uskrsnog blagdana i ove godine na Veliki petak, na nogometnom igralištu *Jedinstvo* u Rumi, u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz istog grada, održana je 105. revijalna utakmica između ekipa oženjenih i neoženjenih članova ove udruge. Iako je presudilo iskustvo oženjenih, rezultat je i ovoga puta bio u drugom planu. Mnogo važniji je bio nastavak lijepe tradicije održavanja ovih nogometnih susreta, koja je duga više od jednog stoljeća. Također, važno je i treće poluvrijeme koje se nakon utakmice nastavlja u prostorijama udruge u Rumi, gdje se najčešće zbijaju šale na račun onih koji su izgubili. Ove godine to je bila ekipa neoženjenih.

Zdrav rivalitet

U ovim utakmicama se na prvom mjestu njeguje zdrav rivalitet, iako stariji igrači ne poriču da su se prije dvadeset i više godina utakmice igrale strasnije.

»Tradicija duga preko sto godina se na našu veliku radost nastavlja. Okupili smo se u velikom broju, kako oženjeni tako i neoženjeni. Drago mi je da je ekipa neoženjenih shvatila da se trebaju što prije ženiti kako bi što prije prešli u pobjedničku ekipu«, ističe voditelj sportskog odjela udruge **Pavle Mišak** dodajući:

»Dosadašnja iskustva pokazuju, iako je to za nas manje bitno, da je više pobjeda do sada imala ekipa oženjenih. To svakako potvrđuje da su oni ozbiljniji i da iskustvo uvijek čini svoje. Članovi mlađe nogometne ekipe su dobri momci i ima vremena, naučit će. Nama je važno da se oni uvijek odazovu u velikom broju«, kaže on.

Kao i na svim pravim utakmicama, tako je i na ovoj bio nazočan sudac **Đorđe Somolov**, prijatelj udruge iz Rume. Njegov zadatak je bio izmjeriti vrijeme i zviždati za kraj derbija, jer za druge sankcije niti kaznene bodove nije bilo potrebe.

»Ovo je ozbiljan derbi oženjenih protiv neoženjenih. Danas je teško naći mlade ljude koji nisu u braku, pa često imamo problem sastaviti ekipu. Ali nije teško suditi na ovoj utakmici. Oni

Đorđe Somolov

Ivan Guzaš

su moja liga. Sve su to obični, zdravi, temeljiti ljudi, a i sam sam takav. Mi se ovako uklapamo međusobno i drago mi je što su mi ukazali povjerenje da im sudim. U ovoj utakmici nema rivaliteta, samo poštovanja koje traje dugo i to je najvažnije«, kaže Somolov.

Poraz neoženjenih

A raspon u godinama nogometaša bio je od 15 do čak preko 70 godina. Na kraju derbija presudilo je iskustvo oženjenih rezultatom 5:3.

»Rezultat nam nije važan. Mnogo nam je svima važnije što nakon utakmice idemo na druženje. Rivaliteta među nama ni ovoga puta nije bilo. Svi smo mi prijatelji, međusobno se poznajemo i ovu revijalnu utakmicu igramo prvenstveno radi toga. Čarke se ponekad dogode među članovima ekipe, što je normalno na svakoj utakmici. Naravno da se tijekom igre među igračima osjeti želja za pobjedom, ali nakon utakmice sve postaje manje važno. Održavanje tradicije, druženje i njegovanje sportskog duha, najbitniji su svima«, kaže član ekipe neoženjenih **Ivan Guzaš**.

S. Darabašić

Rukomet žene DRLS Skupina Srijem – Bačka Prva drugoligaška pobjeda

SONTA – Derbi začelja između ŽRK *Sonta* i ŽRK *Rusin*, odigran u subotu na parketu sportske dvorane u Sonti, završen je pobjedom domaće ekipe rezultatom 19:15 (5:6). Sudar dvije najmlađe ekipe lige bio je pun nivoa i obilovao je greškama. Kod Sončanki zgoditke su postigle **S. Kalanj** i **Čonka** po 6, **N. Kalanj** 4 i **Mihalek** 3, a odličnu obranu odigrala je **Spasojević**. U narednom kolu ŽRK *Sonta* će gostovati kod izrazitog favorita, ŽRK *Klenak 09*.

Nogomet Srpska liga Vojvodina

Pobjeda zlata vrijedna

SUBOTICA – Poslije pauze izazvane nepovoljnim vremenskim uvjetima *Bačka 1901* je na svojem travnjaku zabilježila minimalnu, ali zlata vrijednu pobjedu od 1:0 (1:0) protiv *Omladinca* iz Novih Banovaca. *Crveni đavoli* su igrali onako kako je to od njih zahtijevalo 250 najodanijih navijača, odgovorno i požrtvovno, svi za jednoga, jedan za sve. Upravo borba do posljednjeg atoma snage donijela je i prevagu na ovoj vrlo tvrdog i neizvjesnoj utakmici, zasluženom osvojena tri boda. Od prvog sudačkog zvižduka domaćini su izgarali na svakom dijelu travnjaka i sustavno pleli mrežu ispred gostujućih vrata. Na prvi, kasnije se ispostavilo i jedini zgoditak na utakmici, nije se dugo čekalo. Prethodilo je nekoliko ozbiljnih prigoda od 14. do 18. minute, a u 19. je viđen najljepši potez na utakmici. Slobodan udarac izvodi **Krmar**, lopta leti k **Tumbasu**, koji ju zahvaća škaricama, ali je strahovitim udarcem uspio samo zatresti gredu. Pet minuta kasnije pravda je zadovoljena. Zbog teškog prekršaja na **Manojloviću** duboko u kaznenom prostoru *Omladinca* sudac **Arsić** je bez dvomljenja pokazao na bijelu točku. Siguran realizator bio je **Dejan Tumbas**. U nastavku bila je vidljiva napetost igrača obiju ekipa. Nervoza je kulminirala u 52. minuti kada su se međusobno nagurali i udarali gotovo svi nogometaši *Bačke* i *Omladinca*. Sudac je ovu gužvu okončao isključenjem kapetana domaćih **Kiša** i gostujućeg igrača **Živkovića**. U nastavku gosti preuzimaju inicijativu i stvaraju niz dobrih prigoda, međutim, pogodak iz 24. minute ostao je jedini na utakmici. U narednom kolu Subotičani će gostovati u Beočinu, kod petoplasiranog *Cementa*.

Vojvođanska liga Sjever

Preokretom do pobjede

SOMBOR – Na gradskom stadionu u Somboru, pred stotinjak gledatelja, *Radnički* je preokretom u završnici utakmice zabilježio pobjedu s 2:1 (0:1) protiv odlične ekipe *Tavankuta*. Gosti su otvorili utakmicu kako su samo mogli poželjeti. U prednost su došli iz prve stvorene prigode zgoditkom **Silija** u 20. minuti. Domaći su tek tada zaigrali čvršće, a do poluvremena su stvorili dvije izgledne prigode. U nastavku meča uslijedila je serija promašaja gostujućih napadača. Junak utakmice mogao je biti napadač *Tavankučana* **Vojnić**, koji je tijekom drugog poluvremena promašivao zicere u 57., 66., 69. i 72. minuti. Po nepisanom

pravilu kazna je uslijedila u vidu poravnjanja u 73. minuti preko **Miletića**, odličnim udarcem s 25 metara po zemlji. U narednih desetak minuta nova dva zicera za goste zapucali su ponovno *Vojnić* i **Šimić**, za što su kažnjeni u 84. minuti pogotkom brzogog **Lučića**. Loptu ispucanu od vratara prihvatio je, pobjegao po desnoj strani i iz punog trka lob udarcem prebacio vratara **Horvackog**. U narednom kolu *Radnički* će dočekati ekipu *Bačke* iz Pačira, a u Tavankutu će gostovati drugoplasirana *Tisa* iz Adorjana.

PFL Sombor

Bod kao katnica

SOMBOR – Nogometaši ŽAK-a uspjeli su na svojem travnjaku rezultatom 2:0 (0:0), svladati susjeda na ljestvici, ekipu *Kule*. U prvom poluvremenu igralo se vrlo borbeno, ali i oprezno, pa se stekao dojam da obje ekipe igraju pod velikim pritiskom. Mlada ekipa domaćina stvorila je nekoliko izglednijih situacija, ali ih napadači nisu uspjeli realizirati. U nastavku domaćini se otvaraju, preuzimaju inicijativu i sve opasnije napadaju. U prednost su došli u 58. minuti, zgoditkom **Komušanca** iz gužve. Deset minuta kasnije prednost su zgoditkom **Stankovića** povećali na konačnih 2:0. Ovom pobjedom protiv izravnog takmaca u borbi za opstanak Somborci su osvojili zlata vrijedne bodove, koji su im omogućili da mirnije čekaju dolazeće utakmice. U narednom kolu ŽAK će gostovati u Paragamu, kod još jednog od susjeda na ljestvici, ekipe *Budućnosti*.

PFL Subotica

Kraj agonije

SUBOTICA – Od svih otpisani nogometaši *Subotice* u ovoj polusezoni su završili sa službenim nastupima. Čelnici kluba, pritisknuti sveobuhvatnom krizom, riješili su privremeno obustaviti aktivnosti seniorske ekipe i obavijestili su natjecateljska tijela PFL Subotica o napuštanju natjecanja.

MFL Sombor 1. razred

Spas u posljednji čas

MONOŠTOR – Nogometaši *Dunava* u nedjelju su na svojoj Doli ugostili favoriziranog *Hajduka* iz Stapara i minimalnom pobje-

dom 1:0 (0:0) osvojili bodove koji su ih za korak udaljili od fenjera. Igralo se vrlo žestoko na svim dijelovima travnjaka, a nogometaši *Dunava* pokazali su jednu novu odliku, neviđenu borbenost i upornost. Takva igra donijela im je i neviđenu radost, jer je **Željko Balaz** mrežu Staparaca zatresao u posljednjim trenucima utakmice. U narednom kolu Monoštorci će u derbiju začelja gostovati u Kljajićevo, kod susjeda na ljestvici *Korduna*.

Berešci sve bliži ispadanju

RATKOVO – Posljednjeplasirana ekipa *Dinamo 1923* iz Berega u nedjelju je gostovala u Ratkovu, kod trenutačnog lidera, ekipe *Radnički 1918*. Domaćini su slavili uvjerljivo, s čistih 5:0. U narednom kolu Berešci će dočekati čvrstu ekipu *Aleksa Šantića*. Objektivno, bodovima iz ove utakmice mogu se nadati samo najveći optimisti.

MFL Sombor 2. razred

Potop u posljednjim sekundama

SVILOJEVO – Na prvom proljetnom gostovanju sončanski *Dinamo* je protiv *Terekveša* odigrao utakmicu po neregularnim uvjetima, a domaćin je slavio pobjedu od 1:0 (0:0), eurozgoditkom iz slobodnjaka s 20 metara u 7. minuti sudačke nadoknade. Jak, povremeno olujni vjetar, igračima je onemogućavao kontrolu lopte, a kretanje im je otežavala voda, na pojedinim dijelovima travnjaka duboka i do gležnjeva. U drugom poluvremenu sudac **Jerilović** iz Apatina prekinuo je utakmicu na petnaestak minuta zbog olujnog vjetrova i vrlo slabe vidljivosti izazvane gustim oblacima. Zbog toga nogometašima obiju ekipa treba odati puno priznanje što su utakmicu uopće i odigrali u ovim uvjetima, a da

se nitko nije ozbiljnije ozlijedio. Po igri i prigodama najrealnija bi bila podjela bodova. U narednom kolu Sončani će ugostiti ekipu OFK *Metalca* iz Sombora.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred

U prvom proljetnom kolu u Baču je odigran općinski derbi između *Tvrđave* i *Sloge* iz Plavne. Domaćini su bili konkretniji i krajnji rezultat je bio 3:0. Plavanci su igrali solidno u polju, ali nekoliko stvorenih prigoda nisu uspjeli realizirati. Ovom pobjedom *Tvrđava* je pobjegla u sigurnost sredine ljestvice, a *Sloga* je prigrabila fenjer i u nastavku prvenstva predstoji joj grčevita borba za opstanak. U narednom kolu *Tvrđava* će gostovati kod *Bačke* u Despotovu, a *Sloga* će u derbiju začelja dočekati *Našu zvezdu* iz Silbaša.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Neizvjesnost

Prva nogometna liga Hrvatske (1. HNL) je u ovoj sezoni 2017./18. zbilja rezultatski neizvjesna i iz kola u kolo se događaju zanimljivi i ponekad posve neočekivani rezultati. Proteklo ligaško 27. kolo to najbolje potvrđuje.

Jadranski derbi između *Hajduka* i *Rijeke* završen je bez pobjednika na Poljudu (1:1), a dvadesetak tisuća gledatelja moglo je uživati u solidnom nogometu te odličnim obranama gostujućeg vratara **Sluge**. Podjela plijena ipak mnogo više odgovara Riječanima, jer su ostali na samo bod zaostatka u borbi za drugu poziciju dok će *bili* morati čekati drugu prigodu za ojačavanje svoje vicešampionske pozicije.

U središnjoj Hrvatskoj, točnije u Zaprešiću nadomak Zagreba, *Dinamo* nije uspio iskoristiti neodlučni rezultat svojih najbližih pratitelja jer je odigrao neodlučeno protiv *Intera* (0:0). Ipak, status quo mu ostavlja i dalje velikih osam bodova prednosti i velike šanse za osvajanje još jednog naslova prvaka.

Na začelju je ponovno postalo zanimljivo nakon što je fenjeraš *Rudeš* zabilježio važnu pobjedu protiv *Istre 1961* (2:1), a *Cibalia* kiksala doma protiv *Lokomotive* (1:1). Razlika između dva posljednjeplasira-

na kluba hrvatske klupske elite je sada samo jedan bod i predstoji neizvjesna borba za spašavanje golog prvoligaškog života. Podsjetimo kako posljednja momčad izravno ispada u 2. HNL dok pretposljednja igra baraž protiv drugoplasirane momčadi 2. HNL.

Uz to čini se kako je *Osijek* pobjedom protiv *Slavena* (3:0) razriješio sve dileme oko osvajanja četvrtog mjesta, jer ima deset bodova viška od petoplasiranog *Intera*.

Neizvjesnosti jedino nema u sredini tablice gdje su za mirni nastavak proljetnog dijela prvenstva posve mirni još i *Slaven* te *Lokomotiva*, dok će Istrani morati biti jako oprezni u nastavku natjecanja.

Na koncu vratimo pogled još malo i na nogometnu reprezentaciju koja je pobjedom protiv Meksika (1:0) ipak u konačnici popravila dojam nakon neuspješnog starta američke turneje. No, i tu će, kako trenutačno stoje stvari, biti prisutna određena neizvjesnost oko zagarantiranih mjesta u startnoj postavi.

Druga momčad (lišena usluga šestorice prvotimaca) pokazala se kao itekako kvalitetna i mnogo nadahnutija, a pobjeda protiv uvijek neugodnih Meksikanaca koji su igrali u punom sastavu dobiva na velikoj važnosti. Jer, nemojmo zaboraviti, od njih je Hrvatska dva puta gubila u službenim susretima.

Neizvjesnost je sastavni dio nogometne igre, a uz nju je ona mnogo ljepša i zanimljivija.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Vodeni ponediljak

Iz Ivković šora

Šarena jaja

piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Da vam pravo kažem ja sam vam ko dite: uvijek se ponovo radujem Uskrsu, a baš sam i fajn već proslavio. To nam je valjda najsvetiji dan, potvrda naše vire, al bi se mogli malkoc više paštriti i poštitvat. Ta Isus je zbog nas na križu umro, da iskupi naše grije, a borme moramo priznat da se nismo baš zdravo popravili. Malo smo i zaboravili na oni deset Božji zapovidi pa grišimo li grišimo, a i što dalje sve smo čini mi se lakumiji i lakumiji, kugod da ćemo bog zna šta odnet na onaj svit. Jeto baš gledim ode nuz atar u dubinu Ivković šora, kadgod bijo salaš do salaša, sve do Frljaze, a Frljaza bila skroz do Somborske pruge, a sad vam to, čeljadi, za zaplakat od muke i žalosti. Ništa, gole njive; ta nema više ni drveta da se na njim tice gnjizde. Atar odoran da već jedva mož njim i biciglom proć, a admiren je fajnski, skoro kugod auto-put. Panjovi izorani, šta kast? Toliko nam stalo do tog naviljka žita jal klupice kuružne da sami sebi već ne virujemo. Po di ko bi već valjda i čistu sobu prio i posijo da mu nije sramota od svita. Niko ne divani da ne triba radit, Bože sačuvaj, al samo malko triba drugog poštitvat i ne gledat koje je vire jal nacije, samo nek je čovik na svom mistu i sve bi nam bilo lipče i bolje, a ne stalno skrećat divan nuz kraj, te »on je meni ovo, ja ću njemu ovo, on je ovo, ja sam ovo«. Samo se oko makar čega svađamo; uvijek kad gledim ovu televiziju i slušam visti sitim se one pripovitke kad je lisica dilila sir, malkoc odgrizla od ovog pa onda od onog komada i kad je sve poila ni se imalo šta dilit. Sve mi se čini da ovi iz veliki država tako isto s nama malima rade, a mi se svađamo li svađamo oko makar čega a drugi koristi gužvu; opravlja nam nike fabrike u kojima naš svit radi za pet puta manju nadnicu, subatama i nediljama, a borme te iste fabrike u njevim državama imadu velike raspuste za svece, Uskrs, Božić, pa liti a i platetine, pa trinajstu, a di koje i četrnjastu platu. Zamislite molim vas niki dan meni ovaj naš Pera veli ti si niki »nostalgijačar« od one bivše države. Hm, ja se unezvirio pa se mislim šta je on tio kast. Ne znam ni šta ta rič znači, a ne da sam... taj već. Kad mi objasnio, ja njemu velim ovako. »Slušaj ti, Pere, ta ni ti nisi znao šta to znači već ti kazla dica. Al vidi ovako, kad je sad tako dobro i teče med i mliko, zašto naša dica biže napolje služit? Pa ondak zašto smo sad mi matori što smo dugo radili spali na prosjački štap? Zašto se sad sve fabrike i koje su dobro gazdovale kečile nuz kraj i pozatvarale? Nisam ja bio za ono staro, Bože sačuvaj i sakloni, ta ne triba jedan bit ko kralj dok je živ. Al onda triba napraviti tako da svitu bude dobro, da ima šta i di radit, da i pod starost ima kruva na astalu a ne da čeka 67 godina da bi došo do penzijice s kojom mož samo platiti struju i režiju a oće I mu ostat komad ovog sadašnjeg veštačkog kruva na dan jal neće? Eto gledam u ovu koterčicu šareni jaja i mislim se šta će bit sa svitom, ne daj Bože nikom Isusove muke.« Zbogom, lipo provedite Uskrs.

Bać Ivin štodir

Svi bi samo bazdalikali

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva jedva dočeko proliće, va zima mu već dodijala. Kanda još niki jedva dočekali. Ščim sa leđi zbacili paklije, ni što svake godine nagoviščivu da će štrajkovat, obnarodovali to i vi dana. I svi priko sindikata, a ima ji, ne mož ni zabardat. Vamo doktori, imu ji četiri. Tamo učitelji, imu ji pet. Namo sudije, imu ji tri. Imu ji i poštaši i bankari i općinari i fiškali i ko sve ne. I što u ve države nikada ni bilo, sindikate već imu i žandari i soldati. Te dvi sile državne, a svaka ima po dva sindikata, jedan državni i jedan što ni državni, jedino se ne zna čiji je. Ka sve to posapiš ima ji vraganajst, a svaki ima i neznasekoliko ni što ko nji u nadnice. Bać Iva još samo čeka da i ni što radu u sindikata napravu sindikat. Ne bi se začudijo da jedno jutro i to obnaroduju na sokočalu, televiziju i nako više ne gleda, a ritko koje novine i čita, tamo niko ne može dojt na red o brundatoga i njegovu. Jedino rabadžije čutu i trpu, a puno nji ni nema sokočalo. Ne bi jim se ko vi današnji gazda baš ni isplatilo putat u poslaoko sindikata. A ni ne bi mogli, ščim ji uzmu u nadnicu, gazde jim prvo rastolmaču kaki je red ko nji, a u tomu redu mista za sindikate nema. Jedino ako mislu nabavit koju bočicu dunsta, a i to ne za radnoga vrimenta. A radno vrime ko većine nji od mraka do mraka. »Ej, kuće nam već otit ta naša jadna država kraj nas taki kaki smo? Pravi rabadžije čutu i muču svoju muku, a vi što stalno kuku kako i koliko se patu na državni jasl, samo bi bazdalikali. Eno, nisu radili četiri dana za jedan Uskrs, a isto toliko neće ni za drugi. A sve jim platito. I ope jim ne valja«, veli Bać Ivina i lati se otezanja bundivare. Bać Iva sve pogleda ispod oka, misli se možda će bit i malo pogače od okrajaka, nake kaku on oduvik najviše voljijo. Spečenu u tavice na špojeru, al nako da sve pliva u masti, pa dosta rumenu... sve mu voda ide na usta samo o štodira. »Ta idi, molim ti, kaka je to, opet, država? Dobro, da je naša, naša je, koliko je naša, možda su nam pravi gospodari i kaki strancki, a vi naši se samo utvaru. A da je jadna, jadna je, jasnija ne može bit. Al bome, po nomu što smo učili na škula, država baš i ni«, veli bać Iva, a oko mu se samo otimlje zonima okrajcima što njegova bacila u kabov za živinu. Znade da naka pogača više ni za njega, al grijota baš tako bacit. »A kako bi, ope, po tebe tribala izgledat prava država?«, ne dade se njegova i turi tepsiju bundivare u peć. Potli će drugu, jednu napravila sa šećerom, drugu brez. »Jedna prava država bi tribala izgledat ko jedan pravi gazdašag. A svaki gazdašag mora bit ogradit. Mora se znat u komat i koliko, koga i čega imade u dvoru. Znade se di je misto za marvu, di za živinu, a marva i livina, ope, dobro znadu i da ne smiju u bašču, pulin oma dojde, pa da vidiš zla. A dobro se znade i ko se drži kajasa, a ko varnjače. Tako bi tribalo i u prave države. A konas bi svi samo bazdalikali, vako bi kluva priko pogače«, veli bać Iva i duboko izdane. Ni više ništa divanijo, samo osiće izmišane nikaki bis i tugu.

NARODNE POSLOVICE

- Što možeš danas, ne ostavljaj za sutra.
- Tko se dima ne nadimi, taj se vatre ne nagrije.
- U postolareve žene poderane su cipele.
- Željezo se kuje dok je vruće.

VICEVI, ŠALE...

Mirko kupio novi auto, pa pozvao Slavka da se provozaju. Krene Mirko punom brzinom, ali se upali crveno svjetlo, pa odmah zakoči, a Slavko zadivljeno upita:

- Au, kako si tako brzo zakočio?

Mirko se nasmije:

- O prijatelju, ovo je ABS...

Nakon par dana Slavko potroši novce za starog Galfa jedinicu i pozove Mirka na vožnju. Juri autom i na jednom raskrižju počne kočiti, no Golf prokliže sve do druge strane.

Mirko uplašeno upita:

- Što je ovo, kočnice ne rade?

Slavko slegne ramenima:

- E prijatelju to ti je ASS...

Mirko zbunjen:

- Što je to ASS?

Slavko uzdahne:

- Ako stane, stane...

Pozvao ravnatelj Peričinog oca na razgovor:

- Vaš sin je prepisivao od najbolje učenice u razredu.

- Kako možete biti sigurni u to?

- Siguran sam, jer je ona kod prvog pitanja napisala: ne znam, a vaš sin: ni ja.

DJEČJI BISERI

- David: Filipe kaži tvom tati da ti podmaže cipele!
Filip: Zašto?
David: Zato što ti škripe!
- Tata je odrastao na selu. On je kravu vidio uživo.
- Kako se zove čovjek koji radi na crpkici? Benzioner.

FOTO KUTAK

**PETAK
6.4.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Riječ i život: Kršćanstvo je civiliziralo kulturu
12:00 Dnevnik 1
12:29 Spone ljubavi
13:18 Dr. Oz
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Anno Domini - Kraljevstvo i carstvo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:05 Život Davida Galea, američko-njemački film
22:13 Velike ljubavi 20. stoljeća: Vjetar slobode, dokumentarna serije
23:10 Dnevnik 3
23:43 Hrvatska za 5
00:32 Sretnik, serija
01:14 Anno Domini - Kraljevstvo i carstvo
01:56 Don Matteo
03:13 Betty i njezine dijagnoze
03:56 Skica za portret
04:03 Dr. Oz
04:45 Znanstveni krugovi
05:09 Fotografija u Hrvatskoj
05:20 Kod nas doma
06:05 Spone ljubavi

05:20 Kompozicija 3
05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija za djecu
07:00 Juhuhu
09:00 Navrh jezika: Vazam, vuzem
09:15 Notica
09:30 Kućni tigrovi
10:24 Plesni izazov
10:51 Kućni ljubimci Marca Morronea
11:21 McLeodove kćeri
12:11 McBride: To je ubojstvo, madam - američki film
13:37 Cesarica - hit godine
13:45 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, emisija
14:00 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, prijenos dva meča

20:05 Ubojstvo u Walesu
21:45 Ray Donovan
22:40 Kriminalci na godišnjem, britansko-američki film
00:25 Seks i grad
00:55 POPROCK.HR
01:25 Rokerice, američki film
03:10 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
7.4.2018.**

07:17 Klasika mundi: Leonidas Kavakos i Berlinska filharmonija pod ravnanjem Sir Simona Rattlea - Europski koncert u Ateni 2015.
08:07 Frenchie, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:27 Veterani mira
13:16 Sigurno u prometu
13:44 Duhovni izazovi
14:19 Prizma, multinacionalni magazin
15:05 Svijet aplikacija
15:34 Zdrav život
15:59 I to je Hrvatska:
16:11 Bonton:
16:17 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Josip iz Josipovca
17:42 Lijepom našom: Selnica

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Spider-Man, američki film
22:07 Dnevnik 3
22:40 Soba panike, film
00:36 Mali veliki vojnik, kinesko-hongkonški film - Ponoćni film
02:07 Frenchie, američki film
03:24 Skica za portret
03:45 Manjinski mozaik: Josip iz Josipovca
04:00 Umorstva u Midsomeru
05:29 Veterani mira
06:14 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Mali detektivi i tajna

Bijele dame, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Pripovjedač bajki
09:30 Kućni tigrovi
10:25 Lidijina kuhinja
11:00 Vrtlarica
11:30 Kreolski vrtovi: Renesansa kreolskog vrta na Antilima
12:25 Špica, riva, korzo
13:25 Kokice
14:45 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, emisija
15:00 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, prijenos parova
18:00 Boks, Svjetska liga: Croatian Knights - British Lionheart, snimka
19:30 Kronike Matta Hattera
20:05 Plavi planet II, dokumentarna serija
21:00 Kennedyji povjerljivo: John F. Kennedy mlađi, dokumentarna serija
21:45 Od Rusije do Irana kroz divljinu
22:40 Igra prijestolja
23:30 Telenovela, humoristična serija
00:00 Imitacije aristokracije, humoristična serija
00:25 Seks i grad
00:50 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
8.4.2018.**

07:20 Sabrina, američki film - Zlatno doba Hollywooda
09:15 Biblija
09:25 Daruvar: Arhijerejska uskršna liturgija, prijenos iz pravoslavne crkve
11:21 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Život u zraku: Prkoseći gravitaciji
16:30 Sigurno u prometu
16:35 Bonton
17:00 Vijesti u 17
17:16 Bonton
17:25 Tom, Dick i Harriet, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'ko te šiša, humoristična serija
20:40 Hrvatski velikani

21:40 Podrijetlo - povijest čovječanstva: Napredak u ratu, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:15 Sabrina, američki film - Zlatno doba Hollywooda
01:05 Nedjeljom u dva
02:00 Skica za portret
02:15 Umorstva u Midsomeru
03:45 Glasnici vjetra, američki film
05:55 Split: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Mali detektivi i tajna Bijele dame, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Kućni tigrovi
09:25 Luka i prijatelji
09:55 Poirot
11:35 Dobar, bolji, najbolji... kroz ušicu igle
12:40 Indeks
13:10 Vrtlarica
13:45 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, emisija
14:00 Tenis, Davis cup 2018.: Hrvatska - Kazahstan, prijenos
17:05 A strana
19:30 Garaža: My Buddy Moose
20:05 Poldark
21:04 Istjerivači duhova, američki film
22:54 Graham Norton i gosti
23:44 Potraga za Sugar Manom, glazbeno-dokumentarni film
01:09 Seks i grad
01:39 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
9.4.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Spone ljubavi
13:12 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Anno Domini - Kraljevstvo i carstvo
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Je li moglo drugačije, dokumentarna serija
21:04 Gledali ste: Duga mračna noć
21:05 Duga mračna noć, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Anno Domini - Kraljevstvo i carstvo
00:46 Don Matteo
01:46 Betty i njezine dijagnoze
02:29 Reprizni program
02:39 Labirint
03:04 Treća dob
03:29 Dr. Oz
04:14 Dobar dan, Hrvatska
05:04 Kod nas doma
05:49 Spone ljubavi

05:20 Treći format
06:00 Riječ i život
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Nagradni projekt - Stvaramo proizvod
09:30 Kućni tigrovi
10:30 Plesni izazov
11:05 Indeks
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Neodoljive slastice Rachel Allen: Čokolohičari
12:55 Svijet vrtlara
13:30 Ljubav u raju, film
15:00 Velika tura Švicarskom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlja Kolumbija: Chiribiquete - putovanje u središte amazonske prašume

18:20 TV Bingo
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Prekinuti snovi, američko-francusko-britanski film
22:45 Doktorica Foster
23:40 Brooklyn 99
00:10 Seks i grad
00:40 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
01:10 Geronimo, film
02:50 Noćni glazbeni program

**UTORAK
10.4.2018.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi, telenovela
 13:12 Dr. Oz
 14:00 Znanstveni krugovi
 14:25 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:45 Čuvarice ognjišta
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Snovi o budućnosti: Energija budućnosti, dokumentarna serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sretnik, serija
 00:15 Čuvarice ognjišta
 01:10 Don Matteo
 02:10 Betty i njezine dijagnoze
 02:55 Skica za portret
 03:00 Glas domovine
 03:25 Dr. Oz
 04:10 Koktel-bar
 05:00 Kod nas doma
 05:45 Spone ljubavi, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Zabavna strana fizike
 09:30 Kućni tigrovi
 10:30 Plesni izazov
 11:35 McLeodove kćeri

12:30 Neodoljive slastice
 Rachel Allen: Egzotični okusi
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Mama uzima slobodno, američki film
 15:00 Putovanje niz Dordogneu: Brze vode Auvergne
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Proljeće - povratak života
 17:50 Vaterpolo, SL: Hrvatska - Njemačka, prijenos
 19:05 Kronike Matta Hattera
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Koktel-bar
 21:00 Bel Ami, britansko-talijanski film
 22:45 Mučke
 23:35 Brooklyn 99
 00:05 Seks i grad
 00:35 Stipe u gostima
 01:10 Ja, Frankenstein, američki film
 02:40 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 11.4.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi
 13:12 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:45 Čuvarice ognjišta
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7/39
 20:05 Mijenjamo svijet: Južna Koreja - Uspjeh pod svaku cijenu, dokumentarni film
 21:01 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Koprivnica, dokumentarna serija
 21:29 Pola ure kulture
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sretnik, serija
 00:15 Čuvarice ognjišta
 01:10 Don Matteo
 02:40 Betty i njezine dijagnoze
 03:25 Reprizni program
 03:50 Eko zona
 04:15 Dr. Oz
 05:00 Kod nas doma
 05:45 Spone ljubavi

05:20 Pravac na Treću
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Zapadna strana Medvednice
 09:30 Kućni tigrovi
 10:30 Plesni izazov
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 McLeodove kćeri
 12:30 Neodoljive slastice Rachel Allen: Slatkiši
 12:55 Svijet vrtlara
 13:30 Horses of McBride, američki film
 15:00 Putovanje niz Dordogneu: Svijetlozelena brda Bergeraca, dokumentarni film

16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Potraga za sovom ribaricom
 17:40 U istom loncu
 18:30 Stipe u gostima
 19:05 Kronike Matta Hattera
 19:30 POPROCK.HR
 22:35 Nogometna LP - emisija i sažeci
 23:20 Mučke
 00:45 Brooklyn 99
 01:15 Seks i grad
 01:45 Stipe u gostima
 02:20 Ljubavnici, film
 04:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 12.4.2018.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Betty i njezine dijagnoze
 11:10 Hiša, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Spone ljubavi
 13:12 Dr. Oz
 14:00 Sigurno u prometu
 14:25 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:45 Čuvarice ognjišta
 17:00 Vijesti u 17
 17:11 Opatija: Jom Hašoa - Dan stradanja u holokaustu, prijenos
 17:53 Financijalac:
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 20:55 Njemačka 83., serija
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Sretnik, serija

00:15 Čuvarice ognjišta
 01:10 Don Matteo
 02:05 Betty i njezine dijagnoze
 02:50 Skica za portret
 02:55 Emisija pučke i predajne kulture
 03:25 Dr. Oz
 04:10 Žene, povjerljivo!
 05:00 Kod nas doma
 05:45 Spone ljubavi

05:20 A forum
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:32 Teletubbyji
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Virus
 09:30 Život sisavaca: Dobitna struktura
 10:25 Plesni izazov
 10:55 Pozitivno
 11:25 McLeodove kćeri
 12:15 Neodoljive slastice Rachel Allen: Hedonizam
 12:45 Svijet vrtlara
 13:20 Berlin '36, njemački film
 15:03 U potrazi za Malom Italijom: Ligurijska, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Arktik iza zrcala, dokumentarni film
 17:40 U istom loncu
 18:30 Stipe u gostima
 19:05 Kronike Matta Hattera
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Žene, povjerljivo!
 23:15 Mučke
 00:30 Brooklyn 99
 01:00 Seks i grad
 01:30 Stipe u gostima
 02:05 Step Up 3D, film
 03:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Tu je, a nije – Kruševlje

Foto: Petar Veinović

Dobro je poznata priča da ljudi napuštaju mala mjesta. I koliki god da je trend povratka prirodi i života u skladu s njom i koliko god ljudi pričali da bježe od urbanih sredina i mir traže u zelenilu, koliko god čitave znanstvene studije pokazivale da ljudi na selu žive duže – sela odumiru. Pisani su eseji na tu temu, knjige, studije ali ni jedan dovoljno dobar argument to ne može opravdati.

Potruga za mjestom

Već nekoliko godina unazad jednom broju ljudi oko mene je na pameti ideja da se odselimo u neki zabačeniji dio našeg okruženja, napravimo kućicu, velike travnjake, vrtove i usvojimo puno životinja i samo dišemo, smijemo se i živimo. Naravno da je sve tako jednostavno i moguće, ali ne želim da ovaj zapis s terena pretvorim u priču o sebi i svojim maštarijama, nego da zapišem što se dogodilo proteklog vikenda na terenu.

Kada je počela potraga za malim kutkom prirode, sve češće smo počeli obilaziti takva mjesta. Neka neizvikana, za koja nisu svi ni čuli. Potraga se pretvorila u uživanje, a dan u traženju je značio da ćemo cijeli dan biti u prirodi i svi su čekali priliku za to. Na Uskrs je iskrojena ideja da se sutradan, ako vrijeme bude bilo lijepo, uputimo u Kruševlje. Svi su odmah pristali iako neki nikada nisu ni čuli za ovo mjesto.

Kruševlje je udaljeno od Sombora 25 kilometra i nalazi se sjeverno od Rančeva, na putu između Rastine i Stanišića i mi smo odlučili ovu avanturu provesti na biciklu. Dan kao izmišljen za to, a priroda još bolja. Krenuli smo iz Sombora, pa preko Nenadića, Rastine i eto nas na odredištu. Kruševlje nije deklarirano kao zasebno mjesto ali postoji tabla na kojoj piše Kruševlje, tako da ćete znati da ste stigli. Po ljudima nećete znati, jer njih zapravo kao da nema. Prizor je malo nesvakidašnji, kao kada prolazite kroz planinske predjele gdje je mnogo napuštenih i srušenih kuća. Tako je i ovdje. Prve dvije su razrušene, trećoj vire samo temelji, uprava napuštena i tako kroz cijelo selo, selo koga nema. Zapravo, od svega sreli smo dva psa i čini se da

u tri ili četiri kuće netko živi. Od ljudi nismo nikoga vidjeli, pa nismo uspjeli na licu mjesta saznati više o samom životu ovdje.

Podaci kažu

Nekada je Kruševlje bilo bogato selo, dinamičnih događanja koje se razvijalo u korak s vremenom. Spominje se i u turskim spisima, a u njemu su živjele sve nacionalne zajednice ovog teritorija. Najstariji zapisi kažu da su se u 14. i 15. vijeku ovdje dolazili nomadi, koji su gradili kolibe i bavili se stočarstvom. Podaci iz 18. vijeka spominju 70 obitelji koje su živjele u Kruševlju. Selo se razvijalo, obitelji su postajale sve bogatije, gradile salaše, bavile se stokom i imale su na stotine stabala dudova koja su donosila ogromne prihode. Uzgajala se konoplja, koja se prodavala tvornicama u Stanišiću i Prigrevici. Kasnije su dobili i parni mlin, rasadnik, a otpočeli su i proizvodnju svile. Svega je bilo u Kruševlju.

Bilo ali više nije

Onda se dogodio rat. Dio stanovnika se pridružio ruskim trupama, dio njih je mobiliziran, a neki su se iselili tijekom povlačenja njemačkih trupa. Teška je priča koju je ispričalo ovo selo i njegovi mještani. Kompletно selo je pretvoreno u logor i svi znamo nastavak tih priča i nećemo ovom zapisu dati tu notu, ali je dobro znati sve pa suditi. Ne nestaje Kruševlje zato što ono tako želi, nego zato što su vremena i ljudi tako napravili.

Mi se seliti u Kruševlje nećemo, ne zbog njegove priče, nego jer tragamo za mjestom kraj vode, a ovdje toga nema ali ćemo se svakako Kruševlju vraćati jer su iz njega vojvođanska prostranstva ogromna, a zalasci Sunca božanstveni. Ovo preporučujemo svima, iscijedite neko voće ili napunite termos kavom i provozajte se do Kruševlja, mjesta koje će vam stati kraj noge i šutjeti svoju priču.

Gorana Koporan

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM[®]
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Koristimo prava koja nam pripadaju

– obrazujemo djecu na hrvatskome!

Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini,
građani hrvatske nacionalnosti u Republici Srbiji!

Dragi roditelji, vrijeme je **upisa** u prve razrede osnovnih škola.

Od školske 2002./03. u prosvjetnom sustavu Srbije odvija se nastava i na **hrvatskom** jeziku. Pravo na obrazovanje na vlastitom jeziku država **garantira** Ustavom, a dodatno je uređeno zakonima. Dakle, nastava na hrvatskome **legalna** je u punom kapacitetu. A razloga za **strah** više **nema**!

Predsjednik Republike Aleksandar Vučić nedavno je izjavio da se Hrvati u Srbiji ne smiju osjećati ugroženi, da nisu nikakva smetnja i prijetnja nikome! Stoga, dragi roditelji, **hrabro** upišite svoju djecu u nastavu na hrvatskome i tako **ostvarimo** svoja prava.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome **svjedočimo** da nam je stalo do našega imena i nacionalnog identiteta. Upisom djece u nastavu na hrvatskome **očitujemo** odgovornost za našu budućnost.

Upisom djece u nastavu na hrvatskome **vodimo** brigu o budućnosti vlastite djece. Nastava na hrvatskome u Srbiji je **kvalitetna** nastava čiji učenici osvajaju prestižne nagrade na brojnim natjecanjima, **kvalitetna** nastava koju izvode stručni i pozivu posvećeni nastavnici, **kvalitetna** nastava koju prate bogati dodatni izvannastavni sadržaji, **kvalitetna** nastava koja odrastanje vašeg djeteta čini lijepim i ugodnim, **kvalitetna** nastava koju je do sada već upisalo više od 1000 djece.

Poštovani članovi i simpatizeri Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, građani hrvatske nacionalnosti, **upišimo svoju djecu** u nastavu na hrvatskome! Potičimo i ohrabrujmo i druge. **Zagovarajmo** oko nas ono dobro! Pokažimo tako **zauzetost** za svoja prava.

Aktivno i angažirano pratimo dobro naše djece!

**BAŠ
KAO
SVI**

15 GODINA
OPSTOJNOSTI
I OBRAZOVANJA

U takvoj vjeri,

Tomislav Žigmanov,
predsjednik DSHV-a

DEMOKRATSKI SAVEZ HRVATA U VOJVODINI

